

research based analysis of **youth in action**

**Gençlik Programı'nın Araştırmaya Dayalı
Analizi
RAY Network Ulusal Araştırma Analizi**

TRNA-SER-TRY-CN-12-12

TÜRKİYE ULUSAL RAPORU

Türk Sosyal Bilimler Derneği adına hazırlayanlar:

**Y. Doç. Dr. Asuman Göksel
Doç. Dr. Özgehan Şenyuva**

31 Temmuz 2014
Ankara

İçindekiler

1. Önsöz	5
2. Giriş	7
2.1. RAY araştırması nedir?	7
2.2. RAY Türkiye araştırmasının amacı ve aşamaları/yöntemleri	11
3. RAY Türkiye Araştırmasının Eylem Bazında Bulguları	15
3.1 Eylem 1.1 – Gençlik Değişimleri ve Eylem 3.1 – AB Komşu Ülkeleriyle İşbirliği	19
3.2 Eylem 1.2 - Gençlik Girişimleri.....	29
3.3 Eylem 2 - Avrupa Gönüllü Hizmeti.....	39
3.4 Eylem 4.3 - Gençlik Çalışanları ve Gençlik Kuruluşları İçin Eğitim ve Ağ Kurma; Eylem 3.1 - AB Komşu Ülkeleriyle İşbirliği ve Eylem TCP - Eğitim ve İşbirliği Planı	49
3.5 Eylem 5.1 - Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanların Toplantıları	62
4. Öne Çıkan Bulgular ve Genel Değerlendirme	72
4.1 Yeterlilikler ve Öğrenme Farkındalığı	72
<i>Sosyal ve vatandaşlık yeterlilikleri (Anahtar yeterlilik 6)</i>	73
<i>Yabancı dillerde iletişim (Anahtar Yeterlilik 2)</i>	79
<i>Öğrenmeyi öğrenme (Anahtar Yeterlilik 5)</i>	80
<i>Girişimcilik ve inisiyatif alma (Anahtar Yeterlilik 7)</i>	82
4.2 Proje tasarımı	85
4.3 Proje Faaliyetleri ve Yaygın Eğitim (Öğrenme) Yöntemleri	89
4.4 İstihdam olanakları	92
4.5 Devamlılık - sürdürülebilirlik	95
4.6 Avrupa Birliği, Gençlik Programı ve Ulusal Ajans	97
4.7 Kuruluşlar Üzerinde Etkiler ve Sektörler ve Kurumlar arasında İşbirliği.....	100
4.8 Tanınırlık (Recognition) ve Takdir edilme	104
4.9 İmkanları Kısıtlı Gençlerin Dahil Edilmesi	108
5. Sonuç	112

1. Önsöz

Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri yarım asrı geçen bir süredir, tam üyelik hedefi ile inişli-çıkışlı bir seyir izlemekte. Türkiye'nin üyelik süreci kapsamlı hukuki, siyasi ve ekonomik düzeylerde ilerlemesine ve başarılı olmasına bağlı. Ancak, bu sürecin en önemli özelliklerinden biri de sektörel anlamda bütünleşmenin, tam üyelik koşuluna bağlı olmadan ilerleme göstermesi. Eğitim ve gençlik programları, bu bütünleşmenin belki de en başarılı ve kapsamlı örneğini teşkil etmekte.

On yıla yakın bir süredir Türkiye, AB eğitim ve gençlik programlarına katılmakta ve Türkiye'den ve diğer program ülkelerinden binlerce genç bu fırsatlardan faydalanmakta. 1995 Barselona sürecini takiben başlayan Avrupa-Akdeniz Gençlik Programı tecrübesini de dahil edecek olursak, Türkiye gençliği yirmi yıldır diğer gençlerle ortaklaşa projeler üretmekte, seyahat edip yüzyüze etkileşime girmekte ve ortak bir Avrupa'nın inşası için çevreden insan haklarına, toplumsal cinsiyetten aktif vatandaşlığa birçok farklı konuda görüş alışverişinde bulunmakta ve birlikte çalışmakta. Bu programlara nispeten geç katılmış olmasına rağmen, sahip olduğu genç nüfusun potansiyeli en iyi şekilde kullanan Türkiye, gençlik programında gönderdiği ve evsahipliği yaptığı gençler ve finanse ettiği projeler sayısı itibari ile en başarılı ve aktif ülkelerden biri haline gelmiştir. Bu başarısına paralel olarak, Avrupa gençlik çalışmalarında Türkiye hak ettiği saygıyı ve ağırlığı görmekte ve programda çok önemli bir rol oynamaktadır.

Bu projelere katılan gençlik çalışanları ve gençlerin neler kazandıkları, katıldıkları projelerin onların kişisel ve profesyonel gelişimlerine nasıl bir etkisi olduğu ve gençlerin ve gençlik çalışanlarının bu kazanımlarını toplum yararına ne şekilde kullandıkları ise bugüne kadar akademik ve bilimsel anlamda merak edilen, ancak sistematik veri toplamadaki eksiklik ve proje ve genç sayısı dikkate alındığında ortaya çıkan muazzam işgücü gereksinimi nedeniyle ihmal edilmiş bir alan idi. Zaman zaman tek seferlik etki analizleri ve çok küçük örneklerle yapılan değerlendirmeleri bir kenara bırakacak olursak, proje ve katılımcı sayıları konusunda Avrupa'nın lider ülkelerinden olan Türkiye'de, bu projelerin kalitesi, etkisi ve katılımcı gençlerin kazanımları konusunda kapsamlı bir değerlendirme yapılmaması çok büyük bir eksiklik teşkil etmekteydi.

Bu eksikliğin giderilmesinde, Türkiye Ulusal Ajansı'nın Avrupa çapında devam etmekte olan RAY araştırma ağına üyeliği önemli bir dönüm noktasını oluşturmuştur. RAY araştırma projesi sayesinde, gençlik programı projelerinin en önemli aktörleri olan katılımcılar ve proje liderleri üzerinden kapsamlı değerlendirme yapma imkanının yanı sıra, bu değerlendirmeyi zaman ve mekan üzerinden genişletme fırsatı elde edilmiştir. Burada zamandan kastedilen, bu araştırmanın her yıl tekrarlanarak farklı zaman serileri oluşturması; mekandan kastedilen ise, katılımcı diğer Avrupa ülkelerinin bulguları ile Türkiye bulgularının mukayeseli analizidir.

Elinizde tuttuğunuz bu rapor, proje katılımcıları ile 2012 ve 2013 yıllarında yapılan dört çevrimiçi internet anketi ve seçilmiş katılımcı ve proje liderleri ile yapılan odak grup ve mülakat sonuçlarının analizini içeren ülke raporudur ve Türkiye'nin ilk RAY raporu olması açısından önem taşımaktadır. Ulusötesi karşılaştırmalı analizler ise RAY projesi kapsamında RAY Network koordinatörlüğü tarafından yapılmış ve ilgili raporlar internet sayfasından ulaşılabilir.

RAY araştırmasının 2012-2013 döneminde Türkiye Ulusal Ajansı'nın ulusal araştırma ortağı olarak bizler, gönüllü katılımcılar olarak başladığımız gençlik çalışmalarında yıllar içinde edindiğimiz tecrübelerimizi, akademik bilgi ve becerilerimiz ile birleştirebildiğimiz ve yıllarca hem sahada hem de mutfağında bulunduğumuz gençlik çalışmalarının kişisel olarak gayet olumlu deneyimlediğimiz etkilerini en sonunda bilimsel ve sistematik bir şekilde analiz etme fırsatına eriştiğimiz için çok mutluyuz. Ulusal araştırma ortağı olarak beraber çalıştığımız dönem içinde Türkiye Ulusal Ajansı'nın özverili ve adanmış bir şekilde gençlik çalışmalarına hizmet ettiğini görmek bizim için ayrı bir mutluluk oldu. Bu süreç içinde bizlere destek ve yardımlarını esirgemeyen sayın Bülent Özcan'a, sayın Sefa Yahşi'ye, sayın Hür Güldü'ye ve diğer tüm Ulusal Ajans çalışanlarına teşekkürü borç biliriz. Netice itibari ile bizim mercek altına aldığımız işi yapanlar onlar ve bu raporda ortaya çıkan olumlu tabloda çok önemli katkıları var. Umarız bu rapor, onların yaptığı çalışmaların önemini hem onlara hem de toplumun diğer kesimlerine hatırlatmakta ve anlatmakta yardımcı olur.

Doç. Dr. Özgehan Şenyuva

Y. Doç. Dr. Asuman Göksel

2. Giriş

2.1. RAY araştırması nedir?

Gençlik Programı'nın Araştırma Temelli Analizi ve İzlenmesi¹ girişimi (*Research-based Analysis and Monitoring of Youth in Action Programme*, RAY Network) Gençlik Programı'nın gençlere ve gençlik çalışanlarına sağladığı yaygın öğrenme deneyiminin yarattığı etkiyi bilimsel olarak, kanıta ve araştırmaya dayanarak incelemek amacıyla çeşitli Ulusal Ajanslar² tarafından hayata geçirilmiş uluslararası bir girişimdir. RAY araştırması Gençlik Programı ve gençlik politikalarının gençlik alanında yarattığı yaygın öğrenme süreçlerinin ve deneyimlerinin kalitesinin artırılmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Daha somut olarak RAY Network şunları amaçlamaktadır³:

- Gençlik Programı'nın projelerde yer alan aktörler, kurum ve kuruluşlar üzerindeki etkilerinin araştırılması:
  - Gençlik Programı projelerinin katılımcıları, gençlik çalışanları ve liderlerinin öğrenme süreçleri ve edindikleri beceriler,
  - Gençlik Programı'nın katılımcıların tavır, beceri ve davranışlarına katılımçılık ve aktif/demokratik yurttaşlık anlamında yaptığı etki,
  - Mali olarak desteklenen kuruluşların neler öğrendikleri.
- Gençlik Programı katılımcılarının nasıl öğrendiklerinin, becerilerini nasıl geliştirdiklerinin, bu katılımcıların hangi pedagojik yaklaşımlar benimsedikleri ve bunları pratikte nasıl uyguladıklarının araştırılması.

Gençlik Programı çerçevesinde daha özeldede şunlar araştırılmaktadır:

- Program hedeflerinin ve önceliklerinin mali olarak desteklenen projelerde ne derece izlendiği ve gerçekleştirildiği,
- Uygulamada program amaçlarının nasıl yerine getirildiği,

---

¹ RAY Network resmi web sayfası: <http://www.researchyouth.net/>.

² Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarını ulusal düzeyde yürütmekten sorumlu birimlere verilen genel isim.

³ <http://www.researchyouth.net/2011/objectives/#more-7>.

- Program ve gençlik politikası hedeflerini yerine getirmede ve özellikle de imkânları kısıtlı gençlerin dâhil edilmesi konusunda, başka ne çeşit önlemlerin geliştirilebileceği,
- Yaygın öğrenme çerçevesinde edinilen becerilerin onaylanmasının ve tanınmasının hangi araçlarla sağlanabileceği.

Bu çerçevede RAY araştırma ağının amaç ve hedefleri şu şekilde belirlenmiştir:

- Kalitenin garanti altına alınmasına ve Gençlik Programı'nın uygulama alanının geliştirilmesine katkı sağlamak,
- Kanıta dayalı ve araştırma temelli gençlik politikalarının gelişimine katkı sağlamak,
- Özellikle gençlik alanında işlevsel olan yaygın eğitim faaliyetlerinin sonuçları ve süreçleri kapsamında daha iyi bir anlayış geliştirmek.

RAY Araştırması en temel anlamda, Gençlik Programı'nın faydalanıcısı olan proje katılımcıları ile proje liderlerinin Program vasıtasıyla “ne”yi ve “nasıl” öğrendiğini anlamayı, dolayısıyla da ileride gerçekleştirilecek projelerin gençler açısından faydalarını azami düzeye çıkarmak için gerekli bilgi ve kanıt sağlamaya katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. “Gençlik Programı'nda ne öğrenildi?” ve “projeler sayesinde hangi yetkinliklerin (bilgi, beceri, tavırlar ve değerler) gelişimine katkıda bulunulduğu belirtildi?” soruları, gençlik projelerinin gençlere ve gençlerinin yaşam olanaklarına yaptığı katma değer anlamında çıktılarını işaret etmektedir. “Gençlik projelerinde katılımcılar ve proje liderleri nasıl öğreniyor?” ve “öğrenmeye katkıda bulunan faktörler nelerdir?” soruları ise projelerin tasarımı ve yöntemleri gibi, proje faydalanıcılarının daha iyi öğrenme fırsatlarına ulaşmalarını sağlayacak etmen olan projelerin kaliteleriyle ilişkilidir.

RAY Network araştırma için tanımlanan amaçları gerçekleştirmek için niceliksel ve niteliksel araştırma yöntemlerinin kullanılmasını öngörmektedir. Bu araçlardan ilki ulusal düzeyde genel bir raporlama yapabilmek üzere oluşturulmuş “**standart araştırma**”dır. Standart araştırma niceliksel araştırma yöntemine dayanmakta olup, yıl bazında uygulanan, bir tanesi proje katılımcısı gençler, bir tanesi ise projeleri yürüten gençlik çalışanlarının (proje liderlerinin) öğrenme süreçleri hakkında veri toplamak üzere tasarlanmış ve her bir RAY Network katılımcısı ülkenin kendi dilinde hazırlanmış standart anketleri içermektedir.

İkinci araç ise Gençlik Programı çerçevesindeki projelerin yarattığı yaygın eğitim deneyimlerini ve kazanımlarını ortaya çıkartmak üzere kurgulanmış “**özel araştırma**”dır. Yaygın öğrenme konulu özel araştırma hem niceliksel, hem de niteliksel yöntemleri kullanmaktadır. Nicel veriler, proje katılımcıları ve proje yürütücüsü gençlik çalışanlarına ayrı ayrı uygulanan “özel anketler” yoluyla toplanmaktadır. Nitel veriler ise proje katılımcısı gençlerle gerçekleştirilen odak grup toplantıları ve proje yürütücüsü gençlik çalışanlarıyla yapılan mülakatlar yoluyla toplanmaktadır.

Bu kapsamda genel araştırma soruları şöyledir:

- Gençlik Programı’nda anahtar yeterlilikler (key competences) nasıl gelişmektedir?
- Gençlik Programı projelerine dâhil olan aktörler temel becerilerini genel olarak nasıl geliştirmektedir?
- Araştırma teori geliştirmeye nasıl katkıda bulunacaktır?
- Araştırma pratiğin iyileştirilmesine nasıl katkıda bulunacaktır?

RAY Araştırması Avrupa Birliği Gençlik Programı’nın (Youth in Action - YiA) gerçekleştirildiği topluluklar açısından özellikle programdan mali olarak yararlanan gençler, gençlik çalışanları ve gençlik liderleri, onların kuruluşları, grupları ve çeşitli diğer kuruluşlar üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu etkiler sadece Gençlik Programı’nın niyet, amaç ve öncelikleri, yani Gençlik Programı’nın uygulanmasında kalitenin garanti altına alınması ve gelişmesine katkı ile kanıta dayalı ve araştırmalar tarafından desteklenen gençlik politikası gelişimi açısından incelenmemektedir. Aynı zamanda Gençlik Programı’nın daha geniş anlamda yarattığı etkiler, yani genel anlamda yaygın eğitimin süreçleri ve sonuçları hakkında yeni bilgi üretme çabaları ve daha özelde uluslararası bir boyutu olan yaygın gençlik eğitimi faaliyetleri de incelenmektedir.

2008 yılında başlatılan RAY araştırması, Innsbruck Üniversitesi (Avusturya), Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğretim üyelerinden Helmut Fennes koordinatörlüğünde, hâlihazırda 16 ülkenin⁴ Gençlik Programı Ulusal Ajans’larını ve bu ajansların araştırma ortaklarını kapsamaktadır.

---

⁴ Temmuz 2014 itibariyle RAY Network’te yer alan 16 ülke Almanya, Avusturya, Belçika (Flamanca konuşan topluluk), Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İsveç, Liechtenstein, Lüksemburg, Macaristan, Polonya, Slovakya ve Türkiye’dir.

RAY Network tarafından gerçekleştirilen ilk faaliyet, nicel araştırma olarak da adlandırılan, Gençlik Programı'nın etkilerini çalışmak amacıyla, Gençlik Programı projelerine katılan gençler, gençlik çalışanları/gençlik liderleri için katılımcı ülke dillerinde hazırlanmış çevrimiçi anketlerin uygulanması olmuştur. Bu anket çalışması aynı zamanda projelerin uygulanma süreçlerini incelemek ve projeye dâhil olan kişilerin ve kurumların profillerini araştırmayı da amaçlamıştır. 2009 yılından bu yana yılda iki kere uygulanmakta olan “standart anketler” Gençlik Programı çerçevesinde desteklenen son projeleri de içerecek şekilde 2014 yılının sonuna kadar devam ettirilmektedir. RAY Network ortak ülkelerinde her ülkenin kendi dilinde uygulanan anketler, öncelikle 2011 ve 2012 yıllarında ulusaşırı raporlar çerçevesinde analiz edilmiş ve RAY Network tarafından yayınlanmıştır⁵. Bu anketlerden elde edilen veriler, aynı zamanda Ulusal Raporlar için de önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Ray araştırma ağına dahil olan ülkelerden Ekim 2009 ve Kasım 2011 tarihleri arasında 50,000’den fazla YiA projeleri katılımcısı ve proje lideri RAY çevrimiçi anketlerini tamamlamak üzere davet edilmiş ve 15,000’den fazla katılımcı ilgili anketleri tamamlamıştır.

Standart araştırmaya ilave olarak 2012 yılında RAY Network, ikinci faaliyeti olarak, Gençlik Programı’na dâhil olan kişilerin öğrenme süreçlerini incelemek amacıyla “özel araştırma” isimli bir çalışma geliştirmiştir. Bu çalışma, Gençlik Programı çerçevesinde, katılımcıların ve proje liderlerinin hangi ortamlarda, hangi eğitim yaklaşımlarında nasıl öğrendiklerini ve Gençlik Programı projelerinde öğrenmeye katkı sağlayan metodolojilerin ve yöntemlerin neler olduğu sorularına cevap aramaktadır. Bu çalışma için, yaygın öğrenme ile ilgili soruları kapsayan bir “Özel Anket” geliştirilmiş, bu anket RAY Network üyesi ülkelerin dillerine çevrilmiş, çevrimiçi olarak düzenlenmiş ve uygulamaya koyulmuştur. Ayrıca, 2013 yılının ilk yarısında, anket bulgularının daha derin analizini sağlamak amacıyla proje katılımcıları ile odak gruplar ve proje liderleriyle mülakatları içeren nitel araştırma yöntemleri uygulanmıştır.

Türk Sosyal Bilimler Derneği, 2012 yılının Mayıs ayında Türkiye Ulusal Ajansı'nin açmış olduğu ihaleyi kazanarak Haziran 2012-Haziran 2014 tarihleri arasında RAY araştırması ulusal araştırma ortağı olarak nitel ve nicel araştırmaları yürütme görevini yerine getirmiştir. RAY araştırma ağına Türkiye 2012 yılından itibaren dahil olmuş ve 2012, 2013

---

⁵ Ulusaşırı raporlara <http://www.researchyouth.net/publications/> adresinden ulaşılabilir.

ve 2014 yılı çevrimiçi anketlerin Türkiye Ulusal Ajansı ve araştırma ortakları tarafından Türkçe olarak hazırlanan sürümleri, tüm Gençlik programı katılımcılarına bir davet şeklinde gönderilmiştir.

Türk Sosyal Bilimler Derneği adına araştırma Yrd. Doç. Dr. Asuman Göksel (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü) ve Doç. Dr. Özgehan Şenyuva (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü) tarafından yürütülmüş, hazırlanan anketlerin kontrol ve deneyleri, anketlerin istatistiki analiz ve yorumlamaları, nicel araştırma kapsamında yapılan tüm odak gruplar ve mülakatların hazırlanıp uygulanması ve nicel verilerin analizi bu ekip tarafından gerçekleştirilmiştir.

2.2. RAY Türkiye araştırmasının amacı ve aşamaları/yöntemleri

RAY araştırması kapsamında, toplam dört çevrimiçi anket uygulanmıştır: 2012 yılında, Özel Araştırma kapsamında proje bitiş tarihi 02.01.2011 ile 30.09.2012 aralığında Gençlik Programı projelerine katılmış olan **649 proje katılımcısının** katıldığı iki çevrimiçi anket (Mayıs ve Kasım 2012); ve 2013 yılında Standart Araştırma kapsamında ise proje bitiş tarihleri 30.07.2012 ile 31.08.2013 aralığında Gençlik Programı projelerine katılmış olan **802 proje katılımcısının** katıldığı iki çevrimiçi anket (Mayıs ve Kasım 2013)⁶ Bu örneklem, projeye katıldığı sırada Türkiye’de ikamet eden bireylerin seçilmesi ile oluşturulmuş olup, Türkiye’de yapılan projelere katılan ancak proje başvurusu sırasında başka ülkede ikamet eden bireyler örneklem dışında tutulmuştur. Dolayısıyla, örneklemin de gösterdiği gibi, bu Ulusal Rapor’da sunulan bulgular ve analizler, Gençlik Programı’nın Türkiye’deki gençler üzerindeki etkilerini incelemektedir. Bu örneklemin faaliyet ve eylem türlerine göre yüzde dağılımları Tablo 1 ve Tablo 2’den izlenebilir.

---

⁶ Bu sayılar, eksik, hatalı ve sorunlu anket girişleri temizlenip veri düzenlendikten sonra kalan ve analizlerde kullanılan anket katılımcı sayıdır.

Tablo 1 RAY örnekleminin faaliyet türlerine göre yüzdesel dağılımı

	2012 (%)	2013 (%)
İki taraflı gençlik değişimi	3.1	3
Demokrasi projesi	1.1	0.2
Değerlendirme toplantısı	0.3	0.4
AGH	14.2	24.3
Fizibilite ziyareti	0.3	0.4
Grup AGH	1.1	0.7
Bireysel VE grup AGH	3.5	0.1
Bireysel AGH	1.7	0.2
Çok taraflı gençlik değişimi	24.3	19
Ulusal gençlik girişimi	12.9	5.6
Ulusal gençlik toplantısı	6.5	23.2
Ortaklık inşa aktivitesi	1.9	1.2
Seminer	2.2	0.9
Çalışma ziyareti	0.2	0.9
Eğitim kursu	12.5	9.1
Ulusötesi gençlik semineri	0	1.5
Ulusötesi gençlik girişimi	5.7	4.4
Üç taraflı gençlik değişimi	8	4.9
Ağ kurma ve ortak bulma seminer ve aktivitesi	0.5	0
	100	100
	N=649	N=802

Tablo 2 Ray örnekleminin eylem türlerine göre yüzdesel dağılımı

<i>Eylem</i>	2012 (%)	2013 (%)
1.1	29.7	23.6
1.2	18.6	20.6
1.3	1.1	0.2
2.1	20.5	25.2
3.1	9.2	8.5
4.3	13.1	6.6
4.9	1.2	1.2
5.1	6.5	14.1
<i>Toplam</i>	99.9	100
N	N=649	N=802

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, Youthlink programı verilerine göre, 2012 yılında gerçekleşen projelere katılan Türkiye ikametli toplam katılımcı sayıları eylem türlerine göre Tablo 3'te görülebilir.

Tablo 3 Ulusal Ajans Youthlink 2012 Eylem Türüne göre katılımcı sayıları

<i>Eylem</i>	<i>Katılımcı Sayısı (Türkiye ikametli)</i>	<i>Kadın Katılımcı sayısı</i>
1.1	1984	962
1.2	1620	789
1.3	1317	692
2.1	618	289
3.1	624	248
4.3 +TCP	1824	687
5.1	1451	688
Toplam	9438	4355 (%46.1)

2013 yılında gerçekleşen projelere katılan Türkiye ikametli bireylerin youthlink verilerinde eylem türüne göre dağılımları Tablo 4’de sunulmaktadır.

Tablo 4 Ulusal Ajans Youthlink 2013 Eylem Türüne göre katılımcı sayıları

<i>Eylem</i>	<i>Katılımcı Sayısı (Türkiye ikametli)</i>	<i>Kadın Katılımcı sayısı</i>
1.1	1445	694
1.2	1824	922
1.3	3787	1875
2.1	1102	416
3.1	725	251
4.3+TCP	1467	564
5.1	2147	1034
Toplam	12497	5756 (%46.1)

RAY araştırmasında 2012 ve 2013 yılında uygulanan anketlerde kadın katılımcı oranları, Ulusal Ajans verileri ile uyumlu çıkmış ve 2012 için anket katılımcılarında kadın katılımcı oranı **yüzde 44.8**; 2013 yılı için kadın katılımcı oranı **yüzde 44.6** olmuştur. Bu nedenle veri setinde analizler öncesi cinsiyet oranı için herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

RAY araştırması kapsamında, özel araştırmayı desteklemek üzere bir dizi nitel araştırma yöntemi de kullanılmıştır. Bu kapsamda, proje katılımcıları ile gerçekleştirilen odak grup toplantıları ve proje liderleri ile gerçekleştirilen mülakatlarda yer alan katılımcı sayıları Tablo 5’te görülebilir.

Tablo 5 Odak Grup Toplantıları ve Mülakatların Eylem Türlerine Göre Dağılımları ve Katılımcı Sayıları

Eylem	Eylem Türü	Odak Grup Toplantısı (Proje Katılımcıları)	Mülakat (Proje liderleri)
Eylem 1.1 Eylem 3.1	Gençlik Değişimleri AB Komşu Ülkeleriyle İşbirliği	7*	2
Eylem 1.2	Gençlik Girişimleri	5	1
Eylem 1.3	Gençlik Demokrasi Projeleri	-	1
Eylem 2	Avrupa Gönüllü Hizmeti	16*	1
Eylem 4.3 Eylem 3.1	Gençlik Çalışanları ve Gençlik Kuruluşları İçin Eğitim ve Ağ Kurma AB Komşu Ülkeleriyle İşbirliği	4	1
Eylem 5.1	Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanlar İçin Toplantılar	3	1
TCP	Eğitim ve İşbirliği Planı	10	-
TOPLAM		45	7

* İki ayrı odak grup toplantısı düzenlenmiştir.

3. RAY Türkiye Araştırmasının Eylem Bazında Bulguları

Gençlik Programı çerçevesinde düzenlenen değişik projelerin katılımcılar ve proje liderleri üzerinde yarattığı etkiye ve öğrenme çıktıklarına bakmadan önce, genel anlamda gençlerin neden Gençlik Programı projelerine katılmak istediğine bakmak gereklidir. 2013 yılında gerçekleştirilen standart anketlerin açık uçlu sorusuna (Soru 10) katılımcılar tarafından verilen cevaplar bu anlamda hayli aydınlatıcı veriler sunmakta.

Anket katılımcıları, “yer aldığımız projeye katılmaktaki temel sebebiniz nedir?” sorusuna verdiği cevaplar bir kaç ana kategori olarak özetlenebilir: kişisel gelişim ve tecrübe kazanmak, farkı kültürlerle tanışmak, topluma faydalı olmak, ve halihazırda sivil toplum faaliyetlerinde yer alıyor olmak.

Kişisel gelişim ve tecrübe kazanma kategorisi, proje katılımcılarının projelere katılmaktaki temel sebeplerinin kendilerini geliştirmek, deneyim sahibi olmak, başta İngilizce olmak üzere yabancı dil becerilerini geliştirmek, yurtdışı tecrübesi kazanmak, sosyal hayatlarının gelişimine katkıda bulunmak, mesleki gelişimlerine ve kariyerlerine katkı sağlamak ve projelerin CV’lerinde yaratacağını düşündükleri pozitif etki ve tek başına yaşama deneyimi kazanmak olduğuna işaret etmektedir.

Farklı kültürlerle tanışma kategorisi, proje katılımcılarının diğer ülkelerde yaşayan insanlar ve gençler hakkında yeni bilgi ve deneyimler kazanma isteğine işaret etmektedir. Bu anlamda, proje katılımcıları sadece başka ülkelerden insanlarla tanışmak değil, onlarla olumlu bir iletişim ve diyalog kurmak, bu kültürlerle kendi kültürleri arasındaki farklılıkları (ve benzerlikleri) tartışarak öğrenmek, kendi kültürlerini yeni tanıştıkları insanlara anlatmak, yeni ve değişik kültürlerden insanlarla benzer amaçlara ulaşmak için birlikte çalışmak sebepleriyle de Gençlik Programı projelerine katılmak istemektedirler.

Bu tür kültürel sebeplerin anket katılımcıları tarafından sıklıkla dile getirilmesi, Gençlik Programı’nın daimi önceliklerinden biri olan “kültürel çeşitliliğe saygı” ve Program’ın önemli bileşenlerinden olan “kültürlerarası öğrenme” ve “kültürlerarası diyalog” konularında çok önemli bir adımın, daha projeler başlamadan, atılmış olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Gençlerden dinleyelim: Neden projeye katıldım?

- Yeni insanlar, yeni yerler, yeni yüzler tanımak için...
- Yeni kültürler-insanlar tanımak, demokrasiye nasıl baktıklarını gözlemlemek için...
- Bilmediğim, yabancı olduğum kültürleri tanımak istediğim için...
- Ülkeler arası kültür farklılıklarını görüp, öğrenmek için...
- Farklı kültür ve disiplinlerden gelen katılımcılarla ortak bir çalışma yürütebilmek için...
- Yeni ülkeler görerek yeni deneyimler edinmek için...
- Evrensel bakış açısı oluşturmak, bu yol için farklı kültürlerle tanışmak için...
- Yaşıtım gençlerle bir araya gelerek farklılıklarla dolu hayatımızda birlikte paylaşımda bulunmak için...
- Kültürlerarası diyalogumu geliştirmek için...
- Yeni ülkeler ve insanlar tanıyıp, onlara da Türkiye'yi tanıtmak için...
- İnsanlarla bir araya gelip birlikte aynı amaca hizmet etmek beni mutlu ettiği için...
- Bir çok ülkeden farklı insanlarla tanışmak ve başka kültürleri keşfetmek için ideal bir buluşma olduğu için....
- Gönüllük esaslarına uyarak, kendi ülkem ile gideceğim ülkenin kültürünü demokrasisini ve gönüllülük kapsamında yapılan çalışmalarını görmek için...

Kültürel etkileşime dair sebeplere ek olarak, gençler “Avrupa Birliği kavramını yakından tanımak, bir probleme çözüm getirmek ve bir Avrupa ülkesini yakından tanımak” için de projelere katılmak istemektedirler.

Topluma faydalı olma kategorisi, proje katılımcılarının hem ülkelerinin geleceğine katkıda bulunmak, hem de yakın çevreleri, içinde buldukları topluluklar ve daha geniş anlamda yaşadıkları toplum yararına faydalı işler yapabilmek için projelere katıldıklarını göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim: Neden projeye katıldım?

- Bir şeyler yapabilmenin mutluluğuna erişmek istediğim için...
- Ülkenin geleceğine fayda sağlamak için...
- Etrafımdaki insanlar için de bir şeyler yapmak faydalı olmak istediğim için...(Hep konuşmak ama harekete geçememek anlamsızdı. Kitaplara benim gibi kolay ulaşamayan arkadaşlarıma destek olmak istedim.)
- Gelecek için bir şey yapmış olmak için...
- Gönüllülük faaliyeti ile bir şeyi başarmak için...
- Toplum yararına faydalı işler yapmak için...

Halihazırda bir sivil toplum kuruluşunda ve/veya gençlik çalışmaları/gönüllülük faaliyetlerinde bulunuyor olmak veya gelecekte bulunmak istemek durumu da proje katılımcılarının Gençlik Programı projelerine katılma isteklerini arttıran sebepler arasındadır. Gerek kendi kuruluşları ile bu tür faaliyetler düzenlemek, gerekse Avrupa ülkelerinde faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile ortak çalışmalar yürüterek onları daha iyi tanıma isteği, gençleri projelere katılmak için motive eden sebepler arasındadır.

Gençlerden dinleyelim: Neden projeye katıldım?

- Bir Sivil Toplum Kuruluşu (STK) çalışanı olarak, Avrupa ülkelerinde sivil toplumun yeri ve etkisi ile ilgili bilgi edinmek için...
- İçinde bulunduğum STK'nın bir projesi olması sebebiyle...
- Gönüllülük üzerine çalışmalar yaptığım için bu projede de bulunmak istedim...
- Gençlik çalışanı olmak istediğim için...
- Karar alma mekanizmalarına etki edecek bilgi ve deneyimlerimi paylaşmak için...
- Projeyi düzenleyen grubu tanımam ve İngilizce bilip konuklara yardımcı olabilmem sebebiyle katılım gösterdim...

Standart ankete verilen cevaplar, yukarıda belirtilen olan bütün temel sebeplerin yanı sıra, Gençlik Programı projelerine katılımı belirleyen faktörlerden önemli bir tanesinin de *projelerin temalarının/konularının ilgi çekici olması* olduğunu göstermektedir. Anket katılımcılarının pek çoğu, projelere katılım sebepleri olarak katıldıkları projelerin üzerinde çalıştıkları ve/veya ilgilerini çeken, meslekleriyle ilgili alanlarla veya konularla ilgili projeler olmasını saymaktadırlar. Bu anlamda, en fazla belirtilen temalar arasında engelliler ve toplum sağlığı (kanser, uyuşturucu ve sigarayla mücadele; engellilerin toplumla entegrasyonu; ...), çevre (çevre ve hayvanları koruma, yenilenebilir enerji, atık yönetimi, nükleer enerji, doğal felaketlerle başa çıkma...), istidam ve genç işsizliği, sanat (tiyatro, fotoğrafçılık, dans, sinema), tarih (kültür mirası...) ve sosyal ve bölgesel kalkınma (köy okulları, çocuklar, dezavantajlı gençler için çalışmalar) bulunmaktadır.

Gençlerden dinleyelim: Neden projeye katıldım?

- Çağın en önemli hastalığı olan kansere karşı bilinçlendirme çalışmalarında bulunmak için...
- Projenin konusu olan uyuşturucunun kötü yönleri hakkında farkındalık yaratmak için...
- Genç işsizliğine karşı birtakım bilgilere sahip olmak istediğim için...
- Bu konu hakkında benim de söyleyecek bir şeylerimin olduğunu düşündüğü için...
- Nükleer santraller konusunu ilginç bulduğum için...
- Çevreyi koruma konusunda bir adım atmış olmak için...
- Engelli insanların hayatlarında farklı bir yer açmak için...
- İyi bir hayvan hakları savunucusu olduğum için...
- Bu projede dün ile bugünü karşılaştırma fırsatı bulduğum için...
- Çocuklara olan sevgimi pratiğe döküp onlara yardımcı olabilmek için...
- Bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması için...
- Mezar Taşlarına ve tarihe ilgim olduğu için...
- Atık kağıtlar hakkında bir şeyler yapılabileceğini göstermek için...
- Proje ile köy okulundaki çocukları sevindirmek, eğitimlerine katkıda bulunmak için...
- Forum Tiyatro aracılığıyla insanlara ulaşabilmek için...
- Kültür miraslarımızı korumanın önemli olduğunu hissettiğim için...
- Otizmliler çocuklar yararına yapılan faaliyetlerde yer almak istediğim için...
- Bölge kalkınmasına destek olmak, terörün ve savaşın izlerini silmek, öğrencilerin geleceğe güvenle bakmasını sağlamak için...
- Farklı dünya görüşündeki insanlarla eşitlik, insan hakları gibi kavramları tartışmak, paylaşmak için...
- Dezavantajlı gençler ile ilgili yenilikçi sosyal hizmet modelleri geliştirmek istediğim için...

Elbette ki, gençlerin ve gençlik çalışanlarının, projelere katılmak konusunda, yukarıda bahsedilenlerin dışında kişisel ve insani sebepleri de bulunmaktadır. Huzur ve mutluluk; eğlenmek; arkadaş edinmek; güzel etkinliklerde yer almak ve kendini tanımak; [projelerin] keyifli olması; kendi kalıplarını aşabilmek; kendi hayallerini gerçekleştirmek; sosyalleşmek; yaşlılarıyla eğlenceli ve eğitici zaman geçirmek gibi sebepler de proje katılımcıları tarafından sıklıkla dile getirilen sebepler arasında yer almaktadır. “Daha önce bir gençlik projesine katılmamış olmak” da katılımcıların belirttiği dikkat çekici sebeplerden birisidir.

Peki gençler projelere katılma sebeplerini ve bu sebeplerden doğan beklentilerini projelerin sonunda gerçekleştirebiliyorlar mı? Projeler yoluyla neler öğreniyorlar ve nasıl öğreniyorlar?

3.1 Eylem 1.1 – Gençlik Değişimleri ve Eylem 3.1 – AB Komşu Ülkeleriyle İşbirliği

Gençlik Değişimleri (Eylem 1.1)⁷

Gençlik Değişimi projeleri, bir ya da daha fazla sayıda gençlik grubunun başka bir ülkeye gitmesini; farklı kültürlere mensup, farklı toplumsal ve kültürel geçmişlere sahip akranlarıyla tanışmalarını; ve gençlerin ortak çıkarıya yönelik faaliyetlere etkin bir biçimde katılmaları suretiyle birbirlerinden karşılıklı olarak bir şeyler öğrenmelerini mümkün kılar. Ayrıca, bu tür hareketlilik projelerine katılan gençlerin Avrupa tecrübesi yaşamalarını, ve böylece kendilerini daha fazla Avrupa yurttaşı hissetmelerini sağlar.

Gençlik değişimi projeleri, gençlerin aktif katılım yoluyla farklı sosyal ve kültürel gerçekleri keşfetmeleri ve farkındalıklar sağlamalarını amaçlar. Gençlerin, gençlik değişimleri projelerinde birbirlerinden karşılıklı olarak öğrenmeleri, girişimcilik ruhunu geliştirmeleri ve Avrupa vatandaşı olma duygularını kuvvetlendirmeleri hedeflenmektedir. Gençlik değişimi projeleri, farklı ülkelerden iki ya da daha fazla ortak grubun ulusötesi ortaklığına dayanarak, gençlerin çeşitli temaları tartışmalarına ve anlatmalarına fırsat sağladığı gibi birbirlerinin ülkeleri ve kültürleri hakkında bilgi edinmelerini de sağlar. Gençlik Değişimi projelerinin en büyük özelliklerinden biri yaygın eğitim ilke ve uygulamalarının projenin her aşamasında gözetilmesidir.

Gençlik Programı kapsamında gençlerden oluşan grupların her türlü değişim hareketliliğine “gençlik değişimi” demek mümkün değildir. Bu anlamda, programın gençlik değişimi olarak kabul etmediği ve dolayısıyla da mali olarak desteklemediği faaliyetler şunlardır: akademik eğitim gezileri; mali kâr elde etmeyi amaçlayan değişim faaliyetleri; turizm olarak sınıflandırılacak değişim faaliyetleri; festivaller; tatil seyahati; dil kursları; performans turneleri; okul sınıfı değişimleri; spor müsabakaları; kuruluşların zorunlu toplantıları; siyasi toplantılar; çalışma kampları.

Gençlik değişimleri, farklı kültürlerden gelen ve farklı dilleri konuşan gençlerin belirli bir konu üzerine ortak çalışmalar yürütürken kendilerini ve birbirlerini tanıma fırsatı sunmaktadır. Eğitim, dil ve benzer önkoşullar taşımaması ve kısa süreli olması nedeniyle, imkanları kısıtlı gençler dahil her gencin katılımını mümkün kılan gençlik değişimleri, sağladığı öğrenme hareketliliği imkanı nedeniyle, Gençlik Programı'nın en popüler ve etkin faaliyeti olmaktadır.

RAY araştırması kapsamında yapılan analizler sonucu, gençlik değişimlerinin bir çok kişi için gençlik çalışmalarına atılan ilk adım olduğu ve bu sayede proje katılımcılarının hem kişisel gelişmelerine, hem de profesyonel ve kişisel anlamda gelecek planlarına önemli katkılar sağladıkları ortaya çıkmaktadır. Yine RAY araştırması kapsamında yapılan etki değerlendirmeleri sonucunda, Gençlik Değişimi projelerinin katılımcı gençler üzerinde çok olumlu etkiler yaptığı net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Keza gençlik değişimleri, katılımcı gençlerin gençlik çalışmalarına olan ilgisini arttırmakta ve farklı alanlarda farklı projeler yapmak üzere özgüven ve teşvik sağlamaktadır.

⁷ Gençlik Programı Kılavuzu, 1 Ocak 2013 itibarıyla geçerli versiyon, sayfa 23.

RAY araştırması kapsamında 2012 ve 2013 yılında yapılan dört anket çalışmasına Gençlik Değişimleri projelerinde yer almış toplam 445 genç katılmıştır (2012: 230; 2013: 215). Bu kısımda kullanılan tüm tablo ve grafikler bu 445 gencin cevaplarından elde edilmiştir. Ayrıca RAY çalışması özel araştırması kapsamında, Gençlik Değişimi projelerinde (Eylem 1.1 ve Eylem 3.1) proje liderliği yapmış iki proje lideriyle derinlemesine mülakat, Gençlik Değişimi projesi katılımcılarından oluşan toplam yedi katılımcıyla da iki odak grup toplantısı yapılmıştır. Dolayısıyla, bu kısımda yapılan bütün analizler nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle elde edilmiş verilerden üretilmiş ve harmanlanmıştır.

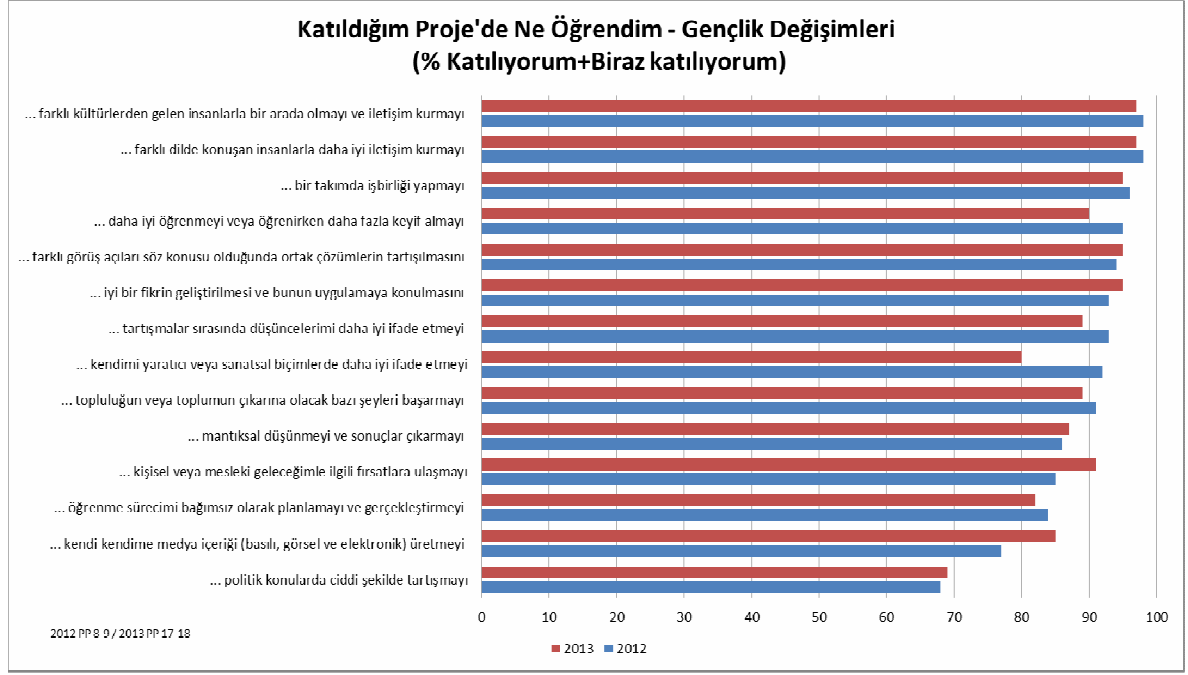
Gençlik Değişimi Projelerinde Öğrenme

Gençlik değişimlerinde öğrenme, RAY araştırma projesi kapsamında yapılan 2012 özel (gençlik çalışmalarında öğrenme temalı) anketleri ve 2013 standart (her yıl tüm RAY katılımcı ülkelerinde yapılan gençlik çalışmaları etki ölçme ve değerlendirme) anketlerinde kapsamlı bir şekilde değerlendirmeye alınmış ve katılımcılara farklı öğrenme konuları bir liste halinde sunularak, bu konularda öğrenme düzeylerini değerlendirmeleri istenmiştir⁸. İki yıl boyunca yapılan dört ankette de aynı soruların sorulmuş olması süreklilik sağlamış ve daha büyük bir örneklem üzerinden analiz yapılmasını mümkün kılmıştır.

---

⁸ 2012 Özel Anket, Proje Katılımcısı 8. ve 9. sorular; 2013 Standart Anket, Proje Katılımcısı 17. ve 18. sorular.

Grafik 1 Gençlik Değişimlerinde Öğrenme

Gençlik Değişimlerinin temel hedeflerinden olan *kültürlerarası iletişim ve kültürlerarası öğrenme* konuları katılımcı gençlerin en çok gelişim gösterdiği alanlar olarak ortaya çıkmaktadır. Gençlik Değişimlerine katılmış olan ve anketi cevaplayan gençlerin **neredeyse tamamı** projeleri sayesinde *farklı kültürlerden gelen insanlarla bir arada olmayı ve iletişim kurmayı* daha iyi öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu oran 2012 yılı çalışmasında **yüzde 98**, 2013 çalışmasında ise **yüzde 97** olarak çıkmıştır. Keza aynı şekilde, *farklı dilde konuşan insanlarla daha iyi iletişim kurmayı* öğrendiğini belirtenlerin oranı da **yüzde 98** (2012) ve **yüzde 97** (2013) olarak tespit edilmiştir.

Gençlik çalışmalarının temel öğelerinden olan *takım çalışması* konusu da, gençlik değişimlerine katılanların öğrenme süreçlerinde önemli bir yer almıştır. Yaygın eğitim yöntemlerinin uygulanması sonucu, gençlik değişimindeki gençler pasif bir öğrenme süreci yerine, birlikte çalışarak, aktif bir şekilde öğrenme ve çalışma yöntemlerini uygulamaktadırlar. Bunun bir sonucu olarak da, çalışmaya katılan gençlerin çok büyük oranı, *takım çalışması yapmayı* ve *bir takımında işbirliği yapmayı* daha iyi öğrendiklerini belirtmektedirler (2012: **yüzde 96** ve 2013: **yüzde 95**). Odak grup toplantıları da kültürlerarası bir çalışma ortamı ve takım çalışmasının gençler için yararına dikkat çeken örnekler sağlamaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Kültürlerarası öğrenme elbette her zaman yaşadığımız ve algıladığımız bir şey ama bunun dışında da [diğer] gençlerden öğrendiğim çok şeyler oluyor elbette. Hızlı düşünebilme, hızlı hareket edebilme veya çok böyle ummadığımız, beklemediğimiz bir anda çok pratik çözümler bulabiliyorlar. Veyahut en azından bir çok şeyin konuşarak veya diyalog kurarak çözülebileceğini daha iyi anladım, kavradım. Takım çalışmasının önemli olduğunu, hem kendim hem de gençlerle birlikte yaptığımız çalışmalarda anladık.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje katılımcısı, Erkek)

“Köy hayatıyla ilgili bir projede Köye gittiğimizde kadınların başında baş örtü görünce baş örtü takmak istediler. O kadınlarla birlikte fotoğraf çektirdiler, onu görünce çok duygulanmıştım. Hatta sünnet düğününe katılmışlardı, orda arabanın önünü falan kesti İtalyan bir çocuk. bizim kültürümüzü onlarla yaşayarak gördüm o ilginç gelmişti.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje katılımcısı, Erkek)

Gençlik değişimlerinde öğrenme konusunda, yukarıdakilere ek olarak bir dizi diğer konu ve alanda da çok yüksek oranda gelişme ve öğrenme gerçekleştiği katılımcılar tarafından beyan edilmektedir. Yapılan analizlerde: ... topluluğun veya toplumun çıkarına olacak bazı şeyleri başarmayı ;... kendimi yaratıcı veya sanatsal biçimlerde daha iyi ifade etmeyi;... tartışmalar sırasında düşüncelerimi daha iyi ifade etmeyi;... iyi bir fikrin geliştirilmesi ve bunun uygulamaya konulmasını;... farklı görüş açıları söz konusu olduğunda ortak çözümlerin tartışılmasını; ... daha iyi öğrenmeyi veya öğrenirken daha fazla keyif almayı öğrendiğini söyleyen katılımcıların oranları **yüzde 90’ın üstünde çıkmaktadır**.

Gençlik değişimlerinde öğrenme konusunda en düşük oran ise *politik konularda ciddi tartışma* başlığında ortaya çıkmaktadır. Gençlik değişimlerinde politik konuların partizan olmayan bir şekilde ele alınması ve gençlerin kendi düşünce ve görüşlerini rahatça tartışmaları öngörülse de, *politik konularda ciddi tartışmayı* daha iyi öğrendiğini belirtenlerin oranı 2012 için **yüzde 68** ve 2013 için **yüzde 69** olmuştur. Her **on katılımcıdan neredeyse yedisinin** bu alanda gelişme gösterdiğini belirtmesi çok yüksek bir orandır ve başarı olarak görülmelidir.

Gençlik Değişimi Projelerinin Kısa ve Uzun Dönem Etkileri

Bir Gençlik Değişimi projesine katılan gençlerin, projeden öğrendiklerinin yanı sıra, yaşadıkları bu deneyimden nasıl etkilendikleri ve projenin kişisel ve profesyonel anlamda hayatlarına ne tür bir etkisi olduğu da yapılan anketlerde ve odak grup görüşmelerinde incelenmiştir.

Gençlik Değişimi projelerine katılan gençlere, “*Sonuçta bu proje sizi nasıl etkiledi?*” sorusu sorulduğunda, verilen cevaplar şu şekilde olmuştur:

Tablo 1. Gençlik Değişimi Projesi Etkisi (Genel)

	Büyük Ölçüde %
Sosyal ve/veya politik hayata katılım sağlıyorum	60
Avrupa ile ilgili konularla ilgileniyorum	76
Ayrımcılık, hoşgörüsüzlük, yabancı düşmanlığı veya ırkçılığa karşı çalışmaya kararlıyım	77
Dezavantajlı insanlara destek sağlıyorum	58

2013 PP 19, N=215

Tablo 1’de görüldüğü üzere, Gençlik Değişimi projesine katılan gençlerin **yüzde 77**’si ayrımcılık, hoşgörüsüzlük, yabancı düşmanlığı veya ırkçılığa karşı çalışmaya kararlı olduğunu belirtmişlerdir. Ortalama on gün süren bir faaliyetin gençler üzerinde böylesine azımsanamayacak bir iz bırakması ve toplumsal ve yapısal ayrımcılığa karşı bilinç seviyesinde böylesine bir yükselmeye neden olması önemli bir kazanımdır. Keza, bu projelerin Avrupa vatandaşlığı kapsamında gençlerin Avrupa ile ilgili konulara olan yönelimi de arttırdığı görülmektedir. Anketi cevaplayan **her dört gençten üçü**, projenin bir etkisi olarak *Avrupa ile ilgili konularla ilgilendiğini* belirtmiştir.

Odak grup toplantılarına katılan proje katılımcıları ve mülakatlara katılan proje liderleri de benzer noktalara dikkat çekmiştir. Verilen örnekler, projelere katılımın, *ön yargıların yıkılması; karşılıklı saygı; hoşgörü* gibi değerleri ön plana çıkarttığını göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim:

“Orada İtalya ve İspanya’dan gelen engelli katılımcılar vardı. Down sendromlu çocuklar gelmişti genel olarak da. Ben genelde çok içli dışlı bir insan değilimdir. Onları gördüğüm zaman genelde bir uzak durma şeyi vardı bende. Ama onlar gelip sarılıyorlar, hadi kalk oynayalım diyorlar, dans edelim falan diyorlar. Onlara karşı bir ön yargım vardı, kırıldı diyebilirim orada.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

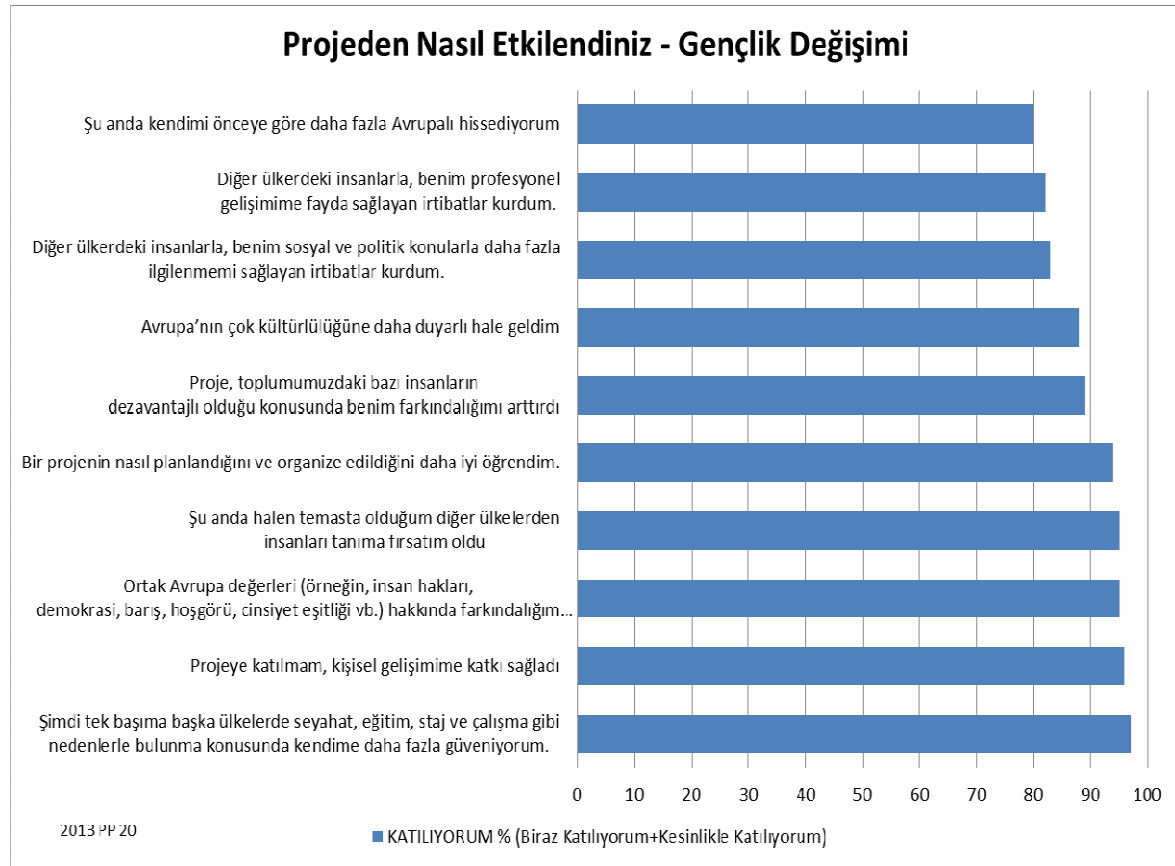
“Ermeni, Azerbaycan vs. bizim ülkemize düşman tarzı görülür. Ermenistan’a bir projeye gideceğim zaman benim babam ne işin var orda der, başkalarının da ailesi böyle tepkiler verir. Ama ben artık Ermenistan da genç neslin artık böyle olmadığını orda gördüm. Ermenilere karşı benim bakış açım dediğim gibiydi ama artık değişti. Artık eski Ermenistan, eski Türkiye yok yeni nesil değişti. Dolayısıyla ben bu algının değiştiğini gördüm. ... Açıkçası ben eski kafayla hareket ettiğim için onlarla çok muhabbet etmiyorduk. Selamlaşıyorduk, afiyet olsun diyorduk o kadardı. Ama onlar bir gün geldiler “herkesle konuşuyorsunuz bizlerle de konuşsanız” diyerek geldiler. Ben çok şaşırdım tabii, mutlu oldum. Bir nedeni yok dedim ve oradan sonra konuşmaya başladık. Hatta Türk grubunun tamamı onlarla muhabbet ettik. Böyle olunca

eskileri de konuştuk ama ülkemizde artık öyle bir algı yok dediler. Sizde nasıl diye sorduklarında bizler tabii hep büyüklerimizden duyuyoruz, dinliyoruz. Bizim ülkemizde asla böyle bir düşmanlık yok dediler, bu yüzden benim bakış açım çok değişti. Bu çok muhteşem bir şey. İki ülkenin arasındaki sıkıntı gençlerle değişecek gibi görünüyor.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ben dedim ki: “O beni ilgilendirmiyor.” “O, benim dışımda gelişiyor.” dedim. “O, onların hayatı” dedim. “Ben o hayata saygı göstermek zorundayım.” dedim. Kesinlikle ve kesinlikle onların da benim değerlerime, benim değerlerime saygı gösterdiklerini gördüm.” (Eylem 1.1 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

Gençlik Değişimlerinin gençler üzerinde etkisini daha iyi anlamak ve detaylı bir şekilde analiz edebilmek için, katılımcılara yöneltilen daha kapsamlı sorulara verilen cevaplarda da ilginç bulgular gözlemlenmektedir. Örneğin, Tablo 1’de görüldüğü üzere Avrupa konularına artan ilgiye paralel olarak katıldığı proje sonunda **her on gençten sekizi, kendisini daha fazla Avrupalı hissettiğini** belirtmektedir (Grafik 2).

Grafik 2 Gençlik Değişimi Etkisi - Detay

Yapılan değerlendirmede, katılımcıların Gençlik Değişimi sonrasında en büyük etkiyi kişisel gelişimlerinde yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Özellikle gençlerin hareketliliği konusunda katılımcıların yurtdışına seyahat etme ve yaşama konularında kendilerini

geliştirdikleri ve ankete katılanların **neredeyse tamamının (yüzde 97)** tek başına başka ülkelerde seyahat, eğitim, staj ve çalışma gibi nedenlerle bulunma konusunda kendilerine daha fazla güvendiği ortaya çıkmaktadır. Avrupalı diğer gençler ile karşılaştırıldığında, zorlu vize süreçleri, ekonomik yetersizlikler gibi engeller nedeniyle uluslararası hareketliliği daha kısıtlı olan gençlerin, gençlik projeleri ile bu açıklarını kapatmaları ve güven kazanmaları çok önemli bir kazanımdır.

Kısa süreli de olsa, bir Gençlik Değişimi ile yurtdışına seyahat etme imkanı kazanan gençlerin, gelecek planlamaları ve kişisel gelişimleri konusunda özgüvenlerini arttırmaları ve farklı imkanları değerlendirmeleri çok önemlidir. Bu tespiti doğrular şekilde, anket katılımcılarının gene neredeyse tamamına yakını **(yüzde 96)** bir Gençlik Değişimine katılımın kişisel gelişimine katkı sağladığını belirtmiştir.

Odak grup görüşmelerinde elde edilen veriler de bu bulguları doğrular niteliktedir. Odak grup katılımcılarının hemen hepsi, katıldıkları projelerin özgüvenlerini arttırdığını; dakiklik, farklı kültürlere saygı, sabırlı olmak, öz kontrol, yer yön duygusu, kurallara uyma, iletişim gibi becerilerinin geliştiğini; hayata bakış açılarının değiştiğini dile getirmiştir.

Gençlerden Dinleyelim:

“Özgüven edindim. Yanında büyük birisi olmadan tek başına gidiyorsun, aynı dili bilmiyorsun, İngilizce bilen bile bulmakta güçlük çekiyorsun. Alışverişi, yemek yapmayı kendi başına hallediyorsun. Bunları öğrendim.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Bir tiyatro oyunu istediler bizden. İngilizcem çok iyi değil ne diyeceğimi ne yapacağımı bilemedim. Sonra bir arkadaşın kolumdan tutup hadi gel yaparsın demesi ve sonrasında gerçekten başarıyla o işi yaptığımı görmem özgüven verdi. Sonrasında da İngilizcemi hiç dert etmedim ve İngilizcemi kafaya takmayıp geliştirebildim.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Amatör olarak orada video çektikten sonra editlemek için özel bir program kullanmamız gerekiyordu. Kendim uzun saatler harcayıp, emek verip öğrendim ve güzel altundan kalkabildiğimi de düşünüyorum. Mesela sergi konusunda, yani benim mühendislik öğrencisi olarak işin bu kısmında yani fotoğrafçılık, video, hiçbir şekilde fikrim olmadığı için orada yaşadığım, gördüğüm her şey benim için yeni bir tecrübeydi, yeni bir bilgiydi. O yüzden keyifli bir süreçti.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

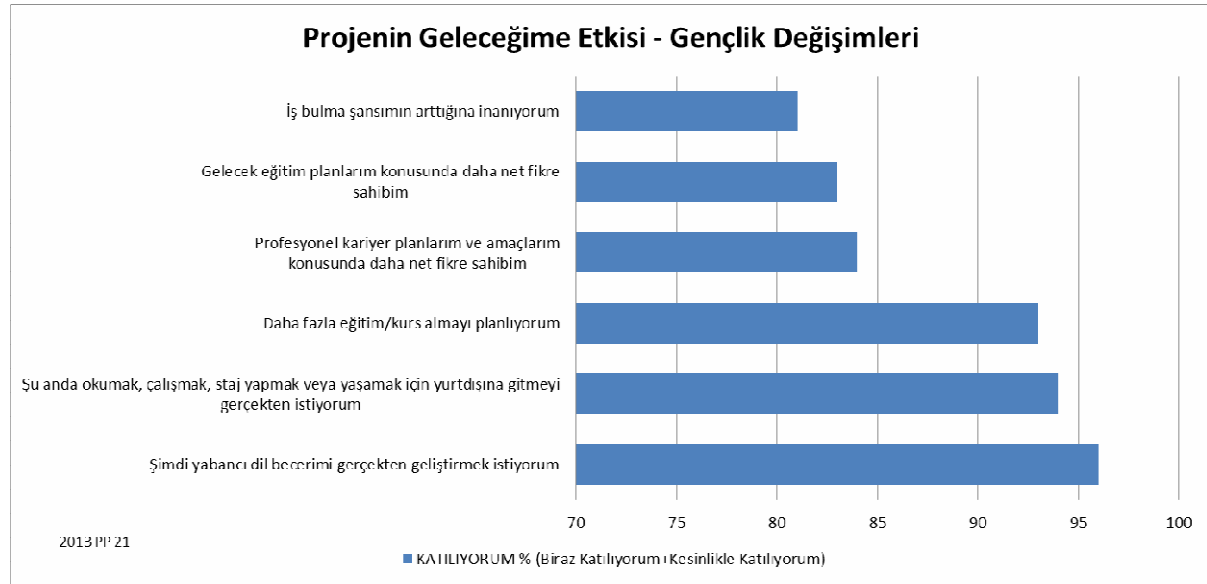
“İlk katıldığım projede gençlik merkezinden bir çağrı geldi. Projeden iki üç hafta öncesinde öğrendim. İtalya ve Romanya’dan geleceklerdi o zamanlar dil tecrübem yoktu. Biraz endişeliydim katılıp katılmama konusunda tereddütlüydüm. 1 hafta boyunca ne yapacağım diyordum. 1 hafta kala hazırlıklar yapıldı Vahit Abi’yi aradım ‘ben gelemiyorum’ dedim, ‘endişeliyim’ dedim. “Hiç gerek yok bir masayı şuradan alıp şuraya koymak bile olsa görevin senin için çok iyi olacak dedi” gittim. İlk iki gün çok zorlandım. Atılğan olmama rağmen içinde bir şeyler var ama İngilizce aktaramıyorsun, çevirmenler de tam anlamıyla aktaramıyor. Arkadaşların İngilizce esprî yaparken anlamıyordum sıkıntı çekiyordum, sonra açıldım ben. Sonrasında projeler artarak geldi yurtiçi, yurtdışı.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Grafik 2’den de görüleceği üzere, katılımcılara yöneltilen diğer sorularda da Gençlik Değişimlerinin olumlu etkisine dair güçlü bir gösterge ortaya çıkmaktadır. *Proje planlamasından ortak Avrupa değerlerine, imkanları kısıtlı gençler hakkında farkındalıktan farklı ülkelerden insanlarla kurulan ve devam eden irtibatlarla* kadar bir dizi önemli etkide anket katılımcılarının olumlu cevabı **yüzde 90 ve üstü** olmuştur.

Genelde bu kadar güçlü göstergelerin ortaya çıkması, gençlik değişimlerinin katılımcı gençler üzerindeki güçlü olumlu etkilerine işaret etmektedir ve Gençlik Değişimi projelerinin farklı ülkelerden biraraya gelen bir grup gencin birlikte vakit geçirmesinden çok daha derin ve güçlü etkileri olduğunun kanıtı olmaktadır.

Gençlik Değişimleri, katılımcı gençlerin özgüvenlerini geliştirdiği ve kişisel gelişimlerine önemli katkılar yaptığı kadar, gelecek ile ilgili planlarını da etkilemektedir. Gençlik Değişimi projelerine katılan gençlerin çok büyük bir çoğunluğu, gelecekle ilgili eğitim, istihdam, kariyer ve kişisel gelişim konularında katıldıkları değişim projesinin etkisi olduğuna işaret etmektedirler (Grafik 3).

Grafik 3 Gençlik Değişimlerinin Geleceğe Etkisi

Gelecek ile ilgili en önemli etki, yabancı dil konusunda görülmektedir. Uluslararası bir ortama giren ve farklı düzey ve biçimlerde farklı bir dilde kendini ifade etmek durumunda kalan gençlerin, daha önceki dil düzeyleri ne olursa olsun, katıldıkları faaliyetten sonra yabancı dil becerilerini geliştirme konusunda çok kararlı oldukları görülmektedir. Gelecek

planlamalarına *yabancı dil gelişimini koyacağını* belirten gençlerin oranı **yüzde 96** olmuştur. Keza, Gençlik Değişimi sonrası başka bir ülkeye seyahat etmek veya başka bir ülkede yaşamak konusunda gözlemlenen özgüven artışının gelecekle ilgili planlamalarda kendine yer bulduğu da görülmektedir. Katılımcıların **yüzde 94** gibi çok yüksek oranı, gelecekle ilgili planlarında **yurtdışına gitmeyi** istediklerini belirtmişlerdir.

Gençlerden dinleyelim...

“Dil gelişimi çok önemli bir yerde. Kendi dil bilgime elementary bile denemezdi ama bu projelere katılarak intermediate seviyesine geldim. Özel bir çaba göstermeden sadece projelere katılarak öğrendim. Bunu dernekteki İngilizce hocalarımız da söylüyor.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje katılımcısı, Erkek)

“Gençler Yerel Kalkınmada Eylemde adlı projeye katılmışım. İleride tekrar bir AB Gençlik projesine katılmak isterim. Bu anlamda yabancı dilimi geliştirmeye çalışmaktayım.” (Standart Anket, 2013, Proje katılımcısı)

“Arkadaşlarımın da dediği gibi İngilizce konusunda çok büyük bir gelişme oluyor. Hatta sadece İngilizce değil, diğer dillere de eğilim oluyor. Ben İtalyanca öğrenmeye başladım, böyle bir katkısı oldu.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje katılımcısı, Kadın)

“Yurtdışında eğitim alıp veya daha sonra eğer imkanım olursa yurt dışında çalışmak istiyorum. Katıldığım proje sayesinde bakış açım ve olaylar karşısındaki düşünme ve hareket etmem değişti.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

Gelecek ile ilgili etkilerde yurtdışına gitmek ve yabancı dil becerilerini geliştirmek kadar yüksek oranda gözlemlenen bir diğer önemli unsur ise *eğitim* konusu olmuştur. Her ne kadar gençlik çalışmaları yaygın eğitim üzerine kurulmuş olsa ve milli eğitim ve akademiye bir alternatif olmasa da, bu tür faaliyetlere katılan gençlerin, formel eğitimlerine yönelik ilgi ve motivasyonlarının arttığı bilinmektedir. RAY araştırmasının bulguları da bu bilgiyi destekler konumdadır. Gençlik değişimlerine katılan gençlerin **yüzde 93**'ü, faaliyet sonrasında *daha fazla eğitim ve/veya kurs almayı* planladıklarını belirtmişlerdir (Grafik 3). Gene aynı şekilde **yüzde 83**'ü proje sonrası *gelecek eğitim planları konusunda fikirlerinin netleştiğini* ve **yüzde 84**'ü de *gelecek kariyer planlarının netleştiğini* belirtmişlerdir.

Son olarak vurgulanması gereken bir diğer önemli bulgu, katılımcıların tüm kişisel ve profesyonel kazanımları ve gelecek ile ilgili planları ışığı altında, *istihdam edilebilirlik* konusunda umutlarının artmasıdır. Gençlik Değişimlerine katılan **her on gençten sekizi**, proje sonrası *iş bulma şanslarının arttığını* düşünmektedir (Grafik 3). Yapılan odak grup toplantıları ve mülakatlar da istihdam edilebilirlik anlamında somut örnekler sağlamaktadır.

Proje liderinden dinleyelim...

“Mesela bu tür gençlik programlarının kazandırdığı sertifikalar gerçekten çok farklı şeyler yapabiliyorlar. Ben canlı örneğini söyleyeyim: Mersin Üniversitesi'nde dördüncü sınıftayken benim bir komşumun kızı vardı. ... Doğru dürüst İngilizce bile konuşamazdı İngilizce Bölümü'nde okumasına rağmen. Bu kızımı ben aldım, Çek Cumhuriyeti'ne götürdüm. Orada drama terapi ile ilgili bir eğitim kursuna katıldık birlikte. Geldi, bunu Litvanya'ya gönderdim. Orada bir değişime katıldı. Daha sonra Kayseri'de ev sahipliği yaptığımız projede katılımcı olarak yer aldı iki tane. Daha sonra bu aldığı belgelerle birlikte Erciyes Üniversitesi'nde okutman olarak göreve başladı. ... Kariyeri kazanmasında kesinlikle ve kesinlikle Mersin Üniversitesi'nde bitirdiği diploma değil... Çünkü aynı diplomadan kaç kişi vermiş olabilir? Ama diğerlerinden farklı olarak bu, iki kez yurtdışı eğitimini gösterdi, dört tane *YouthPass* sertifikasını gösterdi ve onun için bunlar çok güzel basamak oldu.” (Eylem 1.1 Mülakat, Proje lideri, Erkek)

“Ben polislik okulunda okuduğumdan dolayı [Youthpass'ı] gelecek sene zaten aktif bir şekilde kullanacağım birimlerden seçmeye geldikleri zaman oralarda CV'ye ekleyerek.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Odak grup toplantıları ve mülakatlar, istihdam edilebilirliğin yanı sıra, Gençlik Değişimi projelerinin katılımcılarının girişimcilik becerilerinin de ciddi derecede arttırdığına ilişkin örnekler sağlamaktadır. Gençlik Değişimi proje katılımcıları, öğrenme hareketliliğinden tekrar yararlanabilmek için yeni gençlik projeleri aramaya başlamakta, kendi fikirlerini projelendirmek üzere çevresindeki arkadaşları ve diğer gençlerle birlikte harekete geçmekte, bu projeleri sunmakta, görev aldıkları kuruluşları bu yönde harekete geçirmekte, kendi derneklerini/gençlik kuruluşlarını kurmakta olduklarını dile getirmişlerdir. Bu tür örnekler, projeler vasıtasıyla gençlerin *eyleme geçme, risk alma, yeni projeler üretme ve uygulama gibi girişimcilik ve inisiyatif alma yeterliliklerinin (Anahtar Yeterlilik 7)* geliştiğini açıkça göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Benim bir proje ile hayatım değişti. Bu projeden sonra ben de proje yapmak istedim. Başka projelere arkadaşlarla bir ekip oluşturdum. 17 yaşında ilk projemi yazdım, 18 yaşında projemi gerçekleştirdim. Dönüm noktasıydı bu benim için.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje katılımcısı, Erkek)

“...daha fazla insanla iletişim, daha fazla gençle iletişim kurmamıza vesile oldu ve bu projeden sonra bu gençleri bir araya getirerek yeni bir STK, yeni bir dernek kurma fikri ortaya çıktı. Tabi daha önceki projelerdeki katılan, proje yapan gençlerle bir araya gelip yeni bir sivil toplum örgütü kurmasına vesile oldu. Kuruldu. Ve şu anda da akredite bile oldu yani.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje katılımcısı, Erkek)

“Ondan sonraki süreçte bir çok projeyi yürüttüm. Zaten yerel projeleri yapıp yürütüyoruz. En son işaret diliyle ilgili daha devam eden, önümüzdeki hafta bitecek olan bir proje var. Artık proje yapabiliriz mantığı [hakim], çünkü bizim mecliste çalışma grupları, birçok şey var. Yani bir gençlik meclisinde 500'ün üzerinde genç var ve ben onların şu anda Gençlik Meclisi Başkanı'yım.” (Eylem 1.1 ve Eylem 3.1 Mülakat, Proje lideri, Kadın)

3.2 Eylem 1.2 - Gençlik Girişimleri

Gençlik Girişimleri (Eylem 1.2)⁹

Gençlik Girişimleri projeleri, gençlerin kendi başlarına karar verme, girişimde bulunma ve yaratıcılıklarını geliştirmek için kendi düzenledikleri ulusal ve ulusötesi faaliyetlere doğrudan ve aktif katıldığı projeleri kapsar. Gençlik Girişimleri çok sayıda gencin günlük hayatlarında üretken ve yaratıcı olmalarını ve yerel ihtiyaçları, ilgi alanları ile birlikte temel dünya meseleleri hakkında seslerini duyurmalarını amaçlar. Gençlik girişimleri projeleri vasıtasıyla gençler yaşamın değişik alanlarını etkileyen kendi projelerini başlatarak, kurarak ve gerçekleştirerek fikirlerini deneyebilirler. Gençlik Girişimleri derneklerin, STK'ların ve sosyal ekonomi, kâr amacı olmayan ve Gençlik sektörlerindeki diğer aktif kuruluşların kurulmasına ve serbest çalışmalarına öncülük edebilir.

Bir Gençlik Girişimi, ister ulusal ister ulus ötesi olsun, gençler tarafından başlatılır, gerçekleştirilir ve oluşturulur. Gençlik girişimleri, gençlere projelerin planlanmasında ve gerçekleştirilmesinde doğrudan ve aktif yer alma imkanı vererek girişimcilik yoluyla fikirlerini deneme şansı sağlar. Bir Gençlik Girişimini uygulama yoluyla gençler, Avrupa'nın inşasına katkıda bulduklarını ve böylece Avrupa vatandaşı olduklarını hissedebilmek amacıyla Avrupa bağlamında bir konuyu tartışma ve yorum yapma fırsatını elde ederler. Gençlik girişimlerine katılmak gençlere önemli bir yaygın öğrenme deneyimi sağlar.

Gençlik Girişimi projeleri, gençlerin kendi proje fikirlerini geliştirip hayata geçirme fırsatı tanınması nedeniyle, gençlerin sorumluluklarını geliştirdikleri, profesyonel anlamda yeterliliklerini arttırdıkları ve girişimcilik konusunda tecrübe ve bilgi kazandıkları bir alan yaratmayı hedeflemektedir. Bu projelerin neredeyse tamamı ulusal düzeyde gerçekleştirilmektedir ve bu nedenle Gençlik Girişimi projeleri diğer eylem türlerindeki projelerden önemli bir fark taşımaktadır. Örneğin, diğer tüm uluslararası eylemlerde ön plana çıkan kültürlerarası etkileşim ve yurtdışı bağlantılar kurma gibi unsurlar, Eylem 1.2 projelerinde arka planda kalmaktadır. Bu nedenle yapılan değerlendirmeler, katılımcı gençlerin projelere katılım yoluyla sağladıkları profesyonel gelişim ve kişisel kazanımları ön plana çıkarmaktadır.

Yapılan analizler, Gençlik Girişimi projelerine katılan gençlerin, bu eylemin amaç ve hedeflerine uygun olarak, *takım çalışması, proje yönetimi, girişimcilik ve yaratıcılık, problem çözümü ve toplumsal meselelere duyarlılık* konularında önemli kazanımlar edindiklerini ortaya koymaktadır. Katılımcıların yapılan anketlerde farklı sorulara verdikleri olumlu yanıtların yüzdesel oranlarının çok yüksek olmasından hareketle, *analiz kapsamındaki Eylem 1.2 Gençlik Girişimi projelerinin başarılı oldukları ve katılımcı gençlerin yeterliliklerinin gelişmesinde önemli derecede rol oynadıkları tespit edilmektedir.* Etki analizi yapılan diğer eylemler türlerinde de olduğu gibi, Gençlik Girişimi projelerine

⁹ Gençlik Programı Kılavuzu, 1 Ocak 2013 itibarıyla geçerli versiyon, sayfa 33.

katılan gençlerin gelecek planlamaları da proje tecrübesinden etkilenmekte ve özellikle eğitim konusunda motivasyon ve bilinç düzeyinin arttığı görülmektedir.

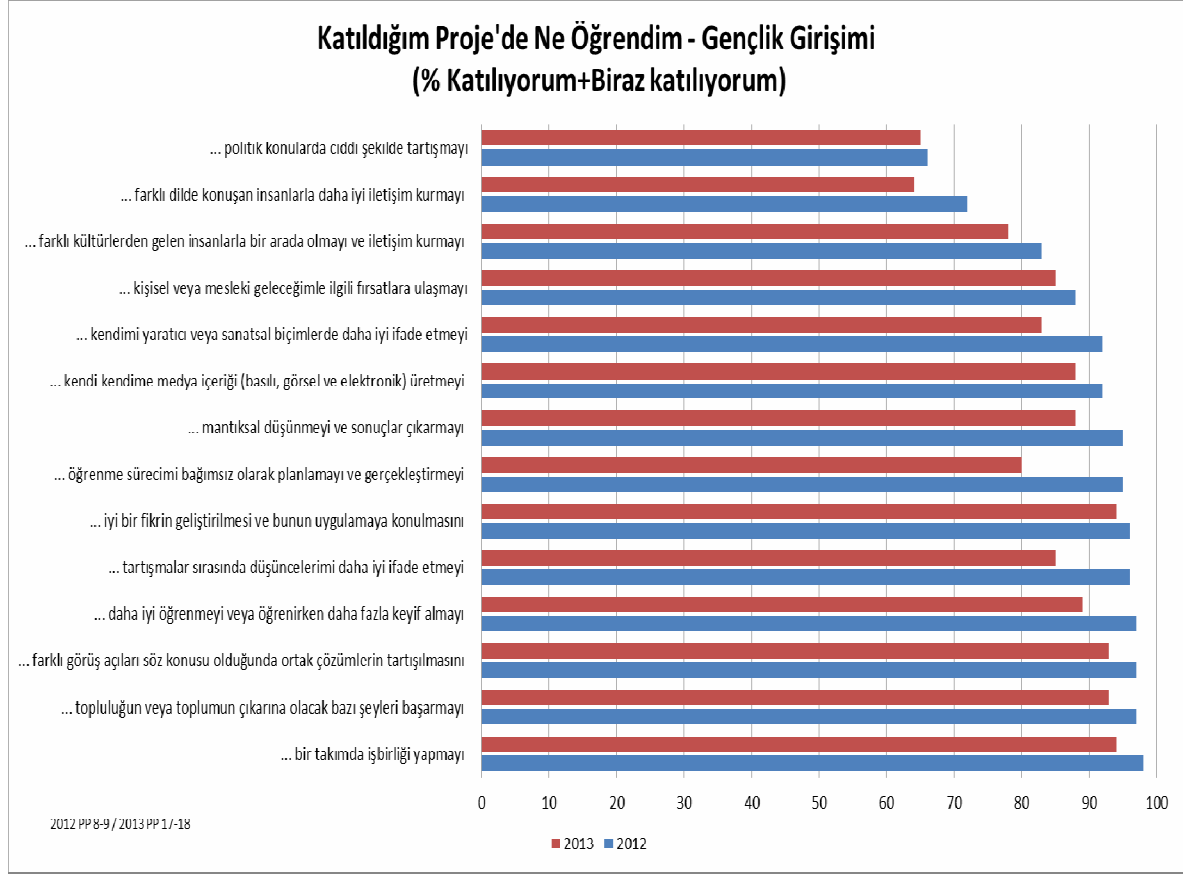
Yıllar arasında karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde, 2012 yılı anketlerine katılan katılımcı gençlerin öğrenme ve etkilenme düzeylerinin, 2013 anketlerine katılan gençlerden daha yüksek olduğu da gözlemlenmiştir. Bu farkın yapısal ve içeriksel nedenlerinin tespiti ancak gerçekleşen projelerin detaylı incelenmesi ile mümkün olacağından, bu aşamada sadece dönemsel bir farkın olduğu tespiti ile yetinmek gerekir.

RAY araştırması kapsamında 2012 ve 2013 yılında yapılan dört anket çalışmasına Gençlik Girişimi projelerinde yer almış toplam 286 genç katılmıştır (2012: 121; 2013: 165). Ayrıca RAY özel araştırması kapsamında, Gençlik Girişimi projelerinde (Eylem 1.2) liderlik yapmış bir proje lideriyle derinlemesine mülakat, Gençlik Girişimi projesi katılımcılarından oluşan toplam beş katılımcıyla da bir odak grup toplantısı yapılmıştır. Dolayısıyla, bu kısımda yapılan bütün analizler nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle elde edilmiş verilerden üretilmiş ve harmanlanmıştır.

Gençlik Girişimi ve Profesyonel Gelişim

Gençlik Girişimi projelerinde katılımcıların hangi konularda neler öğrendikleri 2012 ve 2013 anketlerinde farklı öğrenme konuları bir liste halinde sunularak, bu konularda öğrenme düzeylerini değerlendirmeleri istenmiştir (2012 Katılımcı Anketi 8. ve 9. sorular; 2013 Katılımcı Anketi 17. ve 18. Sorular). İki yıl boyunca yapılan dört ankette de aynı soruların sorulmuş olması süreklilik sağlamış ve daha büyük bir örneklem üzerinden analiz yapılmasını mümkün kılmıştır.

Grafik 1 Gençlik Girişimi ve Öğrenme

Grafik 1’de de görüleceği üzere, Gençlik Girişimi projelerine katılan gençler, bu eylemin amaç ve hedeflerine uygun olarak, *takım çalışması, proje yönetimi, girişimcilik ve yaratıcılık, problem çözümü ve toplumsal gelişime katkı* konularında çok büyük kazanımlar edindiklerini ifade etmektedirler. Özellikle katıldıkları projede, *bir takımında işbirliği yapmayı; topluluğun veya toplumun çıkarına olacak bazı şeyleri başarmayı; farklı görüş açıları söz konusu olduğunda ortak çözümlerin tartışılmasını; daha iyi öğrenmeyi veya öğrenirken daha fazla keyif almayı; tartışmalar sırasında düşüncelerini daha iyi ifade etmeyi; iyi bir fikrin geliştirilmesi ve bunun uygulamaya konulmasını; öğrenme sürecini bağımsız olarak planlamayı ve gerçekleştirmeyi; mantıksal düşünmeyi ve sonuçlar çıkarmayı; kendi kendine medya içeriği (basılı, görsel ve elektronik) üretmeyi; kendini yaratıcı veya sanatsal biçimlerde daha iyi ifade etmeyi* öğrendiğini belirten katılımcıların oranının **yüzde 90 ve üstünde** olması çok önemlidir. Gençlik Girişimi projelerine katılan **her on gençten en az dokuzu** katıldığı proje sayesinde yukarıda listelenen konu başlıklarının **tamamında** kendini geliştirmiş ve yeterliliklerini arttırmıştır.

Gençlik Girişimi projelerinin temel bir özelliği gençlerin kendi proje fikirlerini geliştirmeleri, uygulamaları ve değerlendirmelerine yardımcı olmasıdır. Bu anlamda, Gençlik Girişimi projelerinin gençlerin inisiyatif geliştirmelerini, girişimciliklerinin desteklenmesini ve yaptıkları projenin sosyal, mali ve yasal tüm sorumluluklarını almalarını sağlayarak öğrenme sürecine önemli katkıda bulunduğu ve yaparak öğrenme sonucu öğrenme sürecinin daha etkin işlenmesini sağladığı ifade edilebilir. Odak grup toplantısı ve mülakat sonucu elde edilen bilgiler de bu bulguyu desteklemektedir. Sadece proje katılımcıları değil, proje liderleri de yürüttükleri Gençlik Girişimi projeleri sayesinde özgüvenlerini geliştirmekte, toplum yararına başarılı işler yaptıklarını hissettikçe yeni projeler için daha fazla inisiyatif almaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Bu projeye birlikte, bu yakalanan başarıyla birlikte kendime güvenimin artmasıyla bundan sonra ilimize 8 tane daha gençlik projesi yazdım ve kabul gördü. Diğer projelerde zaten dediğim gibi belediyede proje uzmanı olarak görev yaptığımdan diğer projelere de özveriyle yaklaşım sağlandı, çünkü gözle görülür bir başarı, çocuklarda değişim yakalandı. ...bir proje yazmıştım o geçti. Kalkınma ajanslarına proje yazdık onlar geçti. Şu an 30’a yakın projem geçmiş durumda.” (Eylem 1.2 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

“İlimizde bu projeler için kurulan derneklerimiz de var. Projelerine yardım ettiğimiz, geçen arkadaşlarımız yeni bir dernek kurdular örneğin engellilere yönelik. Ayrıca engellilere yönelik bir proje merkezi oluşturuldu. Bunlar projelere olan ilginin arttığının göstergesi.” (Eylem 1.2 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

Gençlik Girişimi projeleri, sadece inisiyatif almayı değil, aynı zamanda inisiyatif vermeyi de öğrenmeyi sağlamaktadır. Odak grup toplantısı, proje katılımcılarının projeler sayesinde gençleri dahil etme, onlara sorumluluk ve inisiyatif verme gibi deneyimler de yaşadığını göstermektedir. Bu durum, bu tür projelerin kabullenme, hoşgörü, farklılıklara saygı, sabır gibi yeni tutumların geliştirilmesine yaptığı katkıya örnek olarak gösterilebilir.

Gençlerden dinleyelim...

“Sürecin içerisinde gençler çok etkin yer aldığı için bizim hoşumuza gitmeyen -arada sonuçta on beş-yirmi yaş fark var neredeyse kimisiyle-... T-shirt tasarladılar, tasarımlarını kendilerine yaptırarak. Hiç beğenmedim ben mesela yaptıkları tasarımları, hiç de hoşuma gitmedi ama onların yapmasını istedik, yaptılar. Kabul de ettik. Yani onları anlamaya çalışıyorsun, anlamaya başlıyorsun belki de.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Katılımcı gençlerin yapılan anketlerde en yüksek oranda katıldıkları önermenin *bir takım*da işbirliği yapmak olması dikkat çekicidir. Yapılan anketlerde, 2012 yılında katılımcıların **yüzde 98**'i ve 2013 yılında da **yüzde 94**'ü Gençlik Girişimi tecrübesi ile *takım çalışması konusunda kendilerini geliştirdiklerini ve bir takım*da işbirliği yapmayı daha iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Gençlik Girişimi proje katılımcılarıyla gerçekleştirilen

odak grup toplantısında takım çalışmasının gençlerde yarattığı gelişime dair örnekler rastlamak mümkündür. Takım çalışması katılımcı gençlerin yaratıcı potansiyelini arttırmakta, birlikte ürünler ortaya koyabilmelerini sağlamakta ve proje sayesinde ürettikleri çıktılarla gurur duymalarına ve kendilerini faydalı bireyler olarak hissetmelerine olanak tanımaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Şimdi biz atölye çalışmaları yaptık özellikle geri dönüşüm kutusu tasarlamak üzereydi, orada herkesin kendi yaratıcılığı önemliydi. Atölye çalışmaları hem grup olarak çalışıldığı için, grup dinamiği olduğu için hem de evlerinde normalde atacakları bir şeyi getirip (işte bir koliyi) çok değişik bir üzerine tasarım yapıp, boyayıp falan filan, ondan sonra evlerinde dekoratif olarak kullanabilecekleri bir şey haline getirdiler. ...herkeste projenin sonunda “Aaa! Ben bunu yarattım.” [duygusu] oldu. Bir sergi yaptık kutulardan ve bir yarışma yaptık “en çok beğenilen tasarım” şeklinde. Bir tane üniversite öğrencisinin robot şeklinde tasarladığı bir kutu birinci oldu. Hem o anki duygular... Yani o sergide çıktılarını görüyorsunuz. İnsanlar kendi ürünlerini sergiliyor, belki çok basit duruyor ama. ... O paylaşım güzeldi ve insanlar “Evet, güzel bir şey yaptık ve ortada bir şeyler de var.” dediler.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

Gençlik Girişimi çerçevesinde geliştirilen ve uygulanan projelerin toplumsal amaçları olması ve özellikle yerel toplum bazı ihtiyaçlarının karşılanması ve gelişimine katkıda bulunması hedeflenmektedir. Bu amaca uygun hazırlanan ve hayata geçirilen projelerin, gençlerin toplumsal konular ve sorunlar hakkında algı düzeylerine çok önemli girdiler yaptığı ve toplumun faydası için birşeyler yapma konusunda farkındalığı arttırdığı da bir diğer önemli bulgu olmuştur. Gençlik Girişimi katılımcılarının **yüzde 97**'si (2012) *topluluğun veya toplumun çıkarına olacak bazı şeyleri başarmayı öğrendiğini* ifade etmiştir. Doğası gereği yerel topluluklarda daha geniş hedef grupların ve çoğunlukla imkanları kısıtlı gençlerin ihtiyaçlarına hitap eden Gençlik Girişimi projelerinde yer alan proje katılımcılarıyla gerçekleştirilen odak grup toplantısı da katılımcı gençlerin yaşadıkları toplum/toplulukla ilgili önemli farkındalıklar geliştirdiğini, projelerin hedef kitleleriyle bütünleşme olanağı bulduklarını, empati becerileri geliştirdiklerini ve o hedef kitleye destek olma hissini yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Böylesi bir deneyim, katılımcı gençlerin toplum yararına çalışma motivasyonlarını arttıran önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Sonra işte vapura bindik mesela çocuklarla. İlk defa vapura binmişler. Treni bilmiyorlar, vapuru bilmiyorlar, hiç bilmiyorlar. “Ya inmesek, iki sene falan bu vapurda kalsak.” diyen çocuklar vardı. Yani bir sürü böyle şey... Hepsi çok sevgi... Zaten yatılı oldukları için engelleriyle alakalı değil. O yaşta sevgisiz kalmışlar, herkes böyle sarılıyordu, şey yapıyordu. Hala bizi arayıp soruyorlar.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Yazıyorsunuz projeyi. Yazarken “Çocuklar kukla yapsınlar, şöyle yapsınlar, böyle yapsınlar.”... Bir süre sonra onu karşınızda gerçekten görüyorsunuz ya; hani yazdığımız, hayal ettiğiniz şey gerçek oluyor yani. Sizin sayenizde o an o çocuklar bir şeyler yapıyorlar. Veya sırf orada öğrendiği bir hak sayesinde ileride o çocuğun başına bir iş gelmeyecek. Yani -bilmiyorum- özellikle hayal ettiğin şeyin gerçeğe dönüşme kısmı beni çok heyecanlandırıyor. ... Kafamı koyduğum zaman daha rahat uyuyorum. Rahatsızdım normalde, “Bir şey yapmam lazım, bir şey yapmam lazım.” diyordum. Artık yaptığımı hissediyorum.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“[Katılımcıların] özgüvenlerinin arttığını görüyorum ve bağlılıklarının da arttığını görüyorum. Orada o zaman gelen ve görev alan arkadaşlar hala devam ediyorlar kendi derneğimiz içinde. Ve hep anlatıyorlar: “Çok güzeldi. Farklı bir şey yaptık. Kaç yıldır yapılan ilk defa böyle bir şey!” Onlar da farklılık yaratmanın içinde bir parça olmaktan haz alıyorlar.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

Uygulanan projenin toplumsal gelişime katkıda bulunması koşulunun da gençlerin toplumsal konularda farkındalıklarının artması açısından önemli bir etkisi olduğu gözlemlenmektedir. Diğer eylem katılımcılarına nazaran Gençlik Girişimi katılımcılarının *toplumdaki bazı insanların dezavantajlı olduğu konusunda farkındalıklarındaki artış* daha yüksek bir oranda olmaktadır: 2013 yılı anketine göre **yüzde 90**.

Gençlerden dinleyelim...

“Bizim ilk önce empati çalışmasında öğrenci arkadaşlarım bayağı bir zorluk çektiler, üzüldüler; bu kadarını beklemiyorlar. Bastonla yürümek işte... Önünüzü görmüyorsunuz. Tekerlekli sandalye kullanıyorlar. Bir sürü zorluk var. İlk başta o gün hani “Yok! Bu işi yapabilecek miyiz?” aşamasına geldiler. Tabii sonrasında bir pikniğimiz de oldu. O piknikte de rehabilitasyondan gelen engelli arkadaşlar vardı. Onları da görünce, “Bir şeyler yapmamız gerekiyor. Muhakkak yapmalıyız. Eğitimini alacağız işte, bir şeyleri biz kendimiz halledip bu projeleri ortaya çıkaracağız ve uygulatalım.” moduna girdiler. Daha sonrasında, sergide de aslında hani bir şeyleri ortaya çıkarıp onun heyecanını hissedersiniz. Basın çok yanımızdaydı. İşte gazetelerde boy boy fotoğraflarını görüyorlar. İşte öğrenciler bir şeyler yapıyor. Belediye o aşamada hissedilebilir yüzeylere başladı. Oradaki o heyecan... “Üniversite öğrencileri şunları yaptırıyor Belediye'ye.” gibi haberler çıkınca otomatik, heyecanları çok çok arttı, çok çok motive oldular. Hala da onun etkilerini ben hissedebiliyorum.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Çalıştığımız insanlarla, engellilikle ilgili, görme engellilerle ilgili bilgiler edindim. Film izlerken film betimledim onlara. Veya izledikleri filmin mp3 formatında olduğunu gördüm. Hiç düşünmemiştim daha önce bunu. TRT'den röportaj için geldiler. “Radyo mu, televizyon mu?” diye soruyolar. Neyse zaten ikisi de farklı değil. Ben onlar için radyonun ve televizyonun farklı olmadığını daha önce hiç bilmiyordum mesela.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

Diğer eylem türlerinde elde edilen bulgular ile uyumlu bir şekilde, öğrenme konuları içinde en düşük oran *politik konularda ciddi bir şekilde tartışma* başlığında olmuştur. 2012 anketinde **yüzde 66**, 2013 anketinde ise **yüzde 65** olan bu oran, yüzde 80-90 civarındaki diğer konularla karşılaştırıldığında düşük gözükmeyle beraber, her **on gençten neredeyse**

yedisinin bu konuda gelişme gösterdiğini ifade etmesi önemli bir kazanım olarak dikkate alınmalıdır.

Gençlik Girişimleri'nin Kısa ve Uzun Dönem Etkileri

Bir Gençlik Girişimi projesine katılan gençlerin, projeden öğrendiklerinin yanı sıra, yaşadıkları bu deneyimden nasıl etkilendikleri ve projenin kişisel ve profesyonel anlamda hayatlarına ne tür bir etkisi olduğu da yapılan anketlerde ve odak gruplarında incelenmiştir.

Gençlik Girişimi projelerinin gençler üzerinde en büyük etkisinin *kişisel gelişim ve proje yönetimi* alanlarında olduğu görülmektedir (Grafik 2). 2013 yılında yapılan anketlerin analizinde, katılımcı gençlerin **yüzde 94'**ü, katıldıkları projenin *kişisel gelişimlerine katkı sağladığını ve bir projenin nasıl planlandığını ve organize edildiğini daha iyi öğrendiğini* ifade etmişlerdir. Odak grup toplantısı ve mülakatta edinilen bilgiler de Gençlik Girişimi projelerinin, projelere katılan gençlerin özgüvenlerinde artış sağladığını, sorunlara yaklaşımlarında farklılıklar yarattığını, inisiyatif alma isteklerini arttırdığını ve onları kendi proje fikirlerini geliştirme konusunda motive ettiğini göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim...

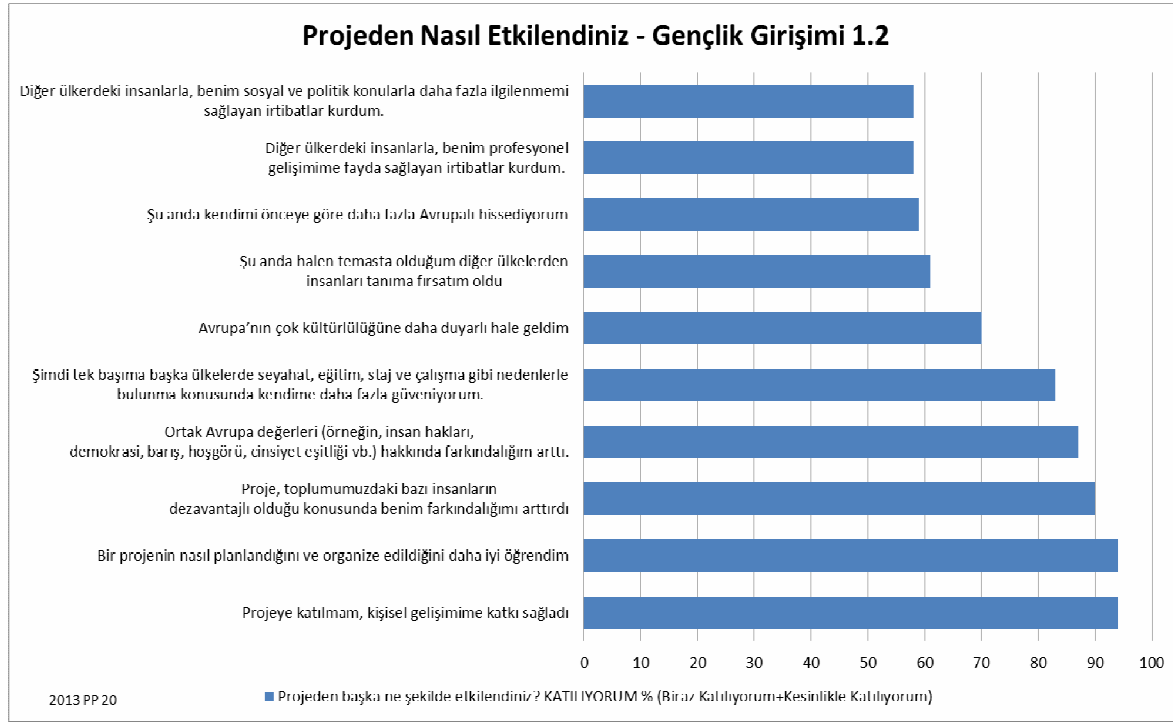
“Bizim açımızdan en güzel tarafı, öğrencilerin -ya da gençlerin, diyelim- sorumluluk alması, inisiyatif alması, karşılaştıkları problemlere kendileri çözüm getirmeleri. Bizim de amacımız buydu zaten. Bunu da kısmen de olsa sağladık, diye düşünüyorum.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ben basit düşünmeyi öğrendim. Gençlerle çalışınca bazen... Biz çok kasiyoruz herhalde bazı konularla çözüm noktasında ya da problemlerle karşılaşıldığı zaman. Onlar çok daha basit, uygulanabilir çözümler sunabiliyorlar size. Yani biz çok fazla şeyi dikkate alıyoruz, ... her zaman aslında iyi olmuyor gibi. Onlardan bu konuda iş birliği yaparak çok daha kolay, basit, daha az maliyetli çözümler üretebilmeyi bazı projelerde öğrendim hakikaten. (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Bizim ilçe olduğundan dolayı (küçük bir yer olduğundan dolayı) böyle bir şey yapabilmek... Ve sitelerde yer aldı bizim; mesela Kaymakamlık sitesinde, Belediye sitesinde, okulun sitesinde, İl Milli Eğitim Müdürlüğü sitesinde bizim fotoğraflarımız yer aldı. Bunlar iyiydi ve bizde ne değiştirdi, dersiniz; bende ne değiştirdi, dersiniz... Hani bir şeylere katılabilip, sorumluluk alabilip, insanlar için bir şeyler yapabilmek... En önemlisi buydu benim için.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“...mesela ben çocuklarla bir sene sonra görüştüğüm de, çocuklar liseye gittiğinde, zaten orta son öğrencilerini ele almıştık biz, biz liselerde eğitim vermeye başladık AB koordinasyon merkezi için, aslında projeye ilgili. Çocuklar her zaman bu projelerde aktif olarak katıldılar ve kendileri şu an bir proje hazırlıyorlar. Mayıs döneminde de projelerini verecekler. Bu bizim için proje nasıl bir etki yarattı, faaliyetleri de bu projeye beraber götürdük, siz de bir proje yazın arkadaşlarımıza götürün proje kültürü yaygınlaşsın dedik ve çocuklar şu an proje yazıyorlar. Eylem 1.2. ...Onların projelerinin kabul görmesi projenin ilerleyen zamandaki hedefine ulaştığını göstereceğini düşünüyorum.” (Eylem 1.2 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

Grafik 2 Gençlik Girişimi Etkisi - Detay

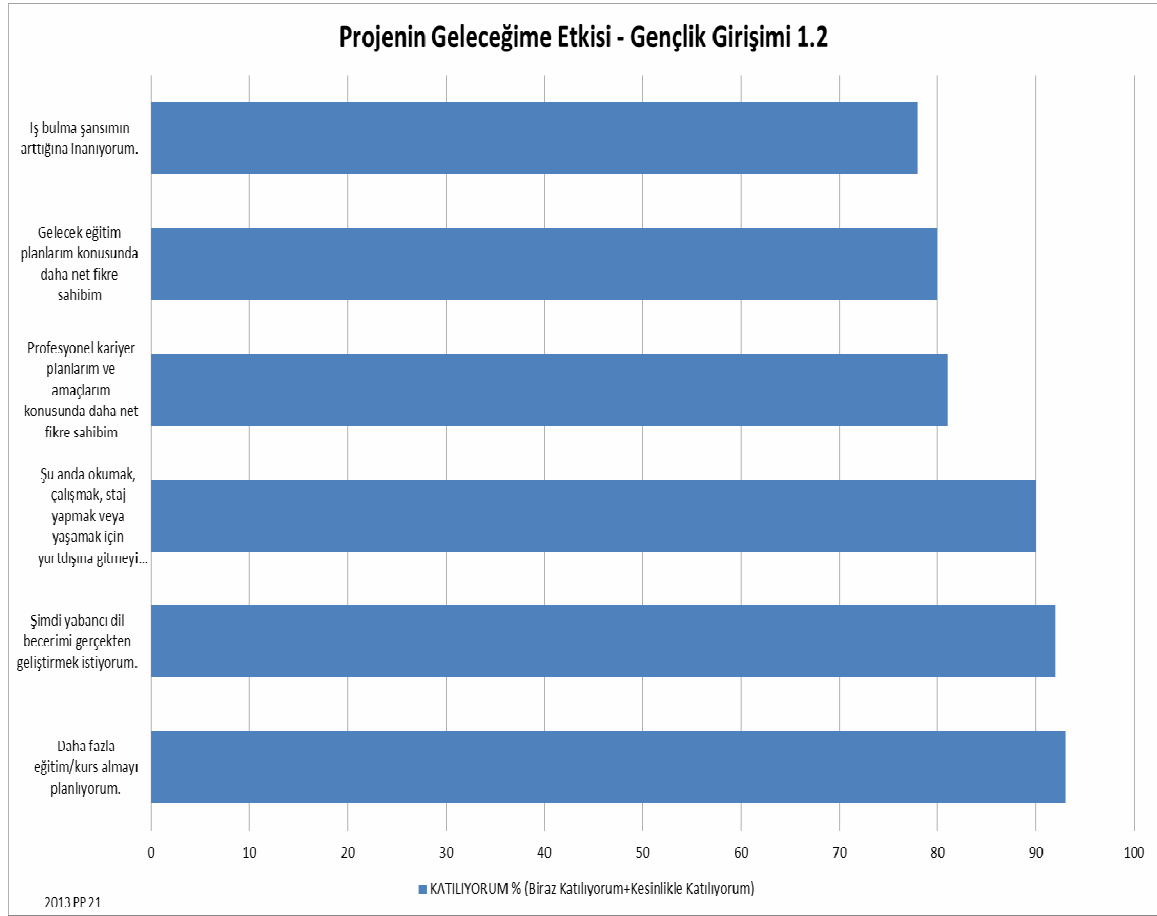

Gençlik Girişimi projelerinin katılımcı gençler üzerinde özellikle gelecekte eğitim alma konusunda önemli bir etki yaptığı görülmektedir. Katılımcı gençlerin çok büyük bir kısmı *daha fazla eğitim ve kurs alma konusunda* plan yaptıklarını ifade etmişlerdir (**yüzde 93**) (Grafik 3). Buna ek olarak, katıldıkları projenin, sadece daha fazla eğitim görme konusunda yüksek motivasyon vermesinin yanısıra, eğitim görülecek alan konusunda da gençlerin planlarını hayli netleştirdiği ortaya çıkmaktadır. Katılımcı gençlerin **yüzde 80**'i *gelecek eğitim planları konusunda planlarının daha netleştiğini* ifade etmişlerdir. Odak grup toplantısı da Gençlik Girişimi projelerinin proje katılımcılarının yaşam alanlarında ve algılarında değişimlere sebep olduğunu ve hayata farklı bakma potansiyelini geliştirdiğini ortaya koymakta, bu konuda somut örnekler sağlamaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Ve ben çok mutluyum bu alana geçiş yaptığım için. Çünkü kendime yeni bir yaşam alanı oluşturduğumu düşünüyorum, yeni bir yol açtığımı düşünüyorum. Ve bunu gençlere bir şekilde aşılardan ve onlara da yeni yollar açmaktan dolayı çok mutluyum hakikaten. Ve bunu görüyorum. O virüs [gençlik çalışması] bulaştığı zaman insanlar çabalamaya başlıyorlar, kendileri de bir şeyler yapmaya çalışıyorlar.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

Grafik 3 Gençlik Girişimlerinin Geleceğe Etkisi

Gençlik Girişimi projesi süresinde kazanılan ve geliştirilen yeterliliklerin, iş bulma konusunda şanslarını arttırdığını düşünen gençlerin oranı ise gayet yüksek gözükmekte ve katılımcı gençlerin **yüzde 78**'i, bu proje sayesinde iş bulma şanslarının arttığına inandıklarını ifade etmektedirler. Nitel analiz çerçevesinde gençlik girişimi proje lideriyle gerçekleştirilen mülakat ve proje katılımcılarıyla yapılan odak grup toplantısı da, bu tür projelerin gençlerin kişisel becerilerini geliştirme, onlara daha önce sahip olmadıkları deneyimler yaşatma ve gelecekleri açısından yeni fırsatlar sağlama potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“...Ayrıca geziler de düzenledik. ...Burada örneğin ilk defa il dışına çıktık diyen çocuklar vardı. Spor faaliyetleri yaptık, futbol, basketbol, masa tenisi, satranç, atletizm gibi. Dereceye girenlere hediye verdik. Kardemir Karabükspor yetkilileri ve amatör spor kulüpleri de bu turnuvayı izlemeye geldiler. Bu arada basketbol turnuvasında iki gencimiz beğenildi ve ...gücü takımına alınmıştı. Şu an Fatihspor’da oynuyor. Kardemir Karabükspor altyapısına da bir çocuğumuz katıldı. Gençlik spor müdürlüğü altyapısına da bir çocuğumuz katıldı.”(Eylem 1.2 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

“Benim katılımcılarımdan biri daha sonra mesela projedeki aktif görevinden dolayı biz onu stajyer olarak aldık kendi ofisimize. Orada daha da kendini geliştirdi. Sonra [bir şirketin] yöneticilerle ilgili bir departmanına alındı. Oradaki iş görüşmesinde faydası olmuş. Sormuşlar çünkü “Bunlar ne? Ne yaptın sen?” diye. Beni sonra arayıp “Çok iyi oldu. Projelerimden bahsettim. Onların da dikkatini çekti. Daha rahat konuştum, daha kendimi ifade edebildim. Bu, bu son iki yıldır yaptığım çalışmalar sayesinde olan bir şey.” diye... Bire bir yaşadığım tek özellikle örnek o. Yine katılan diğer öğrenci arkadaşlar da özellikle “CV'lerimize yazabilir miyiz? Bizim için faydası oluyor. Sertifikalarımızı koyabilir miyiz? Sizi arayabilirler mi? Bizim hakkımızda yorum yapabilir misiniz?” gibi şeyler söylüyorlar. Yani bence etkisi var.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

3.3 Eylem 2 - Avrupa Gönüllü Hizmeti

Avrupa Gönüllü Hizmeti (Eylem 2)¹⁰

Avrupa Gönüllü Hizmeti, bir gencin ikamet ettiği ülkeden başka bir ülkede gönüllü hizmette bulunarak, gençlerin aktif vatandaşlığını güçlendirmeyi, aralarındaki dayanışma ve karşılıklı anlayışı pekiştirmeyi amaçlamaktadır. Gençler arasındaki dayanışmayı güçlendiren Avrupa Gönüllü Hizmeti gerçek anlamda bir “öğrenme hizmeti”dir. Yerel topluma katkı sağlamasının yanı sıra, gönüllü yeni beceriler elde eder, yeni diller öğrenir ve diğer kültürleri keşfeder. Bir AGH projesi, kültür, gençlik, spor, sosyal hizmet, kültürel miras, sanat, sivil savunma, çevre, kalkınmada işbirliği gibi bir dizi temanın bileşiminden oluşur, ve gönüllü gençlere önemli bir yaygın öğrenme deneyimi sağlar.

Gençlik Programı çerçevesinde her türlü gönüllü hareketliliği faaliyetine Avrupa Gönüllü Hizmeti demek mümkün değildir. Bu bağlamda, AGH,

- geçici, dağınık, yarı-zamanlı bir faaliyet değildir.
- bir şirket ya da kuruluşta stajyerlik değildir.
- ücretli bir iş değildir; ücretli bir işin yerine geçirilemez (iş ikamesi).
- bir eğlence ya da turistik faaliyet değildir.
- bir dil kursu değildir.
- ucuz iş gücü sömürüsü olamaz.
- yurt dışında öğrenim ya da mesleki eğitim değildir.

Avrupa Gönüllü Hizmeti (AGH), gençlerin bir diğer ülkede toplum yararına bir projede kısa (1-3 ay) veya uzun (3-12 ay) süre ile bir gençlik kuruluşu çatısı altında gönüllü çalışmasını kapsamaktadır. Gerek bireysel olarak gerçekleşmesi, gerekse de gönüllü gencin bir başka ülkede uzun süre yaşaması nedeniyle, AGH Gençlik programındaki diğer eylemlerden önemli ölçüde farklılaşır. Aynı nedenlerden ötürü AGH katılımcı gençlerin hayatlarında çok önemli ve çok daha derin etkiler bırakmaktadır. Uzun dönemli bir AGH projesine katılan bir genç, yurtdışında gönüllü olarak çalıştığı dönem boyunca, kişisel ve profesyonel anlamda önemli kazanımlar edindiği gibi, bu tecrübe sonucunda çoğu gelecek planları da değişmektedir. Yapılan analizler, bu önermeleri doğrular niteliktedir.

Yurtdışında yaşamanın ve gönüllü olarak bir projede uzun dönemli çalışmanın getirdiği en önemli kazanımlar doğal olarak *kültürlerarası etkileşim* ve *farklı dillerde kendini ifade* olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tecrübe sonunda AGH eski gönüllüleri, kişisel ve profesyonel anlamda kendilerini geliştirdiklerini, gelecek ile ilgili planlarının netleştiğini ve en önemlisi gelecekleri ile ilgili konularda özgüvenlerinin arttığını ifade etmektedirler.

Nitel ve nicel verilerin analizlerinin kesin olarak ortaya koyduğu durum ise, AGH gönüllülerinin hayatlarında AGH tecrübesinin adeta bir dönüm noktası teşkil ettiği ve AGH

¹⁰ Gençlik Programı Kılavuzu, 1 Ocak 2013 itibarıyla geçerli versiyon, sayfa 50.

tecrübesinden sonra kişisel ve profesyonel anlamda kazanımlarının hayatlarını olumlu yönde etkilediğidir. AGH, katılımcı gençlere sağladığı gelişim ve öğrenme imkanları ve yarattığı etki bakımından benzersiz bir tecrübe fırsatı sunmakta ve analiz sonuçlarına göre çoğu AGH projesi başarılı bir şekilde yürütülmektedir.

Gençlik Girişimi projelerine benzer bir şekilde, 2012 yılı anketlerine katılan gençlerin değerlendirme ortalamaları 2013 yılı anketlerine katılan gençlerinkine oranla daha yüksek ve olumlu olmuştur. Her bir AGH projesinin bireysel bir tecrübe olduğu ve kalınan süreden gidilen ülkeye, evsahibi kuruluşun çalışma sisteminden yapılan işin niteliğine kadar çok değişken ancak bir o kadar da etkili faktörlerin değerlendirmeye alındığı düşünülürse, bu farklılıkların olması doğaldır. Burada dikkate alınması gereken husus, nitel ve nicel etki analizlerine katılan AGH eski gönüllülerinin (özellikle de uzun dönem AGH gönüllülerinin) neredeyse tamamının bu tecrübeyi bir bütün olarak çok olumlu değerlendirmeleri ve böylesi bir tecrübenin hayatlarında olumlu anlamda çok önemli kazanımlar ve fırsatlar sağladığını vurgulamalarıdır.

RAY Çalışması kapsamında 2012 ve 2013 yılında yapılan dört anket çalışmasına toplam 235 eski AGH gönüllüsü genç katılmıştır (2012: 133; 2013: 202). Bu kısımda kullanılan tüm tablo, grafik ve analizler bu 235 gencin cevaplarından elde edilmiştir. Ayrıca RAY çalışması özel araştırması kapsamında, Avrupa Gönüllü Hizmeti (Eylem 2) projelerinde yer almış bir proje lideriyle derinlemesine mülakat, AGH eski gönüllülerinden oluşan toplam 16 proje katılımcısıyla da iki odak grup toplantısı yapılmıştır. Dolayısıyla, bu kısımda yapılan bütün değerlendirmeler nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle elde edilmiş verilerden ortaklaşa üretilmiş ve sunulmuştur.

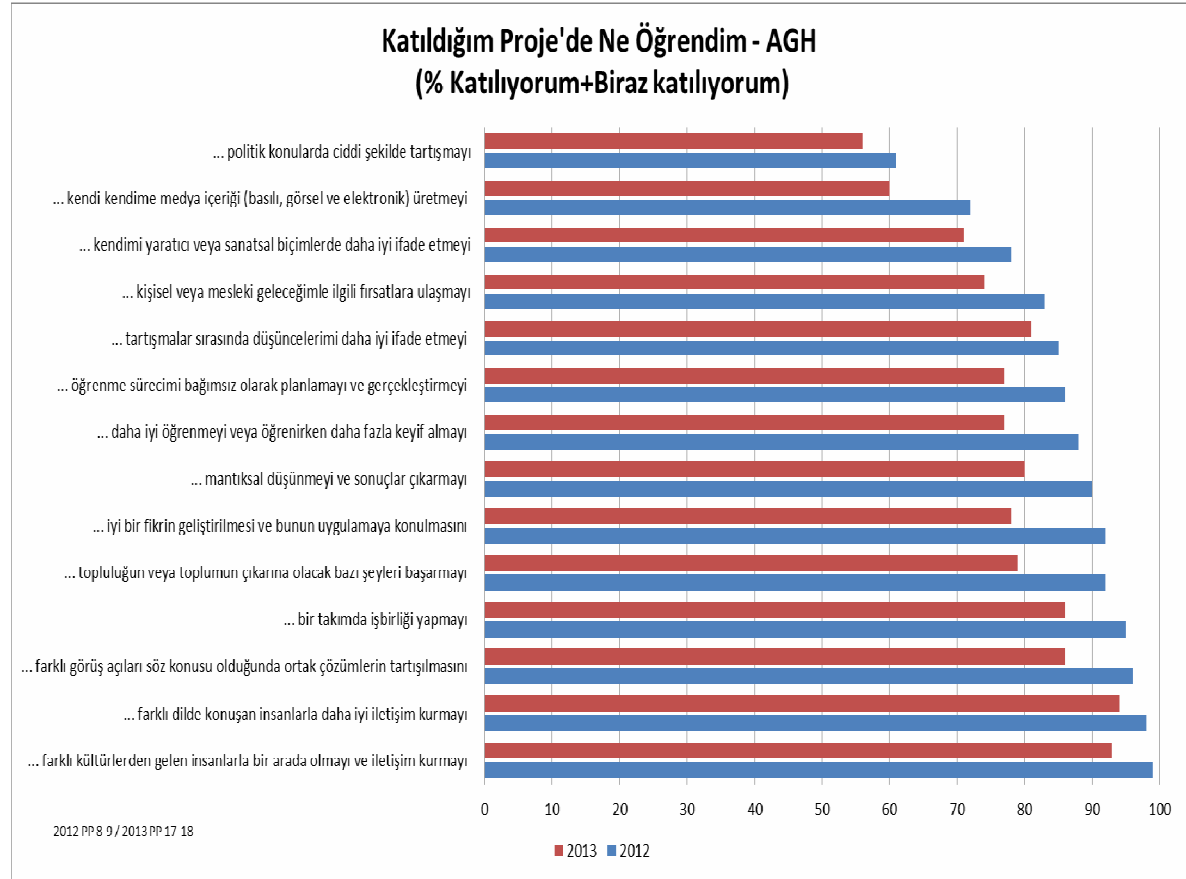
Avrupa Gönüllü Hizmeti: Kapsamlı Gelişim ve Öğrenme

RAY araştırma projesinin nicel kısmına katılan eski AGH gönüllüleri, öğrenme ve kişisel gelişim konusunda diğer tüm eylem katılımcılarından farklılık göstermekte ve özellikle *kışisel gelişim ve kültürlerarası etkileşim ve iletişim* konusunda edinilen kazanımlar konusunda en olumlu değerlendirmeleri yapmaktadırlar. 2012 yılı anketine katılan eski AGH gönüllülerinin tamamı (**yüzde 99**) katıldıkları proje sayesinde *farklı kültürlerden gelen insanlarla bir arada olmayı ve iletişim kurmayı* öğrendiklerini ifade etmişlerdir (2012 Katılımcı Anketi 8. ve 9. Sorular). Bu oran 2013 yılı anketlerinde de hayli yüksek (**yüzde 93**) olmuştur ve *genelde AGH projelerinin kültürlerarası iletişim ve etkileşim konusunda*

gençleri en çok etkileyen projeler olduğunu işaret etmektedir (2013 Katılımcı Anketi 17. ve 18. Sorular). İki yıl boyunca yapılan dört ankette de aynı soruların sorulmuş olması süreklilik sağlamış ve daha büyük bir örneklem üzerinden analiz yapılmasını mümkün kılmıştır.

Grafik 1 Avrupa Gönüllü Hizmeti ve Öğrenme

Grafik 1’de de görüldüğü üzere, AGH projelerine katılan gençler, farklı alanlarda ve kapsamlı bir şekilde yeterliliklerini geliştirmekte ve diğer eylemlerden farklı bir şekilde sadece bir alanda değil farklı yeterlilik alanlarında da büyük gelişme göstermektedirler. En dikkat çekici nokta ise, ankete katılan eski AGH gönüllülerinin tamamının (**yüzde 99**) AGH tecrübesi sonucunda *farklı kültürlerden gelen insanlarla bir arada olmayı ve iletişim kurmayı* daha iyi öğrendiğini belirtmesidir.

Bir başka ülkede bir süre yaşama ve çalışmanın doğal bir çıktısı olarak da katılımcıların **yüzde 98**’i *farklı dilde konuşan insanlarla daha iyi iletişim kurmayı* daha iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda önemli olan konu ise, AGH projelerine katılım için gidilen

ülkenin dilini bilme zorunluluğu olmamasıdır. Türkiye'nin AGH kapsamında gönüllü hareketliliği açısından en aktif ülkelerden biri olmasından dolayı her yıl birçok farklı Avrupa ülkesine Türkiye'den gönüllü gitmektedir. İsveç'ten Malta'ya farklı dillerin konuşulduğu ülkelere giden gönüllüler, sadece İngilizce değil, gittikleri ülkelerin dillerinde de kendilerini geliştirmekte ve yabancı dillerde iletişim konusunda yeterliliklerini geliştirmek için önemli bir fırsat kazanmaktadırlar. Ankete katılan eski AGH gönüllülerinin tamamına yakınının farklı dillerde iletişim kurmayı öğrendiğini belirtmesi bu açıdan önem taşımaktadır. Gençlerin bir kısmının hiçbir yabancı dil bilmeden katıldıkları bu projeler sırasında birden fazla yabancı dili öğrenme fırsatı edinmeleri kişisel ve profesyonel anlamda önemli bir kazanım olmakta ve gelecek planlarını ve fırsatlarını olumlu anlamda etkilemektedir. Odak grup toplantıları da yabancı dil gelişimi bulgusunu tamamlayacak örnekler sağlamaktadır. AGH projelerine katılan gençler sadece gittikleri ülkelerin ve projelerin hedef kitlesi içerisindeki bireylerin veya beraber çalıştıkları diğer gönüllülerin dillerini öğrenmekle kalmadıklarını, aynı zamanda kendi dillerini de daha iyi anlama ve kendi dilinde iletişim kurma becerilerini de arttırdıklarını belirtmektedirler.

Gençlerden dinleyelim...

“Biz Kafkas mültecilerle ilgili çalıştığımız için Rusça öğrettiler bize. Rusçayı ben çok öğrenemedim 10 haftalık bir projeydi ama Kiril alfabesini öğrendim, Rusçayı genel manasıyla öğrendim. Zaten yakın diller lehçe ve Rusça. Beni heyecanlandırdı o açıkçası. Bir de bizim eğitim vakfi olduğu için birçok olanaktan yararlandık. Benim mesela gittiğimde İngilizcem çok kötüydü, bana teklifte bulundular kurs açacağız katılmak ister misin ücretsiz olarak diye ben de çok sevinmişim katılmışım.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

“İlk gittiğim zaman Romanya'ya İngilizce bilmiyordum. Temel seviyem vardı belli başlı konuları konuşabiliyordum. Kuruluş ilk önce dil öğretmeye çalıştılar. Bir ayım öyle geçti sadece dile yoğunlaştılar, ondan sonra çalışmalara başladım. Bu da ileriki çalışmaların daha verimli olmasını sağladı.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

“Hani derler ya beden dili evrensel diye. Gerçekten insan eliyle koluyla bir şeyler anlatabiliyormuş onu gördüm.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

“[Ben Türkçe öğretiyordum Bosna'da] Çok şey varmış ve çok zormuş. Mesela kaynaştırmayı nasıl anlatacağımı ben böyle düşündüm. Boşverin ya şöyle yapıyor işte falan diye. Onlar bile gülüyorlardı artık hani, çünkü cidden çok zor ve ben de ne kadar biliyorum ki. O “y” harfini anlatmak zaten bir ömür demektir. Cidden çok zormuş. Ben de öğrendim, öğrettim de inşallah.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Kadın)

“Öncelikle ben giderken İngilizcem çok düşük seviyedeydi. Dil konusunda büyük ilerleme oldu. Onun dışında her karşılaştığım yabancı insanın dilinden birkaç kelime öğrenme gibi bir şeyim oldu. Dil açısından bayağı bir becerim oldu benim.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

AGH eski gönüllülerinin projelerinden önemli kazanım olarak gördükleri diğer iki konu ise *ortak sorun çözme ve takım çalışması* olmuştur. 2012 yılı anketlerine katılanların **yüzde**

96'sı ortak çözüm geliştirmeyi ve yüzde 95'i bir takımda işbirliği yapmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Ancak, bu iki konu başlığı 2013 yılı anketleri katılımcıları tarafından aynı derecede olumlu görülmemiş ve her iki konuda olumlu cevap verenlerin oranı yüzde 86 olmuştur. Her ne kadar bu oran da çok yüksek olsa da, 2012 yılı anket sonuçları ile on puana yakın bir fark olması dikkat çekicidir. Bu farkın nedenleri ise ancak incelenen projelerin daha detaylı ve kapsamlı analizleri ile anlaşılabilir. Eldeki veriler sadece böyle bir farkın varlığın tespit edebilmekte ancak nedenlerini açıklamak için yetersiz kalmaktadır.

Odak grup görüşmeleri ve mülakatlar sonucu elde edilen bilgiler, bir Avrupa Gönüllü Hizmeti projesinde, özellikle de uzun dönemli ve yurtdışında gerçekleşen bir faaliyet olması açısından, çok değişik anlamlarda sorunların da yaşanabileceğini göstermektedir. Bu sorunlar, barınma, yemek gibi projenin pratik ayarlamalarıyla ilgili olduğu kadar, projenin yazılıdan farklı olması, mentör, ev sahibi kuruluş veya diğer gönüllülerle yaşanan sorunlar gibi daha ciddi ve kapsamlı olabilmektedir. Ancak burada önemli olan nokta, yaşanan sorunların ve olumsuzlukların da katılımcı gençler tarafından birer öğrenme deneyimi olarak görülmesidir. Bu bağlamda katılımcı gençler gönüllü hizmet boyunca yaşadıkları sıkıntıların ve sorunların farkına varıp, bu sorunları aşabilmek için yeni tavırlar, yöntemler vs. geliştirmekte, bu sorunları birlikte veya bireysel aşabildiklerini gördükleri ölçüde de kendilerine olan güvenlerinin arttığını düşünmektedirler.

Gençlerden dinleyelim...

“Ekip çalışması da çok önemliyi aslında, çünkü beraber gittiğin insanlarla da sorunlar yaşayabiliyorsunuz. Mesela iki Türksünüz ama yine de sorunlar yaşayabiliyorsunuz. Ortak fikirleriniz yok belki, ama onunla da bir ortak yol bulmayı, ortak ekip çalışması yürütmeyi, aslında ekibin bir parçası olmayı da öğreniyorsunuz.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

“Dünyanın her tarafında yaşayabileceğim hissiyatını kazandım orada. Bir de genelde ben buradayken bir şey planladığımda, o plan düzgün gitmediği zaman strese girerdim ve daha agresif olabiliyordum. Ama orada zaten hiçbir şey istediğim gibi gitmiyordu ve daha böyle sakin, mülayim bir insan olduğumu hissettim. Daha rahat bir insan oldum...” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Kadın)

“Benim Estonyalı bir gönüllüm vardı, kız mesela haftalarca odasından çıkmadı. Ve benim faaliyetlerime hiçbir katkısı olmadı ne benim için ne onun için. Ama ben ve kuruluşumdaki herkes şunu öğrendik, bazen insanlar kendilerini iyi hissetmezler ama ona da bu şansını vermek lazım. Ara ara çıkıp geldiği zamanlarda verdiği katkıdan memnun kaldık, mutlu olduk. Vermediği katkıyı da sorgulamadık, onun için de gelişim süreci olduğunu düşündük. ...Yani AGH'nin olumsuz hali bile bir öğrenme yaratıyor. AGH'nin iyisi kötüsü olmuyor açıkçası benim gözümde.” (Eylem 2 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

Avrupa Gönüllü Hizmeti: Kısa ve Uzun Dönem Etkiler

Avrupa Gönüllü Hizmeti projeleri, katılımcı gençlerin farklı konularda sunduğu öğrenme imkanlarına ek olarak farklı konularda da yeterliliklerini geliştirme fırsatı sunmaktadır.

AGH eski gönüllüleri, öğrenme sürecinde olduğu gibi, belirli bir alandan ziyade kapsamlı ve farklı alanlarda kazanım ve etkilerden bahsetmişler ve AGH tecrübesinin hayatlarına önemli katkılarda bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Bir başka ülkede yaşamının ve bir kurum/kuruluş bünyesinde kamu yararına bir projede çalışmanın en önemli etkisinin, diğer ülkelerden insanlarla sürekli temaslar kurulması olduğu görülmektedir (Grafik 2). 2013 anketlerine katılan AGH eski gönüllülerinin **yüzde 96'sı** AGH projesi ile *şu anda halen temasta olduğu diğer ülkelerden insanları tanıma fırsatı* olduğunu ifade etmişlerdir. AGH projeleri kapsamında bir projede birden fazla gönüllünün çalışabildiği veya bir evsahibi kuruluşun farklı projelerde birden fazla gönüllüye evsahipliği yaptığı dikkate alınrsa, Türkiye'den giden bir AGH gönüllüsü, sadece gittiği ülkeden kişilerle değil, birçok farklı ülkeden kişi ile tanışmakta, sosyalleşmekte ve beraber çalışma fırsatı edinmektedir. Bu nedenle, AGH kapsamında kurulan temaslar, gerçek anlamda çok kültürlü ve çok uluslu olmaktadır.

Gerçekleştirilen odak grup toplantıları ve mülakatlar da, AGH projelerinin gönüllülerin kültürel bilgi, tavır, becerileri üzerinde olumlu değişiklikler yaptığını göstermektedir. Gönüllü gençler yaşadıkları ülke hakkında daha önce bilmediği bilgileri öğrenmekte, değişik bakış açılarının var olduğunu fark etmekte ve bunlarla başa çıkmayı öğrenmekte, televizyon veya kitaplarda gördüklerini yaşarak öğrenme, yeni öğrendiklerini sorgulama ve yeni bakış açıları geliştirme fırsatı elde ettiklerini ifade etmektedirler.

Gençlerden dinleyelim...

“Kendi şehrinizde yabancıları görüyorsunuz, turistleri görüyorsunuz ama uçağa ilk bindim düşündüm ki ben o topraklara gidiyorum. Çek Cumhuriyeti’ne ilk indiğimde Prag’ta arkadaşlara dedim bu bastığınız topraklar Türkiye değil başka ülkenin toprakları dedim. İlk etapta öyle bir his vardı. Maceralarımız oldu yanlış trene bindik vs.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Kadın)

“Hiçbir zaman ben o kadar farklı ülkeden insanlarla aynı yerde bir araya gelebileceğimi düşünmüyordum. Doğudan, batıdan bütün ülkelerden farklı insanlarla bir arada olmak çok değişikti. “(Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Kadın)

“Katıldığım proje çocuklarla ilgiliydi. Biraz yorucu ama oldukça keyif vericiydi. İlk defa yurt dışına çıktım bu projeye ve ilk defa yabancı arkadaşlarım oldu. Kendi başıma farklı bir ülkede 9.5 ay tek başına farklı kültürden insanlarla kalmak ve onlarla bir şeyler paylaşmak pozitif yönde bir gelişme. Yeniden yurt dışına gitmek istiyorum başka bir programla.” (Standart anket, 2013, AGH Gönüllüsü)

“Polonya tarihi, Doğu Avrupa tarihi konusunda çok şey tartıştım, öğrendim oradaki insanlardan. Polonya’nın zaten Katolik muhafazakâr bir ülke olduğunu biliyordum, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Sovyetlerin güdümünde olduğunu biliyordum. Ama onu tam anlamıyla okuma yaparak artı oradaki kişilerle konuşarak, tartışarak öğrenme fırsatı buldum. Özellikle tarih, siyaset, coğrafya ve kültürleri öğrendim. En çok kültürleri hakkında şeyler öğrendim.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

“Ayrıca analiz etmek, analitik düşünmek öğreniliyor. Çoğu zaman da kitaplardan okuduğumuz gibi olmadığını öğreniyoruz. Halkın kendinden dinlediğimiz zaman daha farklı oluyor. Onlar da bizi tanımıyor mesela. Onlar da Atatürk’e karşı bir tepki vardı mesela liselerde öğretmenleri o şekilde empoze ediyormuş. Ya da biz onların hakkında bir şey bilmiyormuşuz. Üçlü hükümet sistemi olduğunu bilmiyordum ben örneğin. Çok şaşırdım. Mesela aynı okul içinde bir tarafa sadece Hırvat ve Sırlar gidiyor bir tarafa sadece Müslümanlar, Boşnaklar gidiyor. Bu beni çok şaşırtmıştı. Neden ayrı yerlerde okuyorlar dedim, siz yapıyorsunuz bu din düşmanlığını, ayrımcılığı çocuklara ilk olarak okullarda başlatıyorsunuz diye. Çok şaşırdım, şok olmuşum.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Kadın)

“Yayalara yol veriyorlar. Arabayı üstüne sürmüyorlar. Ben ilk gittim inanmadım. Arabanın geldiğini görüyorum, ayağımı attım adam bir sert fren yaptı ABS’nin tıkırtılarını duydum. Burada olsa çekil be ezileceksin, canına mı susadın diye sana kızar, orada adam benden özür diledi pardon freni yetiştiremedim diye.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

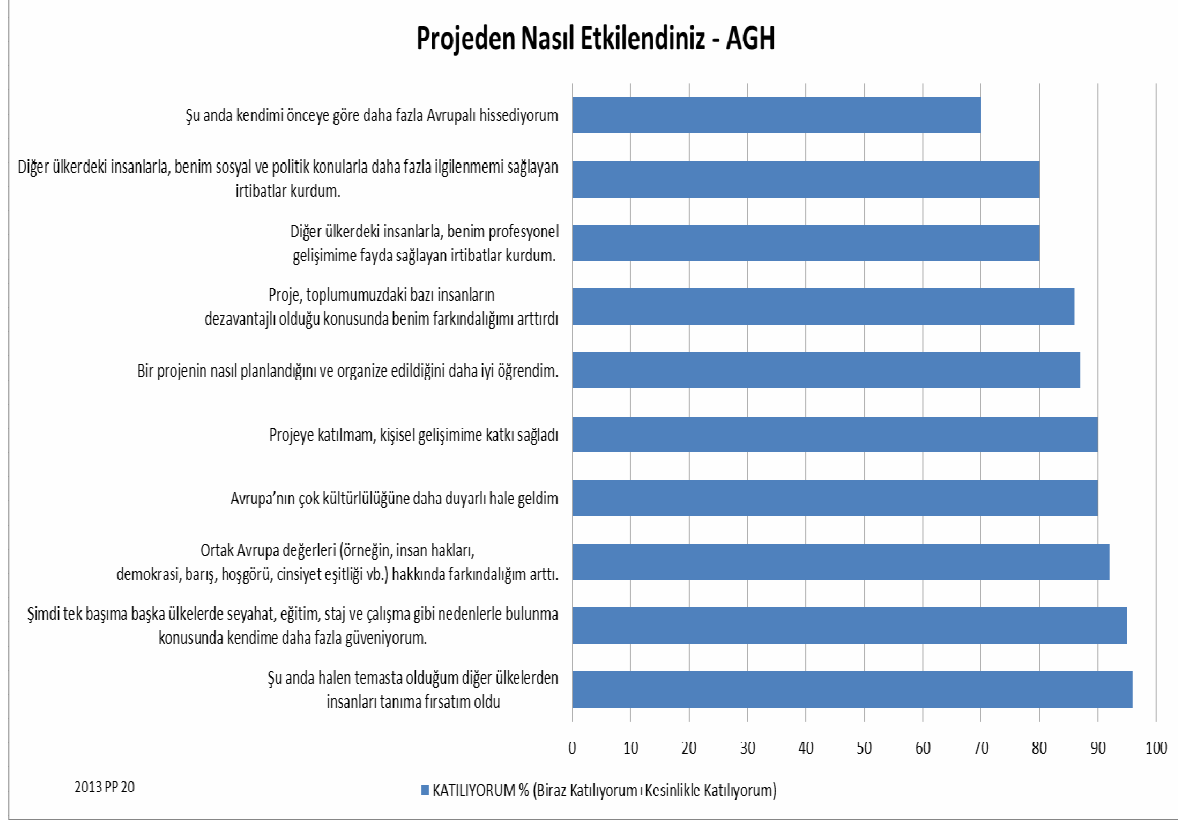
“Gittiğiniz ülkenin iklimi farklı, yemekleri, bakış açıları farklı onlara da adapte olmayı öğreniyorsunuz. Ben yoğurt almaya gittim dikkat etmeden meğersem bizim ülkedeki gibi meyveli yoğurt olarak satılan şeylerdenmiş. İlk defa orda gördüm örneğin.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

“Uyanıyorsunuz ve altı ayrı milletten insanla aynı evdesiniz. Bu çok heyecanlandırıcı bir şey. Her akşam farklı bir milletin yemeğini yemek ya da oturup onun muhabbetini yapmak. Kültür akşamları onların yerel içkilerinden içmek falan. Bence bunlar çok farklı şeylerdi.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

AGH gönüllülerinin çok büyük bir kısmı (**yüzde 95**), projeden edindikleri tecrübe ile, özellikle başka ülkelere farklı nedenlerle seyahat etme ve yaşama konusunda büyük bir *özgüven* kazandıklarını ifade etmektedirler. Buna ek olarak, anket katılımcılarının **yüzde 92’si Ortak Avrupa değerleri (örneğin, insan hakları, demokrasi, barış, hoşgörü, cinsiyet eşitliği vb.) hakkında farkındalığının arttığını** söylemekte ve **yüzde 90’ı da Avrupa’nın çok kültürlülüğüne daha duyarlı hale geldiğini** belirtmektedir. AGH eski gönüllüleri kendilerine anketlerde yöneltilen diğer sorularda da çok yüksek oranlarda AGH projesinden önemli kazanım ve etkiler edindiklerini belirtmişlerdir. Kendini daha fazla

Avrupalı hissetme konusunda ise AGH eski gönüllüleri diğer eylem katılımcılarına göre daha yüksek oranda olumlu yanıt vermişlerdir ve her **on eski gönüllüden yedisi** AGH sonrası *kendini önceye göre daha fazla Avrupalı hissettiğini* vurgulamıştır.

Grafik 2 AGH Etkisi - Detay

Grafik 2 bir bütün olarak incelendiğinde yüksek oranlardaki sonuçlar, AGH sonucunda katılımcı gençlerin kişisel ve profesyonel anlamda kazanımlarına ek olarak, *aktif yurttaşlık* ve *Avrupa vatandaşlığı* konularında da önemli gelişme gösterdiklerine işaret etmektedir. Odak grup toplantıları da gönüllülerin içinde buldukları toplum/topluluk için çalışmak ve inisiyatif almak yoluyla kendilerini daha iyi tanımlayabildiklerini, organizasyon yeteneklerini geliştirebildiklerini ve birlikte çalıştıkları gruplarla empati geliştirebildiklerini göstermektedir.

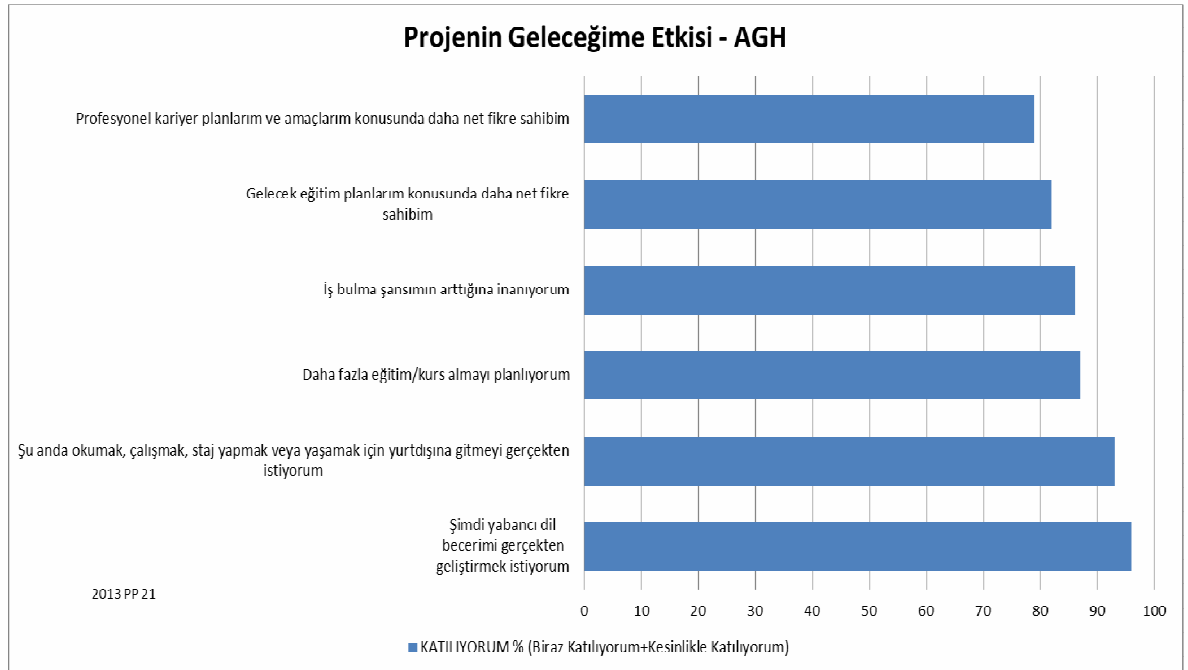
Gençlerden dinleyelim...

“Bu program bana oldukça yararlı oldu. Kendimi şimdi daha iyi tanımlayabiliyorum. Yaşadığım toplum için yapmam gerekenleri gerçekleştirmemde öğrendiklerimin bana yardımcı olacağını düşünüyorum. Adımlarımı sağlam atmamı sağladı. Diğer insanları yakından tanıyarak uluslararası bir iletişim parçası oldum. Kültürümü tanıttım, yeni insanlarla tanıştım. Yeni şeyler öğrendim. En önemlisi de öğrenmeyi öğrendim.” (Standart anket, 2013, AGH Gönüllüsü)

“Projemizin içinde değildi ama Eğitim Vakfı olduğu için liseleri ortaokullara gidip workshoplar yaptık benim için çok önemliydi. Ben workshop organize ettim yani bu benim organizasyonel yeteneğimi geliştirdi. Daha önceden bir kere yapmıştım ama daha işin şekli boyutuydu şunu getir bunu yap gibi. Bu sefer koordinasyon ve yönlendirme boyutundaydı. Vakıf dışına gidip bazı öğrenci gruplarına gönüllülük nedir, Avrupa gönüllü hizmetleri nedir diye gidip kimse bizi görevlendirmeden kendi arkadaşlarımızla üç tane farklı öğrenci grubuna bunları anlattık.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Erkek)

“...çocuklarla beraber olmak. O kadar çok stresli zamanlar geçiriyordum ki, ama çocuklara gittiğimde onların bana sarılması, öpmesi, oyun oynaması, kavga etmesi bile beni o kadar çok mutlu ediyordu ki. Hala hepsini isimleriyle, karakterleriyle, yaptıkları gözümün önünde ve onları gerçekten çok özlüyorum.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Kadın)

Grafik 3 Avrupa Gönüllü Hizmeti ve Gelecek

Daha önce bahsedilen nedenlerden dolayı, AGH projeleri katılımcıların hayatlarına önemli etkiler yapmakta ve gelecek planlarını da ciddi anlamda etkilemektedir. Grafik 3'te görüldüğü üzere, Eylem 2.1 projelerinin katılımcıların proje tecrübesi ile gelecek planlarına etkisi ortalaması hayli yüksektir. Bir diğer ülkede yaşama ve çalışmanın doğal sonuçları olan yabancı dil ve yurtdışında yaşamak konusundaki istek ve planlara ek olarak, diğer eylemlerde daha düşük oranlarda çıkan konular, AGH için yüksek ortalamalar ortaya koymaktadır. Örneğin, katıldığı AGH projesi nedeniyle *gelecekte iş bulma şansının*

arttığına inanan AGH eski gönüllülerinin oranı **yüzde 80**'dir ve tüm eylemler içinde en yüksek oranlardan birini teşkil etmektedir. Yapılan odak görüşmelerinde de istihdam konusu gündeme gelmiş ve AGH eski gönüllülerinin Gençlik projesi ile istihdam bağlantısını en güçlü kuran ve bu tecrübeden en çok istifade eden grup olduğu gözlemlenmiştir. Proje etkilerinde olduğu gibi, gelecek planlarına olan etki konusunda AGH projeleri katılımcıları belirli bir alanda değil, kapsamlı bir şekilde tüm alanlarda etkilemektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Ben iki üç ay sonra bir işe girdim. Ve “aa İtalya’ya mı gittin ne yaptın” diye sordular. (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Kadın)

“Ben Ağustos’un başında döndüm. Bir hafta sonra mülakatlara girdim ve bir hafta sonrasında işe başladım. AGH sayesinde oldu. Ne kadar kaldın, İngilizcen gelişti mi diye sordular.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Kadın)

“İş konusunda oldu. Mesela gitmeden önce ben zaten mezun oldum. Boşta kaldım diyeyim iş konusunda, Fransızca alanında da çok fazla imkanımız yok. Daha sonra böyle bir fırsatı değerlendirmek istediğim için gittim. Döndükten sonra iş başvurularına daha fazla cevap gelmeye başladı. Dış ticaret konusunda olsun, sadece eğitim sektöründe değil. Yurt dışı deneyimi işverenler için de büyük bir avantaj. Çünkü oradaki şubeye gönderdikleri zaman o topluma entegre olma kaygınız yok, dil biliyorsunuz. O yönden çok avantajlı oldu.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Eski Gönüllüsü, Kadın)

“[Ev sahipliği yapılanlar arasından] bir gönüllüm burada çalışıyor Sağlık Bakanlığı’nın bir projesinde. Bir başka gönüllüm Yalova’da dil hocalığı yapıyor. Bunların hayatında çok keskin değişiklikler oldu, bakış açıları değişti, inançları değişti.” (Eylem 2 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

Tüm bu analizler, Avrupa Gönüllü Hizmeti projelerinin katılımcı gençlerin hayatlarında bir dönüm noktası teşkil edecek kadar derin ve kapsamlı etkileri olduğuna ve AGH’nin katılımcı gençlerin yeterliliklerinin gelişimi konusunda en etkili eylem olduğuna işaret etmektedir.

3.4 Eylem 4.3 - Gençlik Çalışanları ve Gençlik Kuruluşları İçin Eğitim ve Ağ Kurma; Eylem 3.1 - AB Komşu Ülkeleriyle İşbirliği ve Eylem TCP - Eğitim ve İşbirliği Planı

Gençlik Çalışanları ve Gençlik Kuruluşları İçin Eğitim ve Ağ Kurma (Eylem 4.3)¹¹

Eğitim ve Ağ Kurma projeleri, gençlik çalışmalarında ve kuruluşlarında aktif olan özellikle proje liderlerinin, gençlik danışmanlarının ve yöneticilerin eğitimini desteklemeyi amaçlar. Ortaklık ve ağ kurma, sürekliliği olan, yüksek kaliteli projeler, ortaklıklar ve ağlar oluşturulmasına yönelik faaliyetlerin yanında, gençlik çalışmalarında ve gençlik kuruluşlarında ihtisas, iyi uygulamalar ve tecrübelerin değişimini destekler.

Eğitim ve Ağ Kurma Projeleri iki tür olabilir:

√ Gençlik çalışması alanında değişimleri, işbirliğini ve eğitimi teşvik eden projeler, gençlik çalışmasına katılanlar arasında deneyim, uzmanlık ve iyi uygulamaların değişimi ortamı yaratmayı hedefler. Bu tür projeler aynı zamanda ortaklar arasında kapasite oluşturma ve yenilik konusunda destek sağlamayı da amaçlar.

√ Gençlik programı kapsamında geliştirilecek projelere öncülük eden projeler ise, özellikle projelerin geliştirilmesi için destek ve bilgi, ortak bulma konusunda destek, projelerin kalitesini artırmak için araçlar sağlayarak potansiyel yararlanıcıların yeni projeler hazırlaması ve geliştirmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Eğitim ve ağ kurma projeleri, İşbaşı Eğitimi (Uygulamalı Öğrenme Deneyimi), Fizibilite Ziyareti, Değerlendirme Toplantısı, Çalışma Ziyareti, Ortaklık-Kurma Faaliyeti, Seminer, Eğitim Kursu, ve Ağ kurma türlerinde hazırlanmış projeleri kapsar. Yaygın öğrenme prensipleri ve uygulamaları Eğitim ve Ağ Kurma projelerinin de vazgeçilmez bir parçasıdır.

Eğitim ve Ağ Kurma projeleri, diğer eylemlerden katılımcı profili ve faaliyet içeriği açısından fark taşımaktadır. Eğitim ve Ağ Kurma projeleri, temel olarak gençlik çalışmalarında ve kuruluşlarında aktif olan özellikle proje liderlerinin, gençlik danışmanlarının ve yöneticilerin eğitimini desteklemeyi amaçlar. Ortaklık ve ağ kurma, sürekliliği olan, yüksek kaliteli projeler, ortaklıklar ve ağlar oluşturulmasına yönelik faaliyetlerin yanında, gençlik çalışmalarında ve gençlik kuruluşlarında ihtisas, iyi uygulamalar ve tecrübelerin değişimini destekler. Bu nedenle, bu tür faaliyetlere katılanlarla yapılan anket ve görüşmelerin analizi öncelikli olarak yukarıda belirtilen amaçların gerçekleşme oranlarına ve özellikle profesyonel anlamda kurulan ortaklıklara, proje yürütme becerilerine ve katılımcıların birer gençlik çalışanı olarak temel beceri ve yeterliliklerinin gelişimine odaklanmıştır.

Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılanların, bu eylemin amaçlarına uygun şekilde özellikle proje fikirlerinin geliştirilmesi, ortaklıklar kurulması ve projelerin daha iyi bir şekilde hayata geçirilmesi konularında gelişme gösterdikleri ve kazanımlar edindikleri

¹¹ Gençlik Programı Kılavuzu, 1 Ocak 2013 itibarıyla geçerli versiyon, sayfa 95.

tespit edilmiştir. Bu tür profesyonel anlamdaki kazanımlara ek olarak Eğitim ve Ağ Kurma projeleri sayesinde katılımcıların kişisel yeterlilikleri de gelişmektedir. Bu durum katılımcıların ileride aktif olarak görev alacakları gençlik projelerinin kalitesinin artmasına da katkıda bulunacağından, Eğitim ve Ağ Kurma projelerinin gençlik çalışmalarının bütününe önemli fayda sağladığını tespit etmek mümkündür.

RAY araştırması kapsamında 2012 ve 2013 yılında yapılan dört anket çalışmasına Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılmış toplam 260 gençlik çalışanı katılmıştır (2012: 95; 2013: 165). Bu kısımda kullanılan tüm tablo, grafik ve analizler bu 260 gençlik çalışanlarının cevaplarından elde edilmiştir. Ayrıca RAY çalışması özel araştırması kapsamında, Eğitim ve Ağ Kurma projelerinde (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1) aktif yer almış bir proje lideriyle derinlemesine mülakat, bu proje türü katılımcılarından oluşan dört katılımcıyla, ve Eğitim ve İşbirliği Planı (TCP) faaliyetlerinde yer almış 10 katılımcıyla iki odak grup toplantısı yapılmıştır. Dolayısıyla, bu kısımda yapılan bütün analizler nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle elde edilmiş verilerden üretilmiştir.

Eğitim ve Ağ Kurma Projeleri ve Öğrenme

Farklı ülkelerde farklı kurum ve kuruluşlarda aktif olarak gençlik projelerinde çalışan bireylere yönelik olarak düzenlenen eğitim kursları ve ağ kurma faaliyetleri katılımcılarının bu projelerde öğrenme süreç ve çıktılarının çeşitli ve başarılı olduğu tespit edilmiştir (Grafik 1). Projelerde oluşan uluslararası ortam ve takım çalışması sonucu, 2013 yılı anketlerine katılanların tamamına yakını (**yüzde 97**) katıldıkları proje sayesinde *farklı kültürlerden gelen insanlarla bir arada olmayı ve iletişim kurmayı ve farklı dilde konuşan insanlarla daha iyi iletişim kurmayı* öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu konulara 2012 anketleri katılımcılarının verdiği olumlu cevap oranları da aynı şekilde çok yüksektir (**yüzde 94**). Bu sonuç, özellikle uluslararası gençlik projeleri yürüten gençlik liderleri ve gençlik çalışanları açısından dikkat çekicidir. Kültürlerarası iletişim ve öğrenmenin Gençlik Programı'nın temel önceliklerinden biri olduğu düşünüldüğünde, gençlik projesi yapan ve yürütenlerin bu alanlardaki gelişim ve kazanımları projelerin genel kalitelerinin artması açısından önem taşımaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Toplumsal önyargı geliştirmemek gerektiği ortaya çıkıyor orada. Bireysel olarak aslında çok iyi anlaştığımız... Bizim direkt ön yargılı olduğumuz... Mesela Fransızlar'ın... Ben son katıldığım bu eğitim için özellikle konuşabilirim; üç dört Fransız katılımcı vardı. Bir tanesini ayırayım, o çünkü daha önce Türkler'le proje yapmış ama diğer üçünün Türkler'le... Biz beş kişilik bir proje grubuyduk. Direkt bize karşı bir önyargı, set çektiklerini... Fakat proje sonunda dördüyle de hala görüşüyorum. Bu diğer arkadaşlarım da büyük ihtimalle görüşüyorlardır. Ve ikisiyle proje yapıyoruz şu anda. Sürekli alışveriş yapıyoruz, fikir alışverişi. Toplumsal yargı... Önyargı geliştireceksek toplumsal olarak geliştiriyoruz ama bireysel olarak bunları çok net yıkabiliyoruz, çok rahat yıkabiliyoruz. Bunu net olarak gördüm.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ben muhafazakar bir ailede yetişmiş bir bireyim. Fakat ben muhafazakar ailemle en fazla çelişen kişiyim, üç erkek kardeşiz. Üniversiteyi ilk okuyan benim. Hatta bizim köyümüzde ilk benim. Tamam belki ben onlardan biraz daha liberaldim belki ama benim de liberal olmama rağmen içimde barındırdığım birçok muhafazakarlık vardı. Mesela dediğim gibi farklı ülkeden, farklı dinden birileriyle aynı odada bulunmak, aynı yemeği yemek, aynı masada oturmak... Bunlar benim için çok imkansız şeylerdi bu gençlik programına katılmadan önce. Bu projeyi de bizzat bunları ben teşvik eder oldum. O anlamda belki biraz ağır bir tecrübe oldu ama çok da memnun oldum. Şöyle şöyle insanlar da varmış, yani insanlara karşı bakış açım genişledi, çok genişledi. O anlamda minnettarım Gençlik Program'na.” (Eylem 4.3 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılan gençlerin katıldıkları faaliyetlerde öğrenme boyutunun ön planda olması ve bu tür gençlik eğitim kurslarında temel olarak yaygın öğrenme yöntemlerinin kullanılması sonucu anket katılımcıların çok büyük bir kısmı, bu projelerden elde ettikleri temel kazanımlardan birinin *daha iyi öğrenmek veya öğrenirken daha fazla keyif almak* olduğunu ifade etmişlerdir. Gerçekleştirilen odak grup görüşmeleri ve mülakat sonucu elde edilen örnekler, Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılan gençlik çalışanlarının, proje liderlerinin ve eğitmenlerin projelere katılmayı bir öğrenme deneyimi olarak değerlendirdiğini, kullanılan değişik öğrenme yöntemlerine kolayca uyum gösterebildiğini, bu yöntemleri diğer yöntemlerle karşılaştırıp faydalarını tespit ve takdir ettiğini göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim...

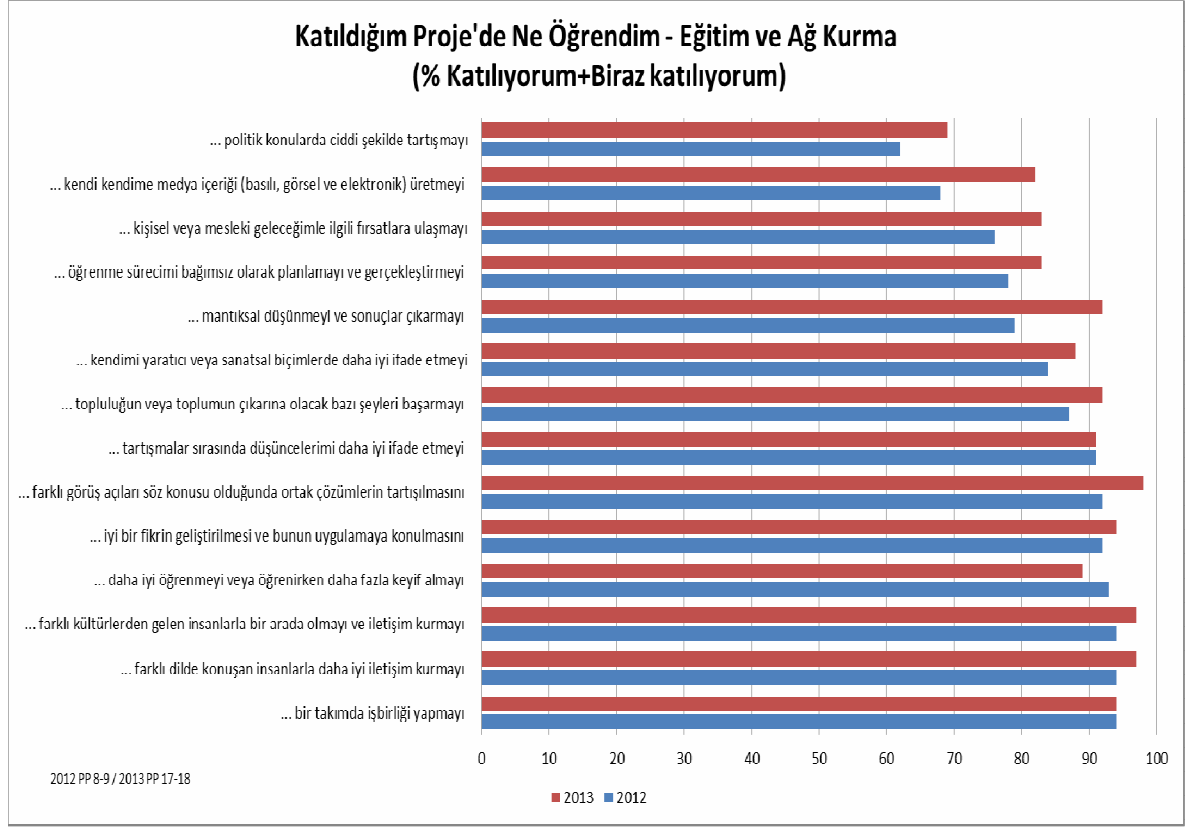
“*Informal learning...* Şimdi ben öğrenmeyi hep şeye bağladım, biz o şekilde gördük sonuçta; biz de Türkiye’de yetiştik belli bir yaşa kadar: Bir yere gideceksiniz, oturacaksınız, insanlar size diyecek, bir şeyler söyleyecek size. Ama özellikle bu tür eğitimlerde ...eğitmen değil de “facilitator”... Arkadaşlar da dedi “Kolaylaştırıcıyız.” diye. O beni çok etkiledi. Yani farkında olmadan doğal bir şekilde öğreniyorsunuz.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Simülasyona çok büyük istek oldu. Çünkü onu bizim yaptığımız yuvarlak masa toplantısında herkes konuşmadı. Buna bizzat ben masaları gezerek tanık oldum. Biraz çekingenlik falan vardı. Bir de teori her zaman daha sıkıcıdır, geri planda duruldu. Ama simülasyona geçildikten sonra herkeste bir şey oldu, ben oynayayım, hani role playing dediğimiz, ben oynayayım, ben yapayım gibisinden. Onu da güzel bir iş bölümüyle hallettik.” (Eylem 4.3 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

“Bence en düşük kaliteli projeye kadar her projede muhakkak bir şeyler öğrenirsiniz. Çünkü farklı ülkelerden insanlarla bir araya gelirsiniz. En azından farklı bir kültür, farklı bir isim, farklı bir dil duymuş olursunuz. Kesinlikle bir şeyler öğretir. Yalnız öğrenme ortamlarından bahsettiğimiz zaman projeyi hazırlayanların çok büyük etkisi olduğunu düşünüyorum. Daha doğrusu proje aktivitelerini gerçekleştiren çok etkisi olduğunu düşünüyorum. İlk baştaki aktiviteler, tanışma kaynaşma grupları gerçekten iyi yapılırsa, insanların kaynaşması gerçekten sağlanırsa ve gruptan kopmaların ve geri çekilmelerin yaşanmaması konusunda önlemler alınırsa bu öğrenmeler çok daha büyük bir boyuta ulaşıyor. Aksi takdirde çok düşük kalıyor. Projeden 3-5 ay geçtikten sonra katılımcıları unutmuş bile oluyorsunuz.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Genel anlamda kişisel ve profesyonel gelişim konusunda analizlerde öne çıkan konu başlıklar ise *takım çalışması; iyi bir fikrin geliştirilmesi ve bunun uygulamaya konulması; farklı görüş açıları söz konusu olduğunda ortak çözümlerin tartışılması; tartışmalar sırasında düşüncelerin daha iyi ifade edilmesi; topluluğun veya toplumun çıkarına olacak bazı şeyleri başarmak* olmuştur. Anket sonuçlarına göre, katıldıkları Eğitim ve Ağ Kurma projeleri sayesinde bu başlıklarda kendilerini geliştirdiklerini söyleyenlerin oranları **yüzde 90 ve üstü** olmuştur (Grafik 1). 2012 ve 2013 yılları anketleri sonuçları açısından önemli bir fark taşımamakta ve bazı konularda bir kaç puanlık farklar olmasına rağmen genel olarak sonuçlar benzer şekilde ve olumlu görünmektedir.

Grafik 1 Eğitim ve Ağ Kurma Projelerinde Öğrenme

Yapılan odak grup görüşmeleri ve mülakattan elde edilen bilgiler, Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılan proje lideri, çalışanı veya eğitmenlerin gelecekte gerçekleştirecekleri projelerin katılımcıları için daha etkileşimli ve ilgi çekici bir öğrenme ortamı sağlayan ve dolayısıyla projelerin başarısını ve öğrenme faaliyetini arttıracakları düşünülen “takım çalışması”nı çok değerli gördüklerini ortaya koymaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Eğitim verilirken zaten gruplar kuruluyor. O gruplar içerisinde zaman zaman rekabetler de oluyor. Kendi grup arkadaşınızla çok daha iyi iletişim kurabiliyorsunuz. Bu şekilde öğrenme daha aktif oluyor. Yani bizzat katılıyorsunuz içerisine.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Takım halinde çalışma etkili oldu benim üstümde; yani etkili olduğuna inanıyorum. Çünkü bir sorumluluk veriliyor. Ve başkaları... En sonda bir *finish* noktasında o sorunuza ya da yaptığımız şeyleri diğer arkadaşlara göstermeniz gerektiğine inanıyorsunuz. Onun için de çabalyorsunuz. Yani onlara göstereceğim, diye çabalyorsunuz. Ama farkında olmadan o işi de yapmış oluyorsunuz. Eğitimde örnek... En çok bizi etkileyen de buydu zaten. Gün boyunca film çevireceğiz! Düşünsene yani... Ya belgesel... Değişik şeyler yaptık yani ciddi anlamda. Öyle yaratıcı şeyler ortaya çıkıyor ki...” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Daha önceden insanlar birbirini tanıtırken sadece isim ve katılımcı olarak geçiyor. Ama bir takım çalışmasının içerisine geçtiğiniz zaman, ortaya bir obje ya da bir şey çıkarmanız gerekiyor. Biz de bu şeyleri çıkarırken bir arkadaşın uçak mühendisi olduğunu, o yüzden yaptığımız şeyin daha şekilli olduğunu... Ya da ben... Bir arkadaşım gitar buldu, o onunla aktiviteye dâhil etti. Ben şarkı söyledim. Baktık ki hepimizin birer yeteneği varmış, hepimizin dışarıdaki pozisyonlarını içeri aldı, o projenin içine. Sonuçta konuşurken kendini o kadar iyi ifade edemezsin ama çıkardığın bir ürünle, projedeki takımdaki yerinle çok güzel kendini ifade edebiliyorsun. Bu yani takım çalışması.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Grup çalışmaları çok fazla vardı. Grup çalışmalarıyla zaten biz bir şeyler öğrenmeye çalıştık. Yani sadece sunumda, anlatımda kalmadı. Aynı zamanda biz kendimiz de bir şeyler yapmaya çalıştık. Herkes en azından 3-4 kere denedi metodu. Bizimkisi bayağı çeşitliydi dediğim gibi. Çünkü vakit boldu.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Etkinlikler içerisinde *ice-breaker*’lar ya da *energizer*’ların bir anda o havayı nasıl değiştirdiği aslında çok etkiliyor. Çünkü farklı *background*’dan gelen insanlar birbirine daha toleranslı yaklaşabiliyorlar ve konu ne olursa olsun *team building*, takım çalışmasıyla bir amaç için çalışabiliyorlar. Bu da herhalde Avrupa vatandaşlığıyla ilgili bir şey.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Benim katıldığım seminerde çok güzel bir denge vardı. Yani nazari bilgiler olabileceği kadar kısa tutuldu, her şeyi deneyerek öğrendik. Ve şöyle bir bölüm yapmışlar: Mesela birinci gün kendi seçtikleri oyunları... Ama bir oyun gerçekten çok farklı konularda çok fazla şey öğretiyor ve herkes birbirine bağlı. Yani “bireysel” diyeceğiniz hiçbir şey yok. Bireysel yapabileceğiniz bir başarı yok, bir hata da yok. Yani herkes sonuca yönelik üzerine düşeni yapmak zorunda. Sonrasında biz bunlara göre projeler üretmiştik belli çalışma grupları oluşturarak. O zaman çok fazla şey öğrendiğimi düşünüyorum. ...Zaten öyle güzel bir sinerji yaratıldı ki grup hiç birbirinden kopmadı, hala görüşüyoruz, projeler yapıyoruz.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılanlarla yapılan görüşmeler, Eylem 4.3, Eylem 3.1 ve TCP projelerinin fikir geliştirme ve uygulama anlamında da faydalı olduğunu göstermektedir. Katılımcılara göre bu tür projeler, *ortak sorunların farkına varma, bu sorunları belirleme, ortak çözümleri tartışma* ve bu tartışmalarda kendini daha iyi ifade edebilmek anlamında önemli beceriler sağlamaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Ben de tartışma ve eleştiri kısmını çok sevmişim. Ve orada da şeyi fark ettim: Ben gerçekten tartışma ortamlarını çok seviyorum. Okulda da aynı şekilde. Sürekli bir tartışma içerisindeyiz. Zaten Siyasal Bilgiler Fakültesi’ni bilirsiniz. Ve o ortamdaki çok hoşlandığımı fark ettim. Bizde de şeyler vardı: Gruplara ayrılmıştık. Her grup bir model üretmişti. Sonra aramızda onları değiştik. Herkes o üretilen modellere bakıp onu eleştiriyor, ekleme-çıkarma gibi şeyler yapıyordu. Bir de onun üzerinden tekrardan tartışıyorduk: “Şu olabilir, şu olmayabilir.” falan. O kaos, o tartışma ortamında çok eğlendiğimi, çok şey öğrendiğimi ve çok zevk aldığımı fark ettim.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Mesela bizim Türk arkadaşlardan, görüşlerini söyleme anlamında bir çekingenlik vardı. İkinci, üçüncü, dördüncü günlerde zaten arkadaş oldukları için her şeyi, tamamen zıt da olsa fikirleri gündeme getirebildiler. Bu da bir özgüven.” (Eylem 4.3 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

“Genelde ilk kez çıkan ve yaş grubu olarak biraz daha küçük olan katılımcılarda gidip geldikten sonra ve orada çok net gözlemleyebiliyorsun, ben öğrencilerimde de gözlemliyorum çünkü: Çok büyük öz güven geliyor üstlerine; yani kendilerini gerçekleştirebiliyorlar. Üçüncü-dördüncü günün sonunda parmak kaldırıp “Ben de bu konuda şu fikir sahibiyim.”... Hiç konuşmazken, belki İngilizce üç-beş kelime bilirken, “Hayır ben de bunu söylemek istiyorum.” olayı oluyor. Kendini gerçekleştirmeyi çok net bir şekilde görebiliyorsun.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Ben şahsen ön yargılarımdan kurtuldum. Bir Avrupalı şöyledir, bir Uzak Doğulu böyledir diye söylentiler vardı. Onların içerisinde olunca aslında onların nasıl olduğunu fark ediyorsunuz. Bütün dünyada hepimiz eşitiniz. Ne o sizden üstün ne siz ondan üstünsünüz. Bu bilince sahip oluyorsunuz. Onun haricinde benim kişisel olarak da iletişim yeteneğim çok gelişti. İnsanlarla diyalog kurabilme becerim gelişti ya da herhangi bir organizasyon içerisinde davranışlarım gelişti, organize edebilme yetilerini kazandım.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılan bireylerin projelerinden kazanımları konusunda *politik konularda ciddi şekilde tartışma* dikkat çekmektedir. Diğer maddelere göre çok daha düşük bir yüzdeye sahip olsa da anket katılımcılarının **yüzde 70**’nin (2013) katıldıkları projenin kendilerine bu konuda katkısı olduğunu ifade etmeleri önemlidir. Bu oran diğer eylemlerle karşılaştırıldığında daha yüksek görünmekte ve gençlik çalışanları ve eğitmenlerinin bu tür projelere katıldıklarında diğer eylemlere göre politik konuları daha fazla tartıştıklarına işaret etmektedir. Bu durumun olası sebeplerinden biri, gençlik çalışanları, liderleri ve eğitmenlerin kendi düzenledikleri gençlik faaliyetlerinde ortaya çıkabilecek siyasi sürtüşmeleri önlemek ve bu gibi durumları iyi yönetebilmek için hazırlıklı olmak istemeleri olarak düşünülebilir.

Gençlerden dinleyelim...

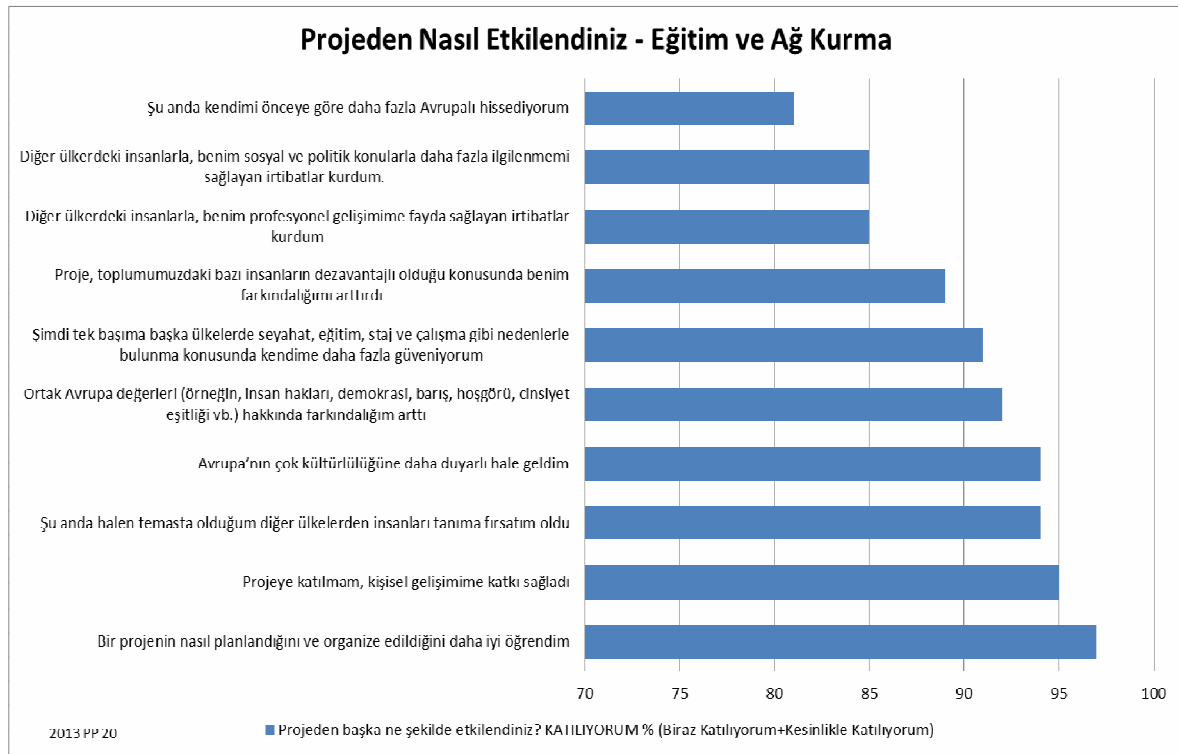
“Bizim katılımcılarımızın içinde Azerbaycan ve Ermenistan da vardı. Biz en çok ondan korkmuştuk bir sorun çıkar mı diye ama hiç bir şekilde iki grupta da korkunç bir olay yaşanmadı.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Politikadan, siyasetten konuşuyorduk ama onlar kendi düşüncesini, siz kendi düşüncenizi savunuyorsunuz. Bu tarz bir problem olmadı ama daha çok Uzak Doğu’dan gelen katılımcılar birbirleriyle daha yakın oluyorlar ve diğer gruba karşı kendilerini kapatıyorlardı. O biraz sıkıntı olabilirdi ama o da çok sıkıntı yaratmamıştı.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Eğitim ve Ağ Kurma Projeleri'nin Kısa ve Uzun Dönem Etkileri

Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılan gençlik çalışanları ve liderlerinin bu projelerden nasıl etkilendikleri ve hangi konularda kendilerini geliştirdikleri de yapılan anketlerde ve odak gruplarında detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kendilerine verilen bir dizi önerme arasında hangi etkileri tecrübe ettikleri sorulan anket katılımcılarının olumlu cevapları Grafik 2'de sunulmuştur.

Grafik 2 Eğitim ve Ağ Kurma Projeleri Etkisi - Detay

Yapılan değerlendirmede, Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılan bireylerin, bu projelerden en büyük fayda ve etkiyi *proje yönetimi* konusunda gördükleri belirlenmiştir. Anket katılımcılarının **yüzde 97**'si, katıldıkları proje sonrasında *bir projenin nasıl planlandığı ve organize edildiğini* daha iyi öğrendiğini ifade etmiştir. Bu temel bulgu, Eğitim ve Ağ kurma projelerinin başarılı olduklarına ve temel amaçlarına ulaştıklarına işaret etmektedir. Aynı şekilde, *şu an halen temasta oldukları diğer ülkelere insanları tanıma fırsatı* edindiklerini söyleyenlerin oranı **yüzde 94** olurken, *diğer ülkelerdeki insanlarla, profesyonel gelişimlerine fayda sağlayan irtibatlar kurduğunu* belirtenlerin oranı da **yüzde 85** olmuştur. Odak grup toplantıları ve mülakatlar çerçevesinde bu bulguları destekleyen örneklerle de rastlanmaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Eğitime gittiğimizde yaklaşık 50 kişi oluyor ve dünyanın çok çeşitli yerlerinden insanlar oluyor. Hepsi farklı farklı özelliklerde, farklı farklı nosyonlarda eğitim almış insanlar. Bir de interaktif bir eğitim oluyor. Sizi grup grup ayırıyorlar ve belli bir konu üzerinde herkes fikirlerini interaktif bir biçimde öne sürüp belli bir şey çıkartıyor ortaya... [çeşitlilik, kültürel farklılıklar] ...bana çok artı kazandırdı ve beni bu projelerin içersine daha fazla çekti.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Değişik ülkelerdeki değişik uygulamaları çok daha iyi tanımak, o ülkelerdeki insanları tanımak diyebilirim en büyük katkısı. Ve uygulanabilir olanları burada uygulayabilmek.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Benim için en büyük katkısı kurumsal anlamda bir ortaklık kazanımıydı.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Hem o atmosferden herhalde; o dört günün içerisinde tanıdığım insanlarla hala görüşüyorum, çok güzel dostluklar kurduk ve bir proje geliştirdik, hala da gidiyorlar geliyorlar, tatil için birbirimize gidiyoruz filan.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Eğitim ve Ağ Kurma projelerinin bir diğer önemli çıktısı ise Avrupa yurttaşlığı ve bilinci alanında olmuştur. Ankete katılanlardan **yüzde 94**'ü *Avrupa'nın çok kültürlülüğüne daha duyarlı hale geldiğini* belirtirken **yüzde 92**'si de *ortak Avrupa değerleri hakkında farkındalıklarının arttığını* ifade etmiştir.

Gençlerden dinleyelim...

“Bir de gençlik politikalarının diğer ülkelerde nasıl uygulandığı anlamında bir bilgi birikimi, deneyim paylaşımı oldu. Bu da bir gelişim olarak gösterilebilir proje aşamasında. ...Özellikle Avrupa vatandaşlığı tanımında çok çok farklı cevaplar aldık kendilerinden. Yani şöyle söyleyeyim, Avrupa vatandaşlığının ne olduğunu öğrendiler. Çünkü kendileri farklı tanımlıyorlardı, anket uyguladıkları farklı tanımlıyorlardı. Bizim Türkiye’de tamamen farklı bir algı vardı. ...Bir yanlış tanımlı vardı, en azından bunu yıkabildik. ...Kimi eşitlik dedi, kimi birlik dedi, kimi özgürlük, kimi gümrük birliği dedi mesela. Kimisi de en fazla, hatta sonuçlarımızda da vardır, serbest hareket, hareket serbestisi olarak tanımladılar. (Eylem 4.3 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

Tüm bunlara ek olarak, katılımcıların kişisel gelişimleri, özgüvenlerinin artması ve toplumsal farkındalıkları konusunda da Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılarak önemli kazanımlar edindikleri ve gelişim gösterdikleri görülmektedir. Kendine dışarıdan bakabilmeyi öğrenmek, önyargılardan kurtulmak, öz güven gelişimi, pratik düşünme, empati kurma gibi becerilerde yaşanan gelişmeler odak grup toplantısı ve mülakat katılımcıları tarafından da dile getirilmiştir.

Gençlerden dinleyelim...

“Norveç’te dağlık bir alandaydık ve hep dış mekânla ilgili aktiviteler, etkinlikler vardı. Çok iyi planlanmıştı, her şeyden önce, bütün faaliyetler. Birinci gün biz onların bize öğrettiği veya yaptıracağı etkinlikleri gerçekleştirdik. İkinci gün gruplar halinde kendimiz etkinlik planladık ve yaptığımız şeyler hakikaten insanın sınırlarını zorlayıcı, kendiyi mücadele edebilmesi gereken etkinliklerdi. Artı bir de doğa ile mücadele unsurları vardı. Zorlayıcı, sınırlarda bir takım şeyler yaptık. Orada kişisel farkındalık, artı empati kurma yeteneği, artı uyumlu çalışma; bunların hepsini bir arada ve tek bir etkinlikte öğretebildiklerini gördüm. Bunu gençlere -özellikle mesela engelli olan gençlere de- çok rahat yaygınlaştırabileceğimizi düşündüm. O anlamda hem benim için hem de... Daha sonraki aşamalarda bir proje gerçekleştirdik bununla ilgili; onaylandı. O yüzden bunu baz alarak bayağı bir perspektifimi geliştirdim.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ben de hiç daha önce yurtdışına çıkmamıştım gençlik programlarının içinde olmama rağmen. Çünkü böyle bir şansım -hem sağlık sorunlarım yüzünden (diyabetliyim)... Kendi başıma kendi ilimden çıkıp uluslararası bir havaalanından başka bir uluslararası havaalanına indim. Oradan yine kendim buluşulacak yere gittim. ...Benim yolculuk fobim vardı diyabetimden dolayı. Asla uzun yolculuğa ömrüm boyunca çıkamayacağımı düşünüyordum. Ama şimdi bu İngiltere deneyimimden sonra, mesela buraya çağırıldığımda hemen hiç... Normalde birkaç gün düşünürdüm: “Gidebilir miyim? Sabah kalkabilir miyim? Uçağı kaçırır mıyım?” Böyle sürekli kaygı bozukluğu var bende de. Bunu aştığıma inanıyorum. Şimdi hemen “evet” diyebildim [Ulusal Ajans yetkilisine] telefonda. Ama önceden sürekli *mail* atardım. “Bakın, ben gelemezdim. Beni kesin katılımcı olarak düşünmeyin. Benim o sabah şekerim çıkabilir.” falan derdim hep karşı tarafı da zor durumda bırakmamak için. Ama artık hep kendimden emin bir şekilde “Gelebilirim.” diyorum.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Beni en çok etkileyense her şeyden önemlisi, bizi kendi (yani gerçek) kişiliğimizden (hani şu anda kariyer sahibi, çocuk vs.) uzaklaştırıp çocuklaştık yani beş-on yaşına. Herkes çıplak gerçeklerini konuşmaya başladı. Ama konuyla ilgili... Onun ötesindeyse, empati... ..Çoğu kişi her şeyi yeni öğreniyor. Mesela değişik kültürleri büründürmemizi istediler. ...Ve bir gün boyunca o kültürde kaldık. Belli sınırlarımız var. İletişimimiz, jestlerimiz, mimiklerimiz, birbirimize karşı olan konuşmalarımız... Kendine dışarıdan bakmayı öğretti bize, empati kurmayı. İlk defa orada net bir şekilde anladım, yüzde yüz anladım. Ondan sonra; örneğin mesela bir anne rolü, bir baba rolü, bir genç rolü...” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Üniversite öğrencisi olarak, üniversiteye gelmeden önce hep şey diyordum, yani aktif olacağım, yani ne bileyim her anlamda. Uluslararasılığa ben çok hevesli biriydim. Bunu bizzat gerçekleştirmek istiyordum. Bu da Ulusal Ajans’la başladı. Bir projeye gitmişim yurt dışınla. Mesela ilk yurt dışına çıkışım o oldu. O zaman bir güven geldi, projeyi biz de yapabiliriz, biz de gerçekleştirebiliriz diye. Birinci olarak güveni sayabiliriz. İkinci anlamda insanların derdiyle uğraşmak ve onları yönetmek. Yani öyle çok ciddi anlamda bir yönetim değil ama koordinasyon yetisi bence kazandığım en iyi şeylerden bir tanesiydi. Bir de pratik çözüm. Yani proje esnasında şu şöyle oldu ne yapabiliriz Bana sorulduğu zaman beni o anda düşünüp bir şey çıkarması lazımdı. Bunu da yapabildik çok şükür yani bir sıkıntı olmadı. Daha pratik düşünebilmeye başladım.” (Eylem 4.3 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

Gençlik çalışmalarına proje yürütücüsü, gençlik çalışanı, eğitmen veya lider olarak katılan bireylerin, Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katıldıktan sonra kazanımlarını nasıl kullandıkları ve gelecek planlarının nasıl etkilendiği de süreklilik ve kaynakların verimli kullanımı konusunda önem taşımaktadır. Bu eylem projelerine katılan bireyler, eğer kazanımlarını ve kurdukları bağlantıları katıldıkları ve yürüttükleri gençlik projelerinde kullanmazlar ise, kazanımlarının etkin ve verimli kullanımı ve gençlik projelerinin sürdürülebilirliği konusunda sıkıntılar yaşanması beklenebilir.

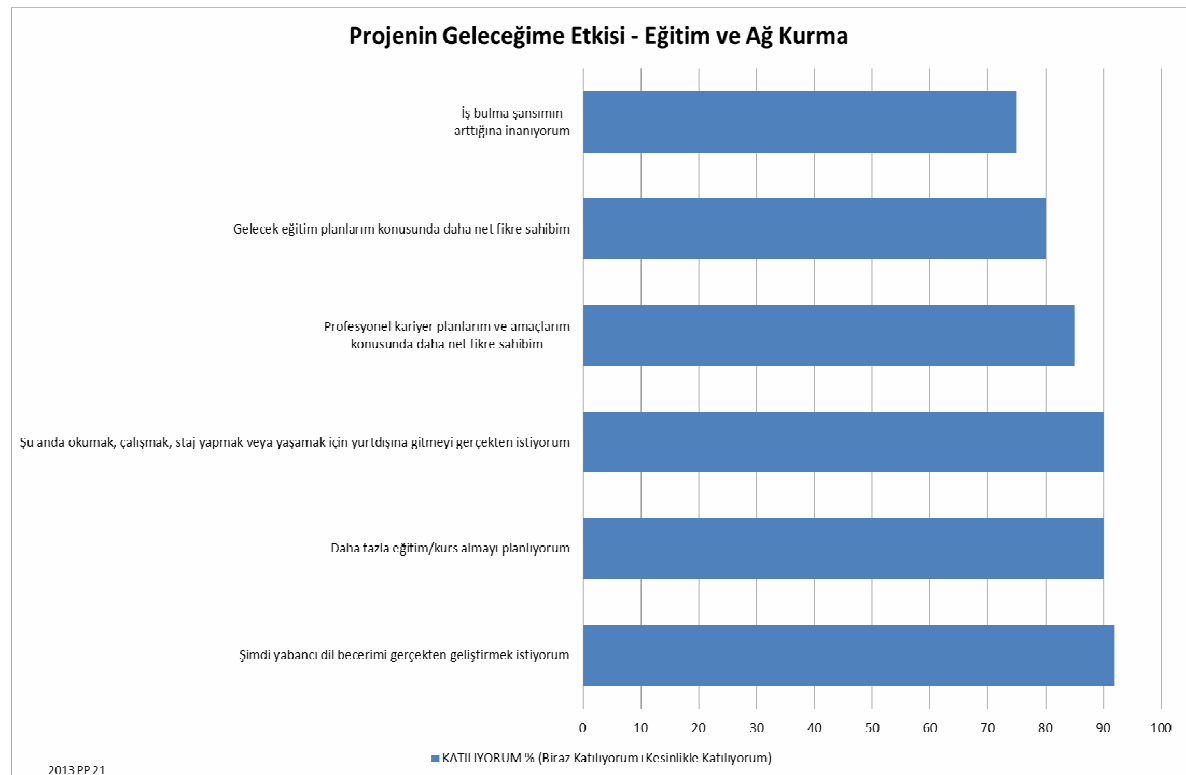
Gençlerden dinleyelim...

“Projenin konusu sürdürülebilir kalkınma çevre idi. Bu projeden yaklaşık 1 ay sonra ... ve İstanbul’da bir seminer gerçekleştirdik, 4.3 semineri. Aynı konuda, yine sürdürülebilir kalkınma ve doğayla ilgili. Orada uygulanan birçok atölye çalışması, Türkiye’de yapacağımız çalışma için somut fikirler verdi. Bireysel anlamda da hala günlük hayatta kullandığım bazı geri dönüşüm malzemelerini tekrar günlük hayatta kullanılmasına yönelik çalışmanın bireysel kazanımlar da oldu,. Kurumsal anlamda da sürdürülebilir anlamda yani oldu. Bu şekilde faydalı çalışmalar oldu.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Bu projenin, evet Facebook grubu falan var ama, 5 yıl sonra baktığımızda ne göreceğiz diye karamsar bir durumdayım. Projenin konusu sürdürülebilirlik, kendisi ne kadar sürdürülebilir diye insan ister istemez soruyor. Bu birçok projede var ama yani. Geldik, yaptık, bittiye geliyor bir yerden sonra. .... proje çöplüğü var kocaman, artık kullanılmayan, bitmiş olan, kimsenin kimseyle konuşmadığı koca bir çöplük var yani.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Eğitim ve Ağ Kurma projeleri, katılımcıların özgüvenlerini geliştirdiği ve kişisel gelişimlerine önemli katkılar yaptığı kadar, gelecek ile ilgili planlarını da etkilemektedir. Bu tür projelere katılan gençlik çalışanları, proje liderleri ve eğitmenlerin büyük bir çoğunluğu, gelecekle ilgili *eğitim, istihdam, kariyer ve kişisel gelişim* konularında katıldıkları projenin etkisi olduğuna işaret etmektedirler (Grafik 3).

Grafik 3 Eğitim ve Ağ Kurma Projeleri ve Gelecek

Gelecek ile ilgili en önemli etkinin, diğer proje türlerinde de olduğu gibi yabancı dil konusunda görülmektedir. Uluslararası bir ortama giren ve farklı düzey ve biçimlerde farklı

bir dilde kendini ifade etmek durumunda kalan gençlik çalışanlarının, daha önceki dil düzeyleri ne olursa olsun, katıldıkları faaliyetten sonra yabancı dil becerilerini geliştirme konusunda çok kararlı oldukları görülmektedir. Gelecek planlamalarına *yabancı dil gelişimini* koyacağını belirten gençlerin oranı **yüzde 92** olmuştur. Aynı şekilde, Eğitim ve Ağ Kurma projesi sonrası *başka bir ülkeye seyahat etmek veya başka bir ülkede yaşamak* konusunda gözlemlenen özgüven artışının gelecekle ilgili planlamalarda kendine yer bulduğu da görülmektedir. Katılımcıların **yüzde 90**'ı, gelecekle ilgili planlarında yurtdışına gitmeyi istediklerini belirtmişlerdir.

Eğitim ve Ağ Kurma faaliyetlerine katılan gençlerin, eğitim ve kurslara katılarak kendilerini daha da geliştirme konusunda da motive oldukları ortaya çıkmaktadır. Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılan **her on gençten dokuzu**, faaliyet sonrasında *daha fazla eğitim ve/veya kurs almayı planladıklarını* belirtmişlerdir (Grafik 3). Gene aynı şekilde **yüzde 80**'i proje sonrası *gelecek eğitim planları konusunda fikirlerinin netleştiğini* ve **yüzde 85**'i de *gelecek kariyer planlarının netleştiğini* belirtmişlerdir. Odak grup toplantılarında elde edilen bilgiler, Eğitim ve Ağ Kurma projelerine katılmanın gençlik çalışanlarının örgün eğitim kararlarını da etkilediğini ve netleştirdiğini, mevcut iş ortamlarında yarar sağladığını ve katılımcıları yeni eğitim fırsatlarına yönlendirdiğini göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Bunun dışında projenin temasıyla ilgili günlük hayata yönelik sürdürülebilirlikle ilgili bir şey öğrenmek istiyorum, nereden bulabilirim, evet o yönde önemli bir eksiklik. Türkiye’de gitseniz bu konuda örnekleri alabileceğiniz yerler var ama projede, o ortamda onu görmek gerçekten değerliydi.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Yüksek lisans yapıyorum şu anda İstanbul Üniversitesi Sosyal Politika ve Sosyal Çalışma Bölümü’nde. Benim bu bölümü seçmemde bu katıldığım projelerin ve eğitimlerin de etkisi oldu. Yani çıkış noktam direkt orası, diyebilirim. ...Bu katıldığım seminerde de riskli grupları seçmiştim. ..Sonra ben anladım ki ben riskli gruplarla çalışmayı seviyorum. Ve şu anda da yoksulluk ve kadın istihdamı üzerine çalışmaları sürdürüyorum üniversitede. O yüzden direkt benim ilgi alanlarımı belirlemede, ne yapmak istediğimi hayatta belirlememde çok büyük bir etkisi oldu. Yani hayatımı değiştirdi tamamen.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Kariyer olarak bir anlamda olumlu oluyor zaten; artı çarpan etkisi çok fazla oluyor, öğrencilere çok yansıyor. Bu anlamda öğrenciler için hiç olmayacak şeyler hayata geçmiş oluyor. Sizin için de şu maneviyatı önemli: Okulda ya da çevrede yurtdışına gidip geldiğiniz için parmakla gösterilebiliyorsunuz ve çocuklar için örnek model oluyorsunuz.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Ayrıca projelere katılmış olmanın istihdam ve iş bulma konusunda olumlu bir fark ve avantaj yarattığını söyleyen gençlik çalışanlarının sayısı da azımsanmayacak seviyededir.

Gençlerden dinleyelim...

“Ben ...demir çelik fabrikasında mühendis olarak çalışıyorum. Ben işe girerken bir grup mülakatı oldu. Daha sonra şirketin CEO’suyla mülakat oldu. İngilizce sınavlarına soktular. Bunlarda başarılı olmanın nedeni çoğunlukla benim burada girmiş olduğum projeler. İngilizce zaten oralarda gelişti. Grup ortamında çalışma dinamiği, grup çalışması nasıl yapılır, bunlar bana çok artı kazandırdı. Şu an çalıştığım alanda, kendi alanımda 550 kişi çalışıyor, siz onların biraz amiri konumunda oluyorsunuz mühendis olduğunuz zaman. Onları da biraz koordine etmeniz gerekebiliyor. Onlarla ilişkilerinizi güzel tutmanız lazım. ...[İş mülakatı sırasında] benim hiç mühendislik eğitimimi sorgulamadılar. Hiç teknik soru sormadılar.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ben şu an özel bir üniversitede Antep’te okutmanlık yapıyorum. Oraya ilk başladığımda -hatta mülakatımda bile- ben dedim: “Ben Uluslararası İlişkiler Ofisi’nde de çalışmak istiyorum.” Ki o zaman kurulmamıştı. Üniversitenin ikinci yılıydı. Hemen ofisin kurulma çalışmaları oldu falan filan. Sonra... Ben üniversitede de üniversitenin AB Proje Ofisi’nde staj yapmışım. Alanda bilgim var filan diye beni hemen Erasmus Koordinatörü yaptılar. Herhalde Türkiye’de okutman olup Erasmus Kurum Koordinatörü olan tek insan benim. Genelde Yrd. Doç.’lar filan... Yani [projelere katılmam iş bulmamda] çok işime yaradı. (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“En son geçen hafta burada özel bir koleje başvuruda bulundum. ...Fransızca. İngilizce konuşmaya başladık. Bir de yani şunu fark ettim komisyonda: Benim Fransızca’yı nasıl anlattığım ya da ne şekilde verdiğimle ilgilenmediler. “Bizi nasıl sunabilirsin?”, “Nasıl projeler yaparsın?” ya da “Bu gençlere nasıl rehberlik yaparsın?”, “İhtiyaçlarını nasıl karşılırsın?”...CV’mdede görülünce “Şuraya mı gittin?”, “Şunu mu yaptın?”, “Ne zaman gittin?” gibi... Onun üzerine çok tartıştık ilk defa, konuştuk.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

3.5 Eylem 5.1 - Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanların Toplantıları

Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanların Toplantıları (Eylem 5.1)¹²

Bu tür projeler gençler, gençlik kuruluşları ve yerel, bölgesel, ulusal ya da uluslararası düzeyde gençlik alanındaki karar-vericiler/uzmanlar arasında Yapılandırılmış Diyalogu desteklemeyi amaçlamaktadır. Yapılandırılmış Diyalog terminolojisi seçilen temalarda gençlik alanında tüm düzeylerde politika-yapıcılar ile gençler arasında politika-yapma açısından faydalı olacak sonuçlara ulaşmak üzere yapılacak tartışmalar için kullanılır. Bu tartışma, temalar ve zamanlama açısından yapılandırılmıştır ve uzlaşılan temalarda gençlerin hem kendi aralarında hem de AB politika-yapıcıları ile tartışmalarına imkan veren faaliyetleri içerir. Yapılandırılmış Diyalog faaliyetleri seminer, konferans, danışmanlık etkinlikleri veya yerel, bölgesel, ulusal ya da uluslararası düzeydeki diğer faaliyetler biçiminde olabilir. Bu tür faaliyetler tüm ilgili taraflar arasında tartışma için uygun bir zemin oluşturarak öneri ya da tavır oluşturma ve bunları eyleme dönüştürme amacıyla gençlerin aktif katılımını ve onların karar-vericiler ile karşılıklı etkileşimini hedeflemektedir. Yaygın öğrenme prensipleri ve uygulamaları Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanların Toplantılarının tüm aşamalarına yansıtılır.

Eylem 5.1. kapsamında bir proje aşağıdaki faaliyetlerden birini veya fazlasını uygulamak üzere hazırlanır:

√ **Ulusal Gençlik Toplantısı**, program ülkelerinde yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde, aşağıdaki tür faaliyetler dizisini ya da bu faaliyetlerin farklı bileşenlerini kapsar:

- Yapılandırılmış Diyalog veya Avrupa Birliği politikaları ve konularıyla ilgili olarak müzakere/tartışma ortamı, danışma, aktif katılım ve bilgilendirme için fırsat oluşturma;
- AB Dönem Başkanlığını yürütmekte olan AB üye devleti tarafından düzenlenecek resmi gençlik konferansının altyapısını hazırlamak;
- Avrupa Gençlik Haftasıyla bağlantılı faaliyetleri düzenlemek;
- Örgün ve yaygın eğitim alanları arasındaki sektörlerarası diyalog ve işbirliğini artırmak.

√ **Ulus ötesi Gençlik Semineri**, Yapılandırılmış Diyalog ve Gençlik alanındaki yenilenmiş politik çerçevenin öncelikleri ve hedefleri merkezli konuları görüşmek, iyi uygulamaların ve fikirlerin değişimini sağlamak ve/veya tavsiyelerde bulunmak üzere gençlerin ve politika yapıcıların bir araya gelmesini amaçlamaktadır.

Eylem 5.1'in kapsamadığı toplantılar ve faaliyetler ise şunlardır: akademik eğitim gezileri; mali kâr elde etmeyi amaçlayan değişim faaliyetleri; turizm olarak sınıflandırılabilir değişim faaliyetleri; festivaller; tatil seyahati; dil kursları; performans turları; okul sınıfı değişimleri; spor müsabakaları; kuruluşların zorunlu toplantıları; siyasi toplantılar; ve, çalışma kampları.

Eylem 5.1 gençler ve gençlik politikalarından sorumlu bireylerin alanları ile ilgili fikir ve tecrübe alışverişinde bulunmalarını, gelişmelerden haberdar olmalarını ve ortak akıl yürüterek yapılandırılmış bir diyalogun parçası olmalarını hedeflemektedir. Dolayısıyla Eylem 5.1 projelerinin katılımcı profili de buna uygun bir şekilde oluşmakta, bu tür projeler gençleri, gençlik kuruluşlarını ve gençlik çalışanlarını ve yerel, bölgesel, ulusal ya da uluslararası düzeyde gençlik alanındaki karar-vericiler/uzmanları bir araya getirmektedir. Bu tür projeler, temaları itibariyle gençlerin hem kendi aralarında, hem de çeşitli seviyelerde politika yapıcılarıyla tartışmalarına imkan veren faaliyetleri içermekte, ilgili taraflar arasında tartışma için uygun bir zemin oluşturarak öneri ya da tavır oluşturma ve

¹² Gençlik Programı Kılavuzu, 1 Ocak 2013 itibariyle geçerli versiyon, sayfa 106-107.

bunları eyleme dönüştürme amacıyla gençlerin aktif katılımını ve onların karar-vericiler ile karşılıklı etkileşimini hedeflemektedir. Eylem 5.1 projelerinin önemli bir özelliği, diğer eylem türlerine göre çok fazla sayıda katılımcıyı içermesi (en az 15, ortalama 50-100) ve Türkiye özelinde daha sıklıkla ulusal düzeyde gerçekleştirilmesidir.

Düzenlenen toplantılara katılanların, gençlik çalışmalarının farklı aktörleri olarak bilgi ve farkındalık düzeylerinin artması, kişisel ve profesyonel anlamda kendilerini geliştirmeleri beklense de, bu toplantıların eğitim ve ağ kurma faaliyetleri olmadığı ve bu amaçların daha çok Eğitim ve Ağ Kurma Projeleri (Eylem 3.1 ve 4.3) kapsamında ele alındığının altını çizmek gerekir. Bu nedenle, Eylem 5.1 katılımcılarının etki analizinin daha çok kişisel gelişme ve motivasyon üzerinden değerlendirilmesi anlamlıdır.

Yapılan analizler, Eylem 5.1 projelerine katılanların, kişisel gelişim konusunda aşama kat ettiklerini ve gelecek planlarıyla ilgili olarak, katıldıkları projenin bir sonucu olarak özellikle proje temalarında bilgi ve deneyimlerini arttırdıklarını ve gelecek için eğitim ve yabancı dil yeterliliklerini artırma üzere yoğunlaştıklarını ortaya koymaktadır. Bir anlamda, katıldıkları toplantılar katılımcı gençleri alanlarında daha da derinleşmek ve yeterliliklerini geliştirmek üzere motive etmekte ve kişisel gelişimlerine önemli katkıda bulunmaktadır.

Eylem 5.1 değerlendirmesi için yapılan standart ve özel anketlerde, diğer bazı eylemlerin aksine, 2013 yılı anketlerine katılanların değerlendirmeleri bazı konularda 2012 yılı anketlerine katılanlardan hayli yüksek çıkmıştır. Bu farklılığın tespitinden hareketle, nedenleri üzerine ek veri toplanması ve daha detaylı bir incelemenin yapılması yerinde olacaktır. Olası nedenlerin başında, 2013 yılında yapılan anketlere katılım sayısının 2012 anketlerine katılanların iki katından fazla olması gelmektedir. Bunun kontrol edilmesi için, 2012 anketlerine katılanların projelerinin incelenmesi gerekir. Aynı projeye katılmış ve bu projeden memnuniyetsiz ayrılmış bir grubun cevapları kısıtlı sayıdaki örneklemin sonuçlarını etkileyebilir.

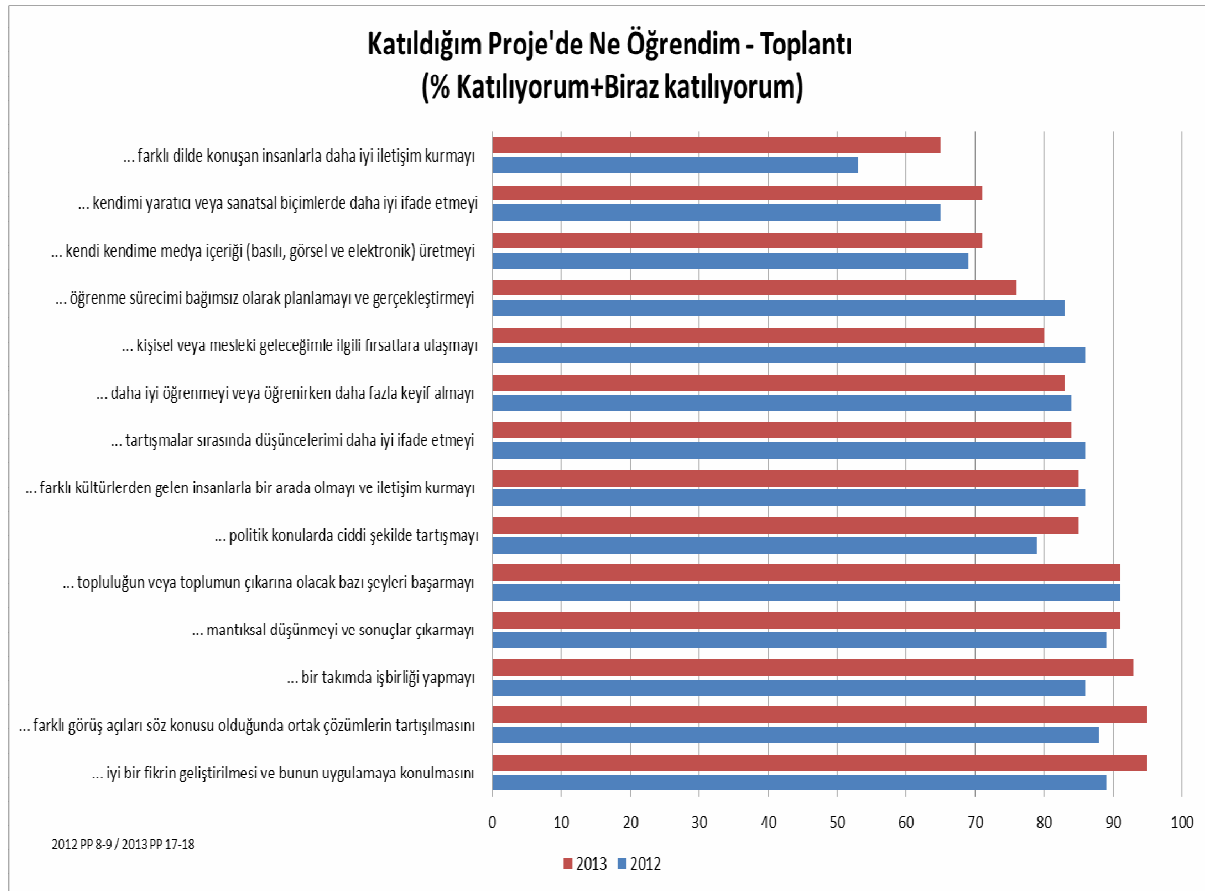
RAY araştırması kapsamında 2012 ve 2013 yılında yapılan dört anket çalışmasında toplam 155 Eylem 5.1 proje katılımcısı yer almıştır (2012:42; 2013:113). Bu kısımda kullanılan tüm tablo, grafik ve analizler bu 155 gencin cevaplarından elde edilmiştir. Ayrıca RAY çalışması özel araştırması kapsamında, Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu

Olanların Toplantıları (Eylem 5.1) projelerinde yer almış bir proje lideriyle derinlemesine mülakat, proje katılımcılarından oluşan üç katılımcıyla da bir odak grup toplantısı yapılmıştır. Dolayısıyla, bu kısımda yapılan bütün değerlendirmeler nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle elde edilmiş verilerden ortaklaşa üretilmiş ve sunulmuştur.

Toplantılar ve Öğrenme

Eylem 5.1 kapsamında düzenlenen farklı temalardaki ulusal ve uluslararası toplantılara katılanların bu toplantılardan ne öğrendikleri sorusuna verdikleri en güçlü yanıt *iyi bir fikrin geliştirilmesi ve bunun uygulamaya konulması* olmuştur. 2013 yılı anketlerine katılanların **yüzde 95**'i bu yanıtı seçerken, bu oran 2012 anketleri için **yüzde 89** olmuştur (Grafik 1). Düzenlenen toplantılar ulusal veya uluslararası olabildiğinden, *yabancı dil kullanımı ve farklı dilde iletişim* konusunda katılımcıların diğer konu başlıklarına göre çok daha az bir gelişim gösterdikleri ortaya çıkmaktadır (2013: **yüzde 65**, 2012: **yüzde 53**).

Grafik 1 Toplantılar ve Öğrenme

Grafik 1’de de görüldüğü üzere *farklı görüş açıları söz konusu olduğunda ortak çözümlerin tartışılması* bir diğer popüler cevap kategorisini oluşturmaktadır (2013: **yüzde 95**; 2012: **yüzde 88**). Düzenlenen toplantıların amacına uygun bir şekilde, farklı görüşlerin bir araya geldiği ve tartışıldığı bu projelere katılanların bu konuda kendilerini geliştirmiş olduklarını ifade etmeleri önemli bir bulgudur. Eylem 5.1 proje katılımcıları ile gerçekleştirilen odak grup toplantısı ve proje lideriyle gerçekleştirilen mülakat da, hayata geçirilen projelerin bu yönde olanaklar sağladığını göstermektedir. Proje katılımcılarının gündelik rutinlerinde fazla karşılaşma imkanı bulamadıkları yetkililerle ve değişik hayat tecrübesi ve farklı meslek sahibi insanlarla bir araya gelmesi; yaşadıkları veya algıladıkları sorun alanlarına ilişkin bilgi alması; bu konularda tartışmalar yürütmesi; tartışmalar sonucunda ortaya çıkan ürünlerin ve ortak çalışmaların konuyla ilgili mercilere ulaşması gibi örnekler, Eylem 5.1 projelerinin, yapılandırılmış diyalog konusunda başta gençler olmak üzere, gençlik çalışmalarının farklı aktörlerine değerli deneyimler sağladığını göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Bana ilginç gelen şeydu; normalde bir araya gelmesi çok zor insanlar vardır ya, mesela genelde bir doktorun arkadaşı doktor olur veya hemşire olur. Bu programların en güzel yanı benim aklımda kalan bir araya gelmesi çok zor olan insanlar bir araya geliyorlar. Mesela orada bir gazeteci vardı, çok sıkı bir şekilde çalışmış bir gönüllü vardı ya da ne bileyim çok üst düzey bir devlet memuru vardı. Yurt dışından o alanda çalışmış ünlü kişiler vardı, mesela gönüllülükte olsun, UNESCO’dan falan, çok ünlü yerlerden gelmiş insanlar vardı. Mesela belki de bana ilginç gelen şeydu, hani beni heyecanlandıran şey de, bir Türkiye vardı orada, uluslararası bir şey vardı. Normalde olmayacak bir şeyin olması gibi. Bir mucize değil de, ama zor bir şey orada gerçekleşmişti yani. Çünkü normalde o kadar insanı bir araya getiremezsin. Çok farklı görüşte insanlar da vardı mesela. Dedim ya ben Türkiye’nin sıkıntılı bir zamanında katılmışım bu Gezi olaylarından dolayı, mesela orada o kadar farklı görüşte, gezi olaylarının da konusu olmuştu, çok farklı görüşler olmasına rağmen orada insanlar belli bir konuda gençler için bir araya gelip tüm düşüncelerini bir yana bırakıp belli bir amaç için şey yapabildiler. Bana o çok etkileyici gelmişti.” (Eylem 5.1, Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Bizim hazırladığımız belge Turizm Bakanlığı’na gitmiş, oradan geri dönüş oldu. Bu bizim için iyi bir şey oldu, yaptığımızın boşa gitmediğini anladık. Sadece kağıt üzerinde kalmaması bizim için gerçekten önemliydi. O kadar gidiyorsunuz bir şeyler yapıyorsunuz, sonra o buruşturulup atılmadı bir kenara. Gerçekten işe yarar bir yere gitmiş.” (Eylem 5.1, Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Antalya Büyükşehir Belediyesi’nden gelmişlerdi, vali geldi. Oranın önde gelenlerinden, turizm TUROB faaliyetleriyle ilgili birimlerden geldiler. Birkaç tane genel müdür geldi Antalya’da çalışanlardan.” (Eylem 5.1, Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“...gönüllülük temalı iki farklı konferanstı. UNESCO’dan temsilciler falan gelmişti. Türkiye’nin tüm şehirlerinden aşağı yukarı insanlar gelmişti, öğretmenler vardı, gençlik çalışanları vardı, keza üniversite öğrencileri vardı.” (Eylem 5.1, Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Aynı şekilde, farklı görüşlerin tartışıldığı ve tecrübe paylaşımının gerçekleştiği bu toplantıların doğal bir çıktısı olarak da katılımcıların **yüzde 93’ü bir takımda işbirliği yapmayı** daha iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir (2012: **yüzde 86**). Proje lideriyle yapılan

mülakat, projenin hazırlık ve uygulama aşamalarında yaşanan deneyimlerin, sadece proje katılımcıları için değil, proje liderleri için de takım çalışmasının faydaları hakkında öğretici olduğunu göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Şey yapabiliydim belki: Hazırlarken... Örneğin, farklı illerden beş altı kişiyi dahil edip projenin yazım yerlerini onlara bölebiliydim. Aslında çok ağır kısmı (teknik kısmı) değil de; örneğin, o bölgedeki gerekçelendirmeyle ilgili kısımda diyebilirdim ki: “Sen de buna dahil ol.” O zaman belki o, o projeyi daha fazla sahiplenip yürütürken de daha aktif olabilirdi. Çünkü biz sadece ön hazırlık ziyaretinde gelenlere biraz görev dağılımı yaptık. Atıyorum; “Sen sosyal medyayı ayarla.”, “Sen basın bültenini ayarla.”, “Sen STK'ları araştı.”... Onların bir kısmı çok hevesliydi ama döndükten sonra vazgeçtiler, salladılar. Ben belki yazarken dahil etseydim, o şey olabilirdi onlarda.” (Eylem 5.1, Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

Bu toplantılara katılımın etkili olduğu bir diğer alanın da *toplumsal farkındalık* olduğu görülmektedir. Katılımcılarının **yüzde 91**'i, Eylem 5.1 kapsamında düzenlenen bir projeye katılarak, *topluluğun veya toplumun çıkarına olacak bazı şeyleri başarmayı* daha iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Odak grup toplantısı ve mülakat verileri de bu bulguyu desteklemektedir. Proje katılımcılarının bu eylem türü içerisinde, genç işsizliği, turizm, sağlık (kanser), gençlik çalışmaları gibi tek ve spesifik bir temaya derinlemesine ve farklı boyutlarıyla eğilen projelere katılmak yoluyla, bu konular hakkında bilgi ve farkındalıklarını ciddi derecelerde arttırdıkları, yerel sorunları ve ihtiyaçları tespit etme, bunlarla ilgili fikirler geliştirme, bunları eyleme geçirme ve bu amaçla yerel ortaklar bulma konularında yeni beceriler elde ettikleri görülmektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Eğitmenlerinizin tekniklerinden bir tanesi... İşte bir tanesi dünya haritasını projektörden büyük bir chart'a yanstıp çizmiş. Herkesin eline birer renkli kalem verdi, “Dünyadaki hastalıklar, savaşlar nerelerde var?”, “Gelişmemiş bölgeler neler?” gibi... Herkes kalemlerle rengarenk boyadı. Aslında rengarenk bir dünya çıktı ama bir yandan da oralarda sorunlar olduğunu biraz daha gözlemlemiş olduk. Biraz da onların fikirlerini almak için hani “kendi illerinde öncelikler neler?”...” (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Konular çalışıldıkça mesela geçmişte yaptıkları projelerin bu hedeflerle örtüştüğünü fark ettiler. Bu da ne demek? Onların aslında doğru bir şeyler yaptığını, hatta uluslararası katkı sağlayan -yani Birleşmiş Milletler'in hedeflerine katkı sağlayan- bir şey yaptıklarını fark etmek onlarda bir “Biz iyi bir şeyler yapıyoruz o zaman; topluma faydalı oluyoruz.” hissi uyandırdı. Çünkü genelde “Az kişi katılıyor.”, “Sığ kalabiliyor.”, “Doğru bir şey mi yaptık?”, “Gerek var mıydı?” gibi sorular olabiliyor. Bir de Gençlik Deklarasyonu çıkarttılar aktif vatandaşlık, sosyal dahil etme ve gönüllülük üzerine. Yani “Bunlar nasıl olmalı?”, “Gençler bunlarla ilgili neleri önemsiyorlar?...Ne oldu böylece? Kendi fikirlerini, kendi üyelerinin fikirlerini bir temsilciyle bir çıktıya dönüştürmüş oldular. (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Biz onlara [katılımcılara] dedik ki: “Mayıs ayında yaptığımız çalıştaydan sonra Eylül ayında kapanış yapacağız, arkadaşlar. Kapanışa kadar sizden ricamız, ...bir grup oluşturarak bir proje yapmanız. Ama önce bu hedeflerden [Birleşmiş Milletler Milenyum Hedefleri] birini seçerek...” ...Mesela bir tanesi (Bodrum şubesi) gitti, Belediye'yle görüştü, çevre atıklarının -özellikle yağsal, evsel atıkların- toplanmasıyla ilgili bir proje başlattı. Elazığ şubesi gitti, meme kanseriyle ilgili bilinçlendirme için Sağlık'tan yetkili bir şeyle... sunumlarla bilinçlendirme yaptı. ...Onlar o sürede “Aktif vatandaşlık nedir?”, “Sosyal dahil etmeyi bu projeye nasıl dahil edebilirim?”, “Birleşmiş Milletler'den şu hedefi seçeyim. Benim çünkü bölgemde buna ihtiyaç var. Burada da şu paydaşlarla çalışayım. Mini bir proje gerçekleştireyim; örneğin bir ayda.” bunu deneyimlediler ve ondan sonra bize şey dediler: “Çok güzel oldu.” Hem insanlar yaptıkları şeyden memnun oldular, bir proje yaptılar hem de “sekiz numaralı başlığa biz bir katkıda bulunduk, kendimizi daha iyi hissediyoruz.”... böyle dönüşleri oldu bize daha çok.” (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

Bütün bu bulgular ve örnekler, araştırma kapsamında yer alan katılımcıların ve proje liderlerinin yer aldıkları Eylem 5.1 projelerinin temel amaç ve hedeflerine uygun projeler olarak gerçekleştirildiğine işaret etmektedir.

Kısa ve Uzun Dönem Etkiler

Eylem 5.1 kapsamında yapılan toplantılara katılan bireylerden RAY araştırması kapsamında görüşleri alınanların neredeyse **tamamı (yüzde 98)** katıldıkları projenin *kişisel gelişimlerine katkı sağladığını* ifade etmişlerdir.

Gençlerden dinleyelim...

“Değişen ne oldu ben şöyle söyleyebilirim; bir kere böyle şeylere gitmek kişisel gelişim açısından da çok önemli. Çünkü kişiler yetişkin oluyorlar ama kendisini ifade edemiyor çoğu insan. Üniversite mezunu da oluyor ama ne diyeceğini bilemiyor, nasıl konuşacağını bilemiyor. Belki benim katıldığım bir ikiyle, yani bu seviyeyle kendimi aşacak seviyede değilim ama bu tarz etkinlikler kesinlikle ifade anlamında güç kazandırıyor. Ne oluyor diye düşünecek olursak da mesela ben sonradan sosyal ortam, internetten de takip ettiğim zaman mesela bakıyorum sağlıkla ilgili projedeki kişilerin daha sonra Sağlık Bakanlığı’yla irtibatları olmuş, onları görüyorum. Mutlaka ilettikleri bir şey olmuştur ya da neler değişti mesela diğer işsizlikle ilgili politikalara da bakıyorum, haberleri takip ediyorum. Birkaç değişim var.” (Eylem 5.1, Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Benim Türkiye’de gençlik çalışmaları ile ilgili bazı ön yargıları vardı. Türkiye’deki gençlerle ilgili pek bir şey yapılmadığını düşünüyordum açık konuşmak gerekirse. Bu çalışmaya da ön yargılıydım o yüzden. Tek bir şey de yapılmıyor ki bu ülkede, gençler için ne yapılıyor ki diye düşüncem vardı. Bu ön yargıları biraz daha kırdı. Farkındalıklarım arttı kendime ilişkin. Çok farklı insanlar vardı mesela. Normalde ben bunlara hoşgörülü davranmam dediğim adamlara hoşgörülü davranabildim. Yani kişisel anlamda kesin çizgilerim vardı benim. O çizgilerim biraz daha esnedi, daha farkındalık kazandım. En önemli kazanım Türkiye’deki gençler için bir şeyler yapılıyor noktasındaydı. İleriye dönük umudum arttı. Gençler için de bu ülkede bir şeyler yapılıyor diyecek duruma geldim yani.” (Eylem 5.1, Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ben ona çok önem veririm, kültürler arası hoşgörü, bireyler arası hoşgörü... Çoğu şeyin de bundan kaynaklandığını düşünürüm, hoşgörü eksikliğinden. Bir de kişisel değerlerime değineyim. Mesela ben çok farklı insanlarla çalışıyorum, bazen hiç birlikte çalışmak istemediğim insanlar oluyor. Onlara da artık ben bunla çalışmak istemiyorum ama bir insan olarak saygılı ve hoşgörülü olmak zorundayım diyebiliyorum.” (Eylem 5.1, Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Proje yönetimi konusunda da önemli geri bildirimler alınmış ve ankete katılanların **yüzde 95’i bir projenin nasıl planlandığını ve organize edildiğini daha iyi öğrendiğini** belirtmiştir. Odak grup toplantısı ve mülakattan elde edilen veriler, proje katılımcılarının yeni projelere katılım ve proje planlama konularında motivasyonunun arttığını, bu konuda inisiyatif almaya başladıklarını göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim...

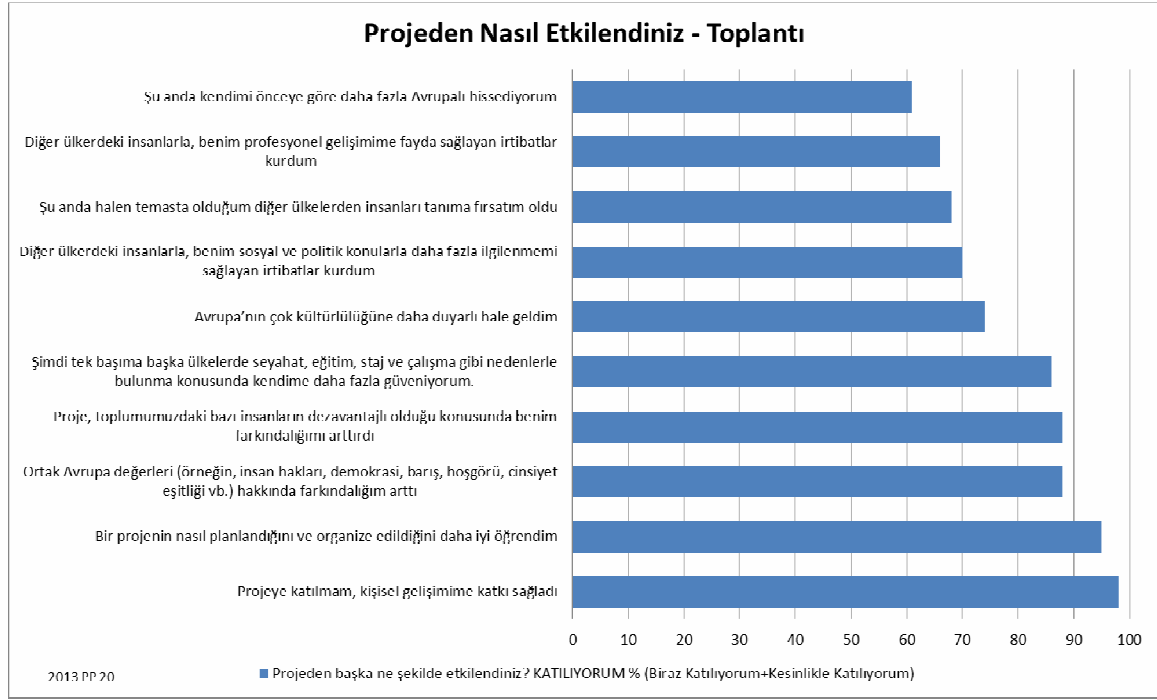
“Ama ne oldu? Bu projeye birlikte insanlar Türkiye çapındaki diğer üyelerimiz hibe alınabileceğini... “Oturalım, biz de Ulusal Ajans’ın sitesine bir girelim, bakalım. Acaba kendi başımıza yapabilir miyiz? Deneyelim...” Deneme süreçleri başladı. Eskişehir şubesi gitti, proje yazdı. Diyarbakır şubesi projesi yazdı. Onlar benimle yazmadılar... Ama bence Diyarbakır’ın, Elazığ’ın, Eskişehir’in oturup proje yazması onlarda bir değişim yarattığını gösteriyor. Çünkü ben onlara hiç yardım etmedim, kendi başlarına yazdılar.” (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Bir takvim çerçevesinde, bir bütçe çerçevesinde ve belirlenmiş bir faaliyet planı çerçevesinde çalışma becerisi elde ediyor insan. Öncesinde planlarken siz bir sene sonranın, belki üç ay sonra beş ay sonra başlayacak bir projenin ve bir yıl sonra bitecek bir projeyi hayal ediyorsunuz, planlıyorsunuz. Bu sizde bir öngörü geliştiriyor ister istemez. Hatta birincisinde yanlış yaptığınız ya da eksik yaptığınız şeyleri deneyimlediğiniz için, ikinci projeyi yazarken “Evet, bütçede bu kadar yazmaya gerek yok; artıyormuş. Onun yerine şu kalemi arttırayım. Onun yerine otuz değil de otuz beş katılımcıya çıkayım” diyorsunuz... ..Ondan sonraki hayatınızda da, kendi işinizde de biraz daha planlı olmayı, bir sene iki sene sonrasını hayal edebilmeyi öğreniyorsunuz.” (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

Bu iki konu, Eylem 5.1’in amaç ve hedefleri ile uyumlu olmakla beraber, bu iki konu dışındaki konuların daha arka planda kalması dikkat çekicidir. *Ortak Avrupa değerleri,*

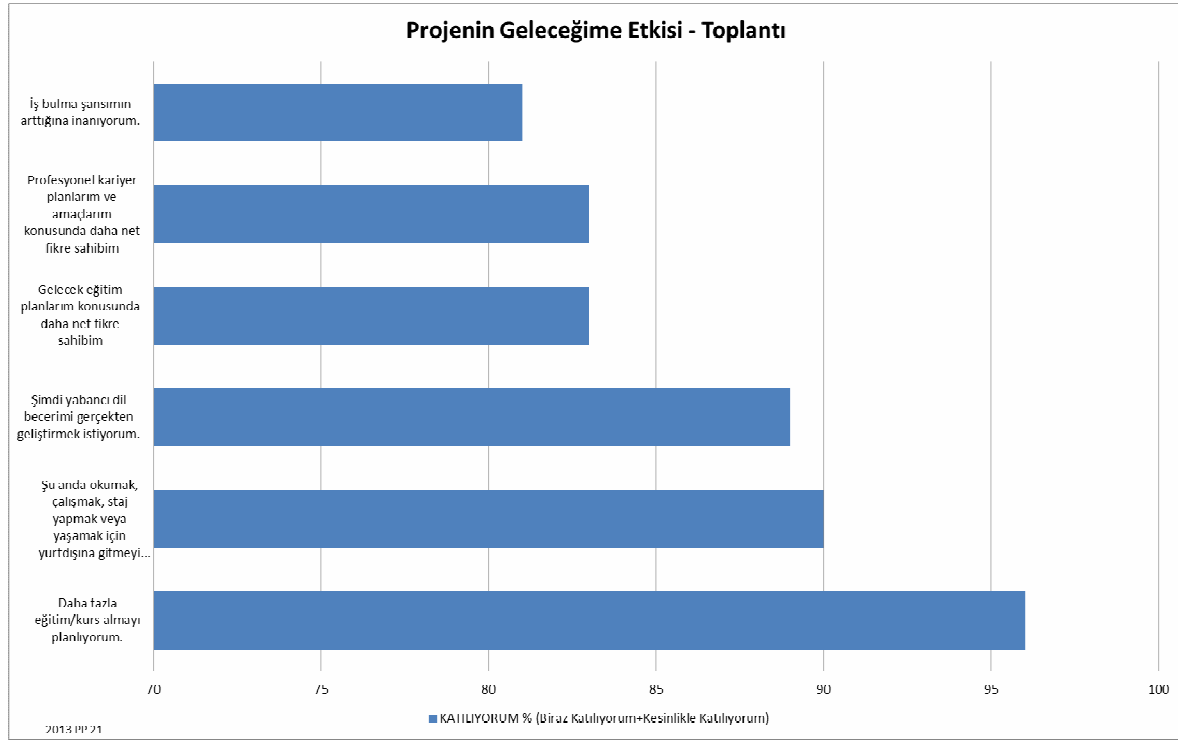
toplumsal farkındalık ve kişisel gelişim ile yakından ilgili olan *özgüven artışı* başlıklarında da nispeten yüksek oranlarda olumlu ifadeler (**yüzde 88**, **yüzde 88** ve **yüzde 86**) kullanılsa da diğer konu başlıkları **yüzde 70** ve altında oranlarda kalmıştır. Tüm eylem türleri içinde Eylem 5.1 projeleri bu konuda ayrı bir konuma düşmektedir.

Grafik 2 Eylem 5.1 Projeleri Etkisi

Her ne kadar projelerin etkisi konusunda bir farklılık taşısa da, Eylem 5.1 projelerine katılan bireylerin, gelecek planları konusunda katıldıkları projeden çok olumlu etkilendikleri gözlemlenmektedir. Eylem 5.1 projeleri katılımcılarının gelecekleri ile ilgili en önemli kararlarının *daha fazla eğitim ve kurs almak* olduğu görülmektedir (**yüzde 96**). Katıldıkları toplantılarda farklı görüşler ve yeni bilgilerle karşılaşan katılımcıların, aynı projenin kişisel gelişimlerine yaptığı katkıyı da dikkate alarak, benzer şekilde projelere katılmak, farklı konularda eğitim ve kurslar almayı istemesi doğal bir sonuç olarak görülebilir. Ancak katılımcıların bu kadar yüksek bir oranda motive olmaları çok önemli bir bulgu olarak dikkate alınmalıdır. Keza, Grafik 3'te de görüleceği üzere, gelecek ile ilgili planlamalarda ortalama motivasyon seviyesi genelde yüksek seyretmektedir. Anket katılımcılarına sunulan her bir konu başlığı için verilen olumlu cevap oranı **en az yüzde 81** olmuş ve **yüzde 96**'ya kadar yükselmiştir. Bu göstergeler, Eylem 5.1 projelerinin katılımcılar üzerinde gelecek planlamalarına yönelik çok önemli etkiler bıraktığına işaret etmektedir.

Grafik 3 Eylem 5.1 ve Gelecek

Dikkat çekici bir diğer husus ise, istihdam konusunda olmuştur. Anketleri cevaplayan Eylem 5.1 katılımcılarının **yüzde 81**'i, katıldıkları proje sonrası *iş bulma şansının arttığına* inanmaktadır ki, bu oran incelenen eylem türleri içinde en yüksek oranlardan biridir. Bu bulgu, yapılan mülakatta proje lideri tarafından da vurgulanmıştır. Aynı zamanda, odak grup toplantısından elde edilen veriler, katılımcıların sadece yeni iş bulma konusunda değil, aynı zamanda sahip olduğu meslek ve işle ilgili algılarında da olumlu gelişmeler olduğunu, katılımcıların mesleki gelişim fırsatları da yakaladıklarını göstermektedir. İstihdam ve iş olanaklarının artışı konusundaki algı ve mesleki gelişim olanakları, sadece proje katılımcıları için değil, aynı zamanda proje liderleri için de önemli bir kazanım olarak vurgulanmalıdır.

Gençlerden dinleyelim...

“Mesela iş hayatında özellikle, benim kendi gözlemediğim, artık sadece CV'nizde “Ben İngilizce biliyorum.”, “Ben araba kullanmayı biliyorum.”, “Şuradan mezunum.” demek yetmiyor. Projelerde aktif görev aldığımızı, bir proje liderliği yaptığımızı, onunla ilgili (projenizin özetiyle ilgili) kısa bir üç-beş cümle ile tanımladığınızda... Özellikle bu Avrupa CV'sinde...mesela orada projelerinizi vs. soruyor. Uluslararası firmaların, yabancı ya da daha büyük firmaların, (küçük ölçeklilere göre daha büyük firmaların) bunlara dikkat ettiğini gözlemliyoruz. Çünkü ...bir dernekte, sivil toplum kuruluşunda üye olduğunuzu göstermek o kişiye bir artı sağlıyor. Antalya'da, yani kendi yakın çevremde, şubemdeki üyelerimde gördüğümde, ...'Ne yapıyorsunuz?' diye soruyorlar. Bu sefer 'Biz hibe aldık, böyle bir proje gerçekleştirdik, ya da şube olarak şunu yaptık.' deyince 'Sen ne görev aldın?'... Oradan ona geçiyor. Yani o kişinin kendi öz iradesiyle bir projede görev alması işveren de tamamen 'kendi başına sorumluluk alabilir, bir şeyi yürütebilir ya da bir bütçe yönetebilir' diye düşünmesine sebep oluyor.” (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Ben alanla ilgili olduğum için biz bunları genelde yapıyoruz. Buna grup alıştırmaya aktiviteleri diyorlar, grupla psikolojik danışmada kullanılan bir aktivite, daha büyük gruplarda kullanılıyor. Ama ben böyle bir yerde kullanacaklarını tahmin etmiyordum. Bana ilginç gelen o oldu. Bizim mesleğimize yönelik bazı aktivitelerin günlük hayatta da insanlara uygulanabildiğini fark ettim orada. Çok güzel bir şekilde de kullandılar.” (Eylem 5.1, Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Hem eğitimini alıyorum, hem de böyle bir projede olmak bizim için avantajdı ama şöyle iyi yanları daha fazlaydı. Hepimizin baktığı belirli bir bakış açısı var. Belirli yerlerde belirli eksiklikleri biz hepimiz kendimiz görüyorduk. Onları belirledik. Ama aslında başka yerlerde daha başka aksaklıklar da varmış. Onları da başkaları sayesinde, belki onlara da biz bu eksiklikleri fark ettirdik. Bunlar çok önemli şeylerdi. Bütün üniversitelerde eşit şekilde ders almadığımızı gördük. Bizim aldığımızı onlar almıyor, onların aldığını biz almıyoruz. Onlar mı eksik alıyor biz mi eksik alıyoruz, bazı şeyler ortaya dökülmüş oldu.” (Eylem 5.1, Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

4. Öne Çıkan Bulgular ve Genel Değerlendirme

Bu bölümde, RAY araştırmasının Gençlik Programı'nın gençler üzerindeki genel etkilerine bakan Standart Araştırma ve öğrenme etkilerine bakan Özel Araştırma kapsamında elde edilen nitel ve nicel veriler ışığında öne çıkan bulgular tartışılmaktadır. Bir önceki bölümde değişik eylem çeşitleri özelinde ortaya koyulan bulguların da ışığında, bu bölümde Gençlik Programı projelerine Türkiye'den katılan gençlerin yaşadıkları (öğrenme) deneyimlerinin çeşitli boyutlarıyla genel bir değerlendirmesi yapılmakta; Gençlik Programı'nın etkileri yeterlilikler ve öğrenme farkındalığı; proje tasarımı; yaygın eğitim/öğrenme; istihdam olanakları ve girişimcilik; devamlılık/ sürdürülebilirlik; Avrupa Birliği, Gençlik Programı ve Ulusal Ajans hakkında görüşler; çeşitli boyutlarıyla kurulan ortaklıklar; tanınırlık/takdir edilme ve imkanları kısıtlı gençlerin dahil edilmesi kategorilerinde kanıtlar sunarak tartışılmaktadır.

4.1 Yeterlilikler ve Öğrenme Farkındalığı

Hayatboyu Öğrenme, öğrenmenin çeşitli boyutlarının olduğu kabulüyle, örgün eğitime ek olarak öğrenmenin gerçekleştiği daha geniş çevrelerin de dikkate alınmasını ifade eder. Bu bağlamda, örgün (formal), yaygın (non-formal) ve enformal (informal) ortamlarda elde edilen öğrenme deneyimleri birbirini tamamlamaktadır. Yaygın öğrenimin en temel alanı ise gençlik çalışmaları alanı olarak tanımlanmakta, gençlik çalışmalarına uluslararası düzeyde çok önemli bir rol atfedilmektedir. Avrupa Birliği eğitim politikaları kapsamında, Hayatboyu Öğrenme kavramı çerçevesinde gençlerin gençlik çalışmaları kapsamında elde ettikleri öğrenme kazanımlarını tanımlayabilmek için bir grup *Anahtar Yeterlilik*, ve bu yeterliliklerin tanınırlığını artırmak için de bir takım araçlar (Youthpass) geliştirilmiştir. Gençlik Programı içerisinde, Anahtar Yeterlilikler *ana dilde iletişim; yabancı dillerde iletişim; matematiksel yeterlilik ve bilim ve teknolojiye temel yeterlilikler; dijital yeterlilik; öğrenmeyi öğrenme; sosyal ve vatandaşlık yeterlilikleri; girişimcilik ve inisiyatif alma becerisi; ve kültürel farkındalık ve ifade becerisi* olarak gruplanmaktadır.

RAY çalışması Türkiye araştırması kapsamında elde edilen bulgular, Türkiye'den Gençlik Programı'na katılan gençlerin, değişik seviyelerde de olsa, aslında bütün bu yeterlilik alanlarında öğrenme deneyimleri yaşadığını göstermektedir. Odak grup toplantıları ve mülakatlarla desteklenen standart ve özel anket verileri ışığında *en fazla öğrenme*

deneyiminin sosyal vatandaşlık yeterlilikleri, yabancı dilde iletişim, öğrenmeyi öğrenme ve girişimcilik ve inisiyatif alma alanlarında öne çıktığı görülmektedir.

Sosyal ve vatandaşlık yeterlilikleri (Anahtar yeterlilik 6)

Sosyal, sivil ve çalışma hayatına katılabilme; farklı sosyal ve kültürel çevrelerden gelen insanlarla iletişim kurabilme; sorunlarla/çatışmalarla yapıcı bir şekilde başa çıkabilme; vatandaş olarak faal olabilmek için gerekli bilgi, beceri ve tavırlara sahip olabilmek; yerel, bölgesel, ulusal, Avrupa ve küresel ölçeklerde sivil hayata mümkün olduğunca katılabilme, kısacası sosyal ve çalışma yaşama etkin biçimde katılmak için ihtiyaç duyabileceğimiz her tür davranışı içinde barındıran *sosyal ve vatandaşlık yeterlilikleri (Anahtar Yeterlilik 6)* çevremizle ilgili farkındalık ve kültürlerarası etkileşime işaret eder. Hayatboyu Öğrenme Anahtar Yeterlilikler kapsamında, dışlanmış, sınırlı olanaklara veya perspektiflere sahip kişilerle çalışabilmek; yerel sorunların çözümüne ve çevrede yaşayanların ihtiyaçlarına cevap aramak yoluyla yerel düzeyde faal bir vatandaş olmak; kişisel ve kişiler arası gelişme (bir takım içerisinde çalışma, saygı ve tolerans geliştirme, özgüven ve empati artışı, belirsizliklerle başa çıkma, karar alma, sorun çözme ve kriz yönetme); kültürel gelişme (farklılıklarla başa çıkma, farklı sosyal gruplarla çalışma, yeni gelenekler, tarzlar öğrenme, kültürel faaliyetler düzenleme); sivil toplumun yapısı, değerleri ve kuralları ile ilgili bilgi artışı; ve, yerel topluluk için gönüllülük bazında çalışma gibi örnekler *sosyal ve vatandaşlık yeterlilikleri* olarak değerlendirilmektedir.¹³

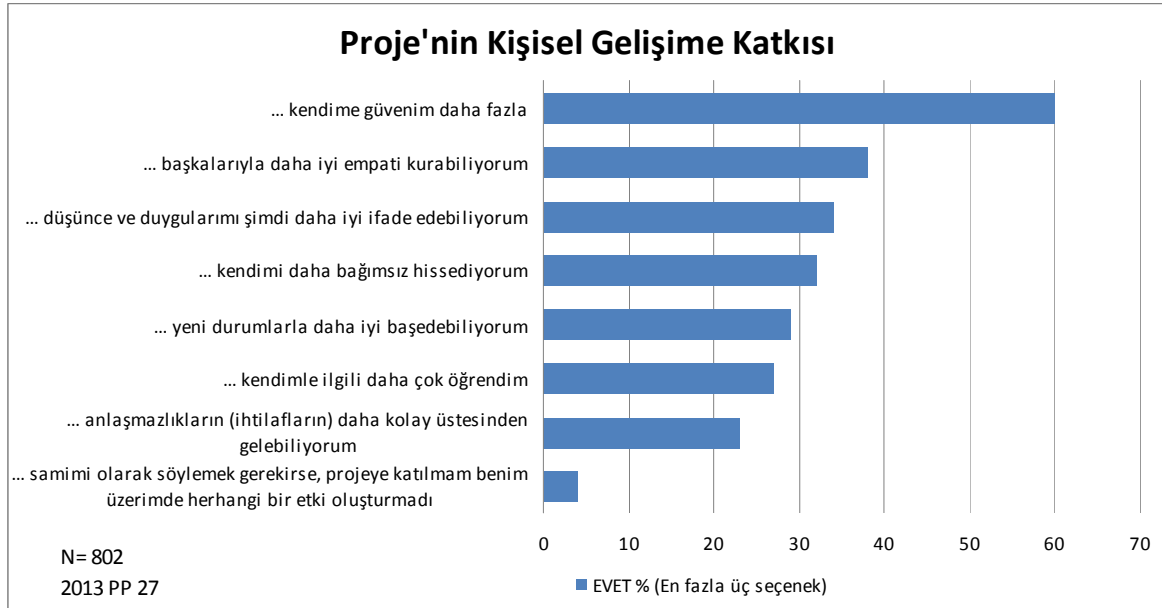
RAY araştırması kapsamında bütün eylemler bazında, hem nicel hem de nitel olmak üzere, Türkiye ulusal verilerine bakıldığında, *farklı kültürel özelliklere sahip kişilerle geçinebilme* yeterliliğindeki gelişme en öne çıkan bulgulardan biridir. Özellikle iki ve çok taraflı hareketlilik projeleri çerçevesinde olmak üzere, araştırmada yer alan katılımcılar Gençlik Programı'nın *kültürlerarası öğrenme* fırsatları sağladığını belirtmektedirler. Odak grup toplantılarında katılımcılar, gençlik projelerine katılmalarının diğer kültürlerle mensup gençlere karşı önyargılarını azaltmaya ve ortadan kaldırmaya yardımcı olduğunu; projeler vasıtasıyla kendilerinden farklı olanlara karşı empati geliştirmeye ve onlarla daha iyi iletişim kurmaya başladıklarını; değişik bakış açılarına ve göreneklere daha toleranslı ve/veya saygılı hale geldiklerini; ve kendilerini ve kendi sınırlarını daha iyi anlamaya başladıklarını dile getirmişlerdir. Bu bulgular, katılımcıların sadece başka kültürler

¹³ <https://www.youthpass.eu/da/youthpass/for/youth-initiatives/learn/information/kcsocial/>.

hakkında yeni şeyler öğrenmekle ve başka kültürlerden insanlarla daha iyi geçinmelerini sağlayacak beceriler edinmekle kalmayıp, aynı zamanda kendilerini ve kendi kültürlerini de daha iyi tanımaya başladığını ve kendilerini diğer katılımcıların gözünden görme yetilerini geliştirdiklerini de göstermektedir.

Gençlik Programı projelerinin Türkiye’deki gençlerin *kişisel gelişimlerine* yaptığı katkısına bakıldığında, bütün eylem türleri bazında 2013 Standart anketini cevaplayan katılımcılar arasında projeye katılmanın kendisi üzerinde herhangi bir etki oluşturmadığını söyleyen katılımcı neredeyse yok gibidir. Ağırlıklı olarak ortaya çıkan değişikliklere bakıldığında ise, kendine güven, başkalarıyla empati kurma, düşünce ve duyguları daha iyi ifade etme, daha bağımsız hissetme, yeni durumlarla daha iyi baş edebilme ve kendini tanıma konularında proje katılımcılarının kendilerinde bir değişiklik olduğunu algıladığı ve bunu dile getirdiği söylenebilir. (Tablo 1)

Tablo 1 Projenin Kişisel Gelişime Katkısı

Gençlik Programı’na Türkiye’den katılan gençlere bakıldığında, araştırmanın en çarpıcı sonuçlarından biri araştırma kapsamındaki her türlü gençlik projesi için geçerli olmak üzere, katılımcıların *özgüvenlerindeki artış* olarak belirtilmelidir. Bu durum, hem 2013 tarihli Standart Anket sonuçlarında, hem de odak grup toplantıları ve mülakatlarda elde edilen bilgilerde açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Tablo 1’de görüleceği gibi, anket katılımcıları “projeye katıldıktan sonra kendileriyle ilgili nelerin farkına vardıkları”

sorusuna, ağırlıklı olarak “kendime güvenim daha fazla” şıkkını işaretleyerek cevap vermişlerdir. Odak grup toplantılarında katılımcıların, neredeyse istisnasız bir şekilde, katıldıkları proje sayesinde kendilerini yararlı bir birey olarak hissettiklerini belirtmiş olması, bu gençlerde yaşanan kendini gerçekleştirme, öz tatmin ve özgüven artışının önemli bir işareti olarak algılanabilir.

Gençlerden dinleyelim...

“Mesela günlük hayatta ben şeyi düşünüyordum pasaport almak, vize almak, uçak bileti bunları gözümde büyütüyordum. Pasaport postayla geldi. Havaalanına gittik check-in yaptırarak bindik geldik baktım çok zor değilmiş. En azından bir cesaret oldu. Öncesinde diyordum belgeler vs işeniyordum ama gözümde büyüğüm kadar değilmiş.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Erkek)

“Gönderdiğim gönüllülerin özgüveni müthiş yükseliyor. Hayata bakış açıları, ön yargılı oldukları bir sürü yaklaşım çok değişiyor. Bunu daha yoğun hissediyorum.” (Eylem 2 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Ben hayır demeyi öğrendim. İnsanlar hayır diyebiliyorlarmış, onu öğrendim, ki Almanlar’la beraber evetse evettir, hayırsa kesinlikle hayırdır. Dönüş yok gibi bir şey. Durumlar karşısında sesimi yükseltmeyi, rest çekmeyi ve aynı zamanda o durum karşısında fevri davranmayıp, önce nasıl davransam diye düşünmeyi de öğrendim diyebilirim.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Erkek)

“Katıldığım proje çocuklarla ilgiliydi. Biraz yorucu ama oldukça keyif vericiydi. İlk defa yurt dışına çıktım bu projeye ve ilk defa yabancı arkadaşlarım oldu. Kendi başıma farklı bir ülkede 9.5 ay tek başına farklı kültürden insanlarla kalmak ve onlarla bir şeyler paylaşmak pozitif yönde bir gelişme. Yeniden yurt dışına gitmek istiyorum başka bir programla.” (Standart anket, 2013, AGH Gönüllüsü)

“Bu gençlik Projesi ile birlikte daha özgür, düşüncelerini ifade edebilen, bir birey olduğuma inanıyorum ve katıldığım için de kendimi çok şanslı buluyorum. Farklı kültürleri tanımak onlarla zaman geçirmek eğlenceli ve öğreticiydi.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Ben bütün kişisel gelişime dair öğrendiklerimi okulda değil sorumluluk aldığım projelerde öğrendim. Uluslararası projelerde farklı fikirler ve bakış açıları ile tanıştım, projemden sonra farklı uğraşlar edindim, hayatım daha farklı bir yöne akmaya başladı. Sınırötesi kültürel paylaşımların artması, fikir ayrılıklarının bölücülüğe değil de uzlaşma ile neler geliştirilebileceğine kapı açması gerekiyor.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Bu proje özellikle gençler için çok faydalı medeni cesareti geliştiriyor ve ufkumuzu açıyor, farklı kültür ve insanları tanıyoruz, yabancı dilimizi geliştiriyoruz. Avrupa’yı çok sevdim özellikle de trafikteki uygulamalarını...” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Ben günümü daha iyi planlamayı öğrendim. Daha uzun vadeli planlar yapmayı öğrendim. Tabi insanın özgüveni kesinlikle çok artıyor, tek başına ayrı bir ülkede yaşamak. Ama annem bu duruma bir türlü alışamadı. Annem hala üniversiteye göndermeden önceki kızını görmek istiyor. O konuda biraz çatışıyor annemle.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

“Bence dünyadaki her gencin bu programa katılması gerekiyor, bu proje sadece yurtdışına çıkma imkanı yaratmıyor, hayata bakışını, görüşünü, amacını değiştiriyor, geliştiriyor.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

Araştırma kapsamındaki gençlerde yaşanan özgüven artışını açıklayacak bir çok örnek nitel araştırma bulgularından da verilebilir. Araştırmanın çoğu katılımcısı projelere katılımları sayesinde *sorunlarla başetme ve sorun çözme kapasitelerinde* önemli gelişmeler olduğunu kaydetmiştir. Araştırma kapsamındaki her tür proje için dillendirilmiş olmakla birlikte,

sorunlarla başetme ve sorun çözme becerisindeki artış en çarpıcı şekilde, muhtemelen hareketlilik faaliyetinin uzun dönemli olmasından kaynaklı olarak, *Avrupa Gönüllü Hizmeti projeleri* gönüllülerinde öne çıkmaktadır. Katılımcıların verdiği çeşitli sorun örneklerine dayanarak, sorunlarla başa çıkma becerisinin sorun çözmenin değişik boyutlarda arttığı söylenebilir. Proje katılımcıları projelerin hemen her aşamasında sorun yaşayabilmektedir. Proje öncesi kendi ülkelerinde projeye katılım sebebiyle yurtdışına çıkmak için yapılan hazırlıklar esnasında yaşanan sorunlar (vize, seyahat ayarlamaları, pasaport işlemleri vb.); proje esnasında proje bileşenlerine/faaliyetlerine ilişkin sorunlar (yazılı program bileşenleri ile gerçek faaliyetler arasında ortaya çıkan tutarsızlıklar...); projelerin enformal ve pratik yönlerine ilişkin sorunlar (konaklama, yemek, mentorlar veya ev sahibi kuruluşlarla ilişkiler...); proje katılımcıları arasında ortaya çıkabilen sorunlar (diğer gönüllüler...) gibi sorunlara çözüm bulmada yaşanan, çoğunlukla olumlu ama bazen de olumsuz, değişik deneyimler, katılımcıların özgüvenlerini arttıran önemli bir etken olarak değerlendirilebilir.

Gençlerden dinleyelim...

“Katıldığım AB projelerinde edindiğim tecrübeleri kişisel hayatımda çok iyi kullanabiliyorum, daha geniş düşünebiliyorum ve sorunlara daha çabuk ve iyi çözümler bulabildiğime inanıyorum.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

Tablo 1’de görüleceği gibi, anket katılımcılarının kişisel gelişimleriyle ilgili verdiği ikinci ağırlıklı cevap “başkalarıyla daha iyi empati kurabiliyorum” şeklinde olmuştur. Bu durum, gençlerin yaşadıkları veya projeler sayesinde buldukları diğer toplum ve/veya topluluklarda ve karşılaştıkları insanlara ve/veya gruplara ilişkin var olan sorunları ve ihtiyaçları daha iyi tespit edebilir hale geldiklerini, özellikle de toplumların dezavantajlı kesimlerine ilişkin farkındalıklar geliştirdiklerini ve kendilerini diğer insanların yerine koyabilmeye başladıklarını göstermektedir. Bu gelişime somut örnekler odak grup toplantıları ve mülakatlar sırasında bir çok kereler dile getirilmiştir. Bu tür bir beceri ve tavır gelişiminin hemen hemen her tür projede görülmüş olmasına rağmen, Eylem 1.2 Gençlik Girişimleri ve Eylem 2 Avrupa Gönüllü Hizmeti projeleri gibi doğrudan yerel topluluklarla temas edilen projelerde bu deneyimin en üst seviyelerde yaşandığı söylenebilir. Buna bağlı ve ek olarak, Gençlik Programı projelerine katılımın, Türkiye’deki gençlerin topluma faydalı çalışmalar yapmalarına, dolayısıyla kendilerini yararlı bireyler olarak hissetmelerine yönelik yaptığı katkıyı gösterecek çok sayıda örnek de mevcuttur.

Gençlerden dinleyelim...

“Katıldığım gençlik projesi “İşitme Engelli” insanlarla gerçekleştiği için, unutulmaz ve inanılmaz deneyimler kazandım, benim için çok eğitici ve eğlenceliydi!” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Katıldığım proje ile sosyal engeli bulunan kişiler ile empati yapmayı ve kendimi ifade etmeyi öğrendim.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Disaster doesn't forgive adlı proje katıldığım ilk proje olduğu için benim için oldukça özeldir. Bu projeye katılımım sonucu önümde yepyeni bir ufuk açıldı. Çok daha girişken, sosyal bir insan olduğumu düşünüyorum. Hepsinden de önemlisi bu proje, bir birey olarak herhangi bir konuda yararlı eylemler yapmam ve güzel şeyler üretmem gerektiğini anlamamı sağladı.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Bu gençlik projesinin bana katkılarını asla gözardı edemem. Katıldığım ilk proje olan “The Park of Frame” projesinden sonra, birçok projeye daha katıldım ve gençlik projelerinin yeni kültürler tanımak, bireyin kendini geliştirebilmesi, yabancı dilin kullanımını arttırmak, sürekli bir etkileşim içinde olmanın en iyi ve en öğretici yolu olduğunu düşünüyorum.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

Başka bir çarpıcı bulgu ise gençlik projelerine katılımın Türkiye’de *gençlerin, özellikle de genç kadınların, güçlenmesinde* oynadığı önemli roldür. Bu durum, öncelikle proje katılımcıların özgüvenlerindeki artışla, ikinci olarak da özellikle de ailelerin olumlu yönde değişen algıları, bir başka deyişle, artan toplumsal tanınırlıkla ilgilidir. Odak grup toplantılarında, bir çok kadın katılımcı, hareketlilik projelerine katılımlarının ebeveynlerinin ve ailelerin kendilerine olan bakışını olumlu yönde değiştirdiğini belirtmiş, bu konuda çeşitli anekdotlar paylaşmıştır. Ayrıca katılımcılar, çevrelerindeki diğer genç kadınları da projelere ve gençlik çalışmalarına katılmak için cesaretlendirecek bir şekilde, kendi toplumsal çevrelerinde örnek gösterilmeye başladıklarını da belirtmektedirler.

Gençlerden dinleyelim...

“Benim gibi köylü bir kızın hayatını değiştiren gençlik projeleri, umarım daha fazla köy gençlerine ulaşır.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Ben üniversiteye ilk başlarken yurt dışı düşünüyordum ve ailem pek sıcak bakmıyordu buna. Nasıl yapacaksın, nasıl yaşayacaksın gibi bir söylem vardı. Ama Bosna’dan döndükten sonra şöyle bir şey oldu, ben sadece bunu yapacağımı söylüyorum ve bir destek görüyorum. Yani onların bana olan güveninin arttığını hissediyorum. Bana bunu hissettiriyorlar. Ankara’da tek başıma yaşıyorum, önceden daha bir şeydiler ama şu an tamamen güven. Ne yapıyorsan doğru yapıyorsun. Ben yurt dışına projelere, başka işlere falan başvuruyorum ve bunun destekleneceğini biliyorum artık. Önceden şüphem vardı ama şu anda ailemin bakış açısının değiştiğini hissediyorum.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

“Diyarbakırlı bir aileye göre gayet kendini aşmış bir aile benimki artık. Gayet de geleneksel bir aileye sahibim ama... Şöyle ilk bir-iki çıktığımda, evet, sorun vardı. Ama sonra öyle bir alıştılar ki ben Makedonya’ya şey olduğumda, eğitim çıktığımda aradım: “Anne, ben bu ay sonunda Makedonya’ya gideceğim, bir eğitim çıktı.” “Kızım, Allah yolunu açık etsin. Ne zaman dönüyorsun?” filan dedi. Babam artık şey diyor. Soruyorlar mesela arkadaşları: “Amca, kızın böyle gidiyor. Hiç mi şey yapmıyorsun, korkmuyorsun?” “Ya” diyor, “benim kızım gittiğinde ben kendim gitmişim gibi seviniyorum” diyor. Ailemin en son golü de şu oldu: O kadar çok artık alışmışlar ki... Artık kariyerim için bir şeyler yaptığımı gördüklerinden ötürü birkaç ay önce annemle telefonda şöyle bir muhabbet oldu, konu evliliğe geldi ve annem bana şunu dedi: Diyarbakır ilkokul mezunu annem “Evlenmeyi bırak.” dedi, “Bir an evvel yüksek lisansını yap.” dedi.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Şimdi benim ailem de benim kızım dünyanın neresinde olursa olsun tek başına yaşayabilir, geçimini sağlayabilir, bir iş bulabilir, bir şeyler yapabilir diye düşünüyor.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

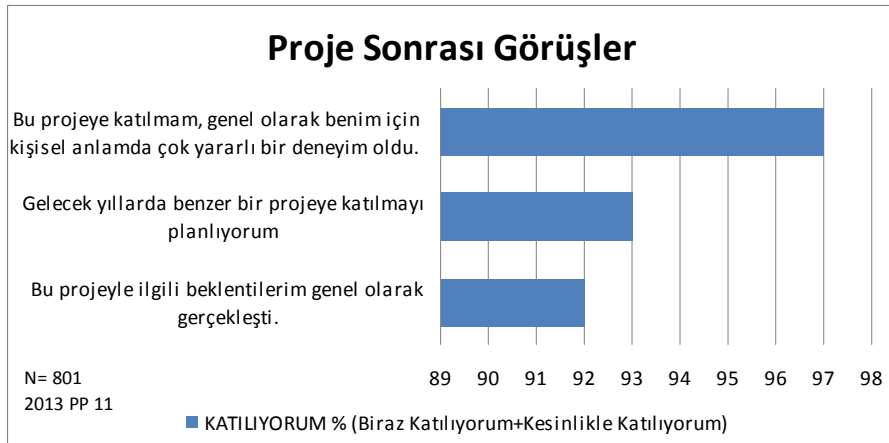
“Ben Yetiştirme Yurdu’nda 13 sene kaldım ve oradaki ihtiyacı görerek ‘Sen Gelecekteki Bensin’ Projesini yazdım. Şu an yetiştirme yurdunda kalan gençlere model olacak şekilde üniversite hayatımı tamamladım ve TCDD’de mühendis olarak çalışıyorum. Bunlar oradaki gençler için iyi bir örnek teşkil edecek ve geleceklerini planlamaya başlayacaklar.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Bir AGH projesinde bulunmuş olmak dünyanın sadece yaşadığım ülkeden ibaret olmadığını bana gösterdi. Artık sadece Avrupa’da değil, dünyanın her yerinde yaşayabilmişim gibi hissediyorum.” (Standart anket, 2013, AGH Gönüllüsü)

Sadece proje katılımcıları değil, proje liderleri de, gerçekleştirilen mülakatlar çerçevesinde, özel araştırma anket çalışmalarının da bulgularını destekleyecek şekilde, kişisel gelişim becerilerin nasıl geliştiğine dair örnekler sunmaktadır. Proje liderleri, projeler için sorumluluk ve inisiyatif alma deneyimlerini bir hayli değerli bulmakta; değişik yaş gruplarıyla ve diğer ülkelerdeki akranlarıyla iletişim becerilerinin arttığını belirtmekte; sadece yabancı dil becerilerin değil, aynı zamanda başarılı sonuçlar elde etmekten kaynaklı olarak öz saygı ve özgüvenlerinin arttığını dile getirmektedirler. Proje liderlerinin algıladığı bu tür kazanımlar, gençlik projelerine katılımın gençlik liderlerinin motivasyonunu ve iç huzurunu arttırdığını göstermektedir.

Gençlik Programı’na Türkiye’den katılan gençlerin proje sonrası görüşlerine bakıldığında, 2013 Standart anketine katılan gençlerin, **yüzde 97**’sinin projeye katılarak *kişisel olarak çok yararlı bir deneyim yaşadıklarını düşündükleri* görülmektedir (Tablo 2). Gençler, *projeye ilgili beklentilerinin büyük oranlarda gerçekleştiğini, gelecek yıllarda da benzer projelere katılmayı planladıklarını* belirtmektedirler.

Tablo 2 Proje sonrası görüşler

Yabancı dillerde iletişim (Anahtar Yeterlilik 2)

Youthpass Kılavuzu'nda, Hayatboyu Öğrenme'nin Anahtar Yeterliliklerinden biri olan, *yabancı dillerde iletişim*in “düşünce, duygu ve gerçekleri kendi istek veya ihtiyaçlarımız doğrultusunda, iş, ev, boş zaman, eğitim, öğretim ortamlarında hem sözel hem de yazılı olarak anlama ve ifade etme yeteneğine bağlı” olduğu; bunun aynı zamanda “derin düşünce ve kültürlerarası anlayış” da gerektirdiği belirtilmektedir.¹⁴ Yabancı dillerde iletişim yeterliliği, hayatın değişik alanlarında değişik diller kullanma; fikirleri, görüşleri, duyguları, ihtiyaçları, durumları dinleme, konuşma, yazma ve okuma yoluyla başka bir dilde ifade etme; diğer insanları anlama gibi alanları kapsar. Bu yeterliliğin kazanılması ve gelişmesine verilebilecek örnekler arasında, yabancı dillerde yeni kelimeler ve ifadeler öğrenmek; farklı ülkelere gelen kavram, yaklaşım ve yöntemleri öğrenmek; farklı kültürler hakkında yeni şeyler öğrenmek; yabancı dil konuşurken kendine daha fazla güven duymak; diğerlerini anlamayı öğrenmek; farklı ülke ve kültürlerden gelen insanlara karşı daha açık olmak sayılabilir.¹⁵

Kültürel farkındalık gelişiminin tamamlayıcı bir unsuru ve kişisel gelişimin bir göstergesi olarak da görülebilecek yabancı dil yeterliliğindeki olumlu değişim, gerek anketlerde gerekse odak grup toplantıları ve mülakat katılımcılarının, özellikle de iki ve çok taraflı projelere katılmış olanların, tamamına yakını tarafından dile getirilmiştir. Katılımcılar ana dili dışında bir dilde iletişim becerilerinin ciddi derecelerde geliştiğini belirtmişler, çoğu durumda da İngilizce dil becerisi gelişimi ve bu dili bilmek gerekliliğine verilen önemden bahsetmişlerdir. Avrupa Gönüllü Hizmeti projeleri özelinde, İngilizce dili dışında ev sahibi ülkenin veya projedeki diğer gönüllülerin dillerini de öğrenme örnekleri mevcuttur. Sözel iletişimi engelleyici bir şekilde yabancı dil becerilerinin eksik olduğu durumlar için bile katılımcılar iletişimin önemine dikkat çekerek, gerektiğinde vücut dili gibi araçlarla iletişim kurma çabalarını dile getirmişlerdir.

---

¹⁴ Youthpass Kılavuzu (2011: 20).

¹⁵ <https://www.youthpass.eu/da/youthpass/for/youth-initiatives/learn/information/kcforeignlanguages/>.

Gençlerden dinleyelim...

“Konuşkan birisiyim ama Türkçe konuşan biriyim ama yurtdışında kendimi daha rahat İngilizce ifade edebilmeyi projeler sayesinde öğrendim. İlk katıldığım projede bir şeyler tartışılırken sen Türkçe olarak biliyorsun ama karşındakine onu İngilizce aktaramamak çok kötü bir duygu. Sonrasında benim İngilizce çalışmalarım bire beş arttı. Projelere nasıl katkı koyabilirim diyerek üzerinde durdum.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje katılımcısı, Erkek)

Benim gittiğim ilk proje yurtdışındaydı ve oldukça korkmuştum. İngilizcemi uzun süredir kullanmıyordum ve güvenmiyordum. İlk günler vücut diliyle anlaşıyordum. Hatta Türk kültürüyle ilgili şeyleri ben teatral biçimde anlattım örneğin kız isteme gibi. (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje katılımcısı, Kadın)

Öğrenmeyi öğrenme (Anahtar Yeterlilik 5)

Youthpass Kılavuzu'nda *öğrenmeyi öğrenme* yeterliliği, bireylerin kendi öğrenmelerini organize etme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Bu sadece zaman ve bilginin etkin yönetimini değil, aynı zamanda kendi öğrenme süreç ve ihtiyaçlarının farkında olmayı ve farklı öğrenme fırsatlarını tanımlamayı da içermektedir.¹⁶ Öğrenmeyi öğrenme yeterliliğine örnek olarak şu durumlar sayılabilir: bir öğrenen olarak kendiniz hakkında yeni şeyler öğrenmek (en iyi nasıl, kiminle, hangi durumlarda öğrenirsiniz; sizi öğrenme konusunda ne güdüler eder, ne engeller vb.); kendiniz için bireysel amaçlar ve hedefler belirlemeyi öğrenmek; projenizde halihazırda sahip olduğunuz yeterlilikler ve deneyimi nasıl kullanabileceğinizi öğrenmek, ve ileride geliştirmek üzere yeni neler öğrenebileceğinizi öğrenmek; kendinizi nasıl motive edeceğinizi ve kendinize daha güvenli hissetmeniz için nelerin yardımcı olacağını öğrenmek; projenizde öğrendiğiniz somut şeyleri, okul, iş, ev gibi değişik durumlarda kullanmak.¹⁷

Özel araştırma çerçevesinde odak grup toplantıları ve mülakatlara katılan proje katılımcıları ve proje liderleri, projelerde edindikleri deneyimlerin ciddi birer öğrenme deneyimleri olduğunun farkındadırlar. Öğrenmeyi öğrenme anahtar yeterliliği açısından bakıldığında, hemen her tür projede, gençlerin yaparak öğrenme, kendine dışarıdan bakma, kendini tanıma, kendi öğrenme ihtiyaçlarını belirleme konularında olumlu gelişimler gösterdiklerini söylemek mümkündür.

¹⁶ Youthpass Kılavuzu (2011: 21).

¹⁷ <https://www.youthpass.eu/da/youthpass/for/youth-initiatives/learn/information/kclearning/>

Gençlerden dinleyelim...

“Biz de bir gemi yapmıştık, tabii Titanik'in batışı (...?...) Yapararak öğrendiğimi gördüm. Daha sonra yaşayarak öğrendiğimi gördüm. Yani öğrenme sürecimi öğrendim kendimin. Öğrenmeyi öğrenme gibi oldu. Artı bir şeyler *T-kitler* vardı, onlara gidip baktım, isimlerini aldım ve daha sonra eve döndüğümde araştırdım bunları. *SALTO*'dan istedim, gönderdikleri oldu. Böyle bir süreç yaşadım. Öğrenmemin nasıl gerçekleştiğini gördüm tekrar ederek. Sonra bunu öğretmeye çalıştım. Birkaç... Derneğimizdeki birkaç İngilizce öğrenmekte hevesli olan gençlere 1.3 demokrasi projeleriyle ilgili bir şey indirdim, onları dağıttım. “Amacı nedir? Hangi ülkeler katılabilir?”... Basitçe bilgiler verdim. Böyle geliştirdim.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Siz eğer tek gitmişseniz sudan çıkmış balık gibi oluyorsunuz ama benim tavsiyem gidecek kişilere tek başlarına gitmeleri orada siz kendi yanlışlarınızı daha rahat görüyorsunuz, kendinize dışarıdan daha rahat bakabiliyorsunuz, geldiğiniz ülkedeki koşullardaki hatalarınızı daha rahat görebiliyorsunuz. Ben mesela ilk gittiğim zamanlarda düşüğüm hatalardan dolayı dışlandım bu benim kendimi düzeltmeme neden oldu. Tebdilli mekânda ferahlık vardır derler ya biraz da onu görüyorsunuz. Ve sorgulayabilen bir insansanız sizin kişisel gelişiminize çok katkısı oluyor.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Erkek)

“Ben bir fen öğrencisi olarak gitmiştim, lise sonda gittim, bir yıl kaldım ve döndüğümde şey dedim, benden mühendis, fizikçi olmaz, bu kültürlerarası şey devam eder, benden güzel diplomat olur dedim. Oldu mu olmadı ama benim hayatta ne yapmak istediğimi ve ne yapmak istemediğimi, seyahat etmeye devam etmek ve başka ülkelerden insanlarla takılmaya devam etmek istediğim dank etti. Gençlik çalışmalarına gelişimim bu oldu yani. Diğer insanlarla iletişim kurmaya devam etmek ve seyahat etmek benim için çok daha önemli bir hale geldi.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Erkek)

“Bu program bana oldukça yararlı oldu. Kendimi şimdi daha iyi tanımlayabiliyorum. Yaşadığım toplum için yapmam gerekenleri gerçekleştirmemde öğrendiklerimin bana yardımcı olacağını düşünüyorum. Adımlarımı sağlam atmamı sağladı. Diğer insanları yakından tanıyarak uluslararası bir iletişim parçası oldum. Kültürümü tanıttım, yeni insanlarla tanıştım. Yeni şeyler öğrendim. En önemlisi de öğrenmeyi öğrendim.” (Standart anket, 2013, AGH Gönüllüsü)

“Mesela normalde belki yapmayacağım şeyi, orada çoğu şeyi kabullendim. Kahvaltı meselesi oldu, yemeyeceğim şeyleri yedim sırf onların kültürüne adapte olmak için. Yani yapmayacağım çoğu şeyi orada yaptım. Kendimi keşfettim aslında.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

Öğrenmeyi öğrenme yeterliliğinin bir boyutu da *iletişim becerileri* olarak tanımlanabilir. Odak grup toplantıları ve mülakatlardan elde edilen veriler ışığında, projelere katılımın gençlerde farklı kişilerle ve farklı yaş gruplarıyla iletişim becerilerini arttırdığını, bu sayede bu sayede gençlerin kendi yeteneklerini daha iyi tanımlamalarına yardımcı olduğunu söylemek mümkündür.

Gençlerden dinleyelim...

“Çocuklarla iletişim konusunda. Geçmişte öğretmenliği kazanabilecekken ben yazmamış bir insanım benden öğretmen olmaz diye, kendimi iyi tanıyorum. Ama çocuklarla iletişim kurmayı ilk kez belki de orada tecrübe ettim ben ve bu konuda gerçekten başarılı olabildiğimi gördüm. O konuda tecrübeler kazandım.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

“Ben kendimi bir şey öğretirken hiç düşünmüyordum ve orada gittim öğretmenlik yapacağım söylendi. Ben dönerken bundan zevk aldığımı fark ettim. Hayatım boyunca hiç düşünmeyeceğim bir şeydi o. Çok zevkli bir olaymış öğretmek.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

Girişimcilik ve inisiyatif alma (Anahtar Yeterlilik 7)

Girişimcilik ve inisiyatif alma yeterliliği, Hayatboyu Öğrenme kapsamında fikirleri eylemlere çevirme, yaratıcı ve yenilikçi olma, risk alma, projeler planlama ve uygulama, farklı çalışma koşullarının farkında olma ve verilen fırsatları kendi gelişimi için en iyi şekilde kullanabilme ve etik değerlerin farkında olma durumlarına işaret etmektedir. Bu yeterlilik için verilebilecek örnekler arasında bir proje fikrini eyleme geçirmek; bir gençlik inisiyatifi projesini planlamak ve uygulamak; fikrinizi gerçekleştirebilmek için destek ve işbirliği sağlamak; grubunuz içindeki insan kaynaklarını ve yetenekleri en iyi şekilde kullanmak; proje faaliyetlerini gerçekleştirirken yaratıcı ve yenilikçi olmak; kendiniz için yeni yetenekler ve gelişim fikirleri keşfetmek sayılabilir.¹⁸

RAY araştırması, projelere Türkiye’den katılan katılımcıların girişimcilik ve inisiyatif alma yeterliliklerinde ciddi artışlar olduğunu göstermektedir. Odak grup toplantıları ve mülakatlardan elde edilen verilere dayanarak ve bir önceki bölümde eylemler bazında verilen örneklerle ek olarak, projelere katılımın gençlerin organizasyon yeteneğini arttırdığını, gelecekte yapacakları projeler için özellikle bütçeleme ve uygulama aşamalarında deneyim sağladığını ve gençlerin liderlik becerilerini arttırdığını söylemek mümkündür.

Gençlerden dinleyelim...

“Organizasyon becerilerim gelişti. Uluslararası bir hafta düzenledik. Bunu ben şahsi olarak düzenledim, [kuruluşta] yardımcı oldu. Mesela networking nasıl oluşturulur, gelecek olan katılımcılarla nasıl iletişime geçilir, bunları öğrendim.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

“Projelerle ilgili ilk deneyim olunca, daha sonrakilerde daha planlı yapabiliyorsunuz. Çünkü özellikle raporlamada, yürütme sırasında eksikleri görüp “Tamam, bundan sonra yazarken bütçede şu kalemi boşa yapmayayım.”... Mesela ben sigorta giderlerini o kadar yüksek yazmışım ki sonra boşa gitti, yani Ulusal Ajans'a geri gitti o para. Çünkü yüzde on değişim vs. olduğu için yetmedi. Bir sonraki projede ona göre özel fiyat yaptık vs. Yine hani önceden plan yapma, bütçe yapma, üniversiteyle görüşmelere önceden hazırlanma; bunları bence biraz daha öğrenmiş oldum.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Bütçeyle ilgili bazı durumlarda paranın bazı kalemlere yetmemesinden dolayı parayı daha dikkatli harcama ya da mevcut parayla maksimum faydalı işi nasıl yaparız; ona yoğunlaşmak ve bu yeteneği geliştirmek durumundasınız mecburen.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Organizasyon açısından benim için aşırı faydalı oldu. Mesela liderlik yapabilmeyi öğrendim. Organizasyon planlamayı, uygulamayı.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

“Ben mesela benim KPSS sürecim yüzünden gençlik çalışmalarından kopmuştum. Dönünce eskisinden de daha fazla bir şekilde yeniden katıldım, mesela proje yazmaya falan başladım. Gençlik çalışmalarına yeniden katılmaya başladım ve eskisinden de ileri bir boyutta.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Erkek)

¹⁸ <https://www.youthpass.eu/da/youthpass/for/youth-initiatives/learn/information/kcinitiative/>

Gençlik programı projeleri, sadece proje katılımcıların değil, gençlik çalışanları, proje liderleri ve eğitmenlerin de girişimcilik ve inisiyatif alma becerilerine önemli katkılar sağlamaktadır. Eylem 5.1, Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 kapsamında yapılan projelere katılan gençlik çalışanları ve liderleri ile kuruluş temsilcilerinin anketlere verdiği cevapların analizlerinden ortaya çıkan sonuç, bu bireylerin bu tür projelere katılarak profesyonel anlamda büyük gelişme gösterdikleridir.

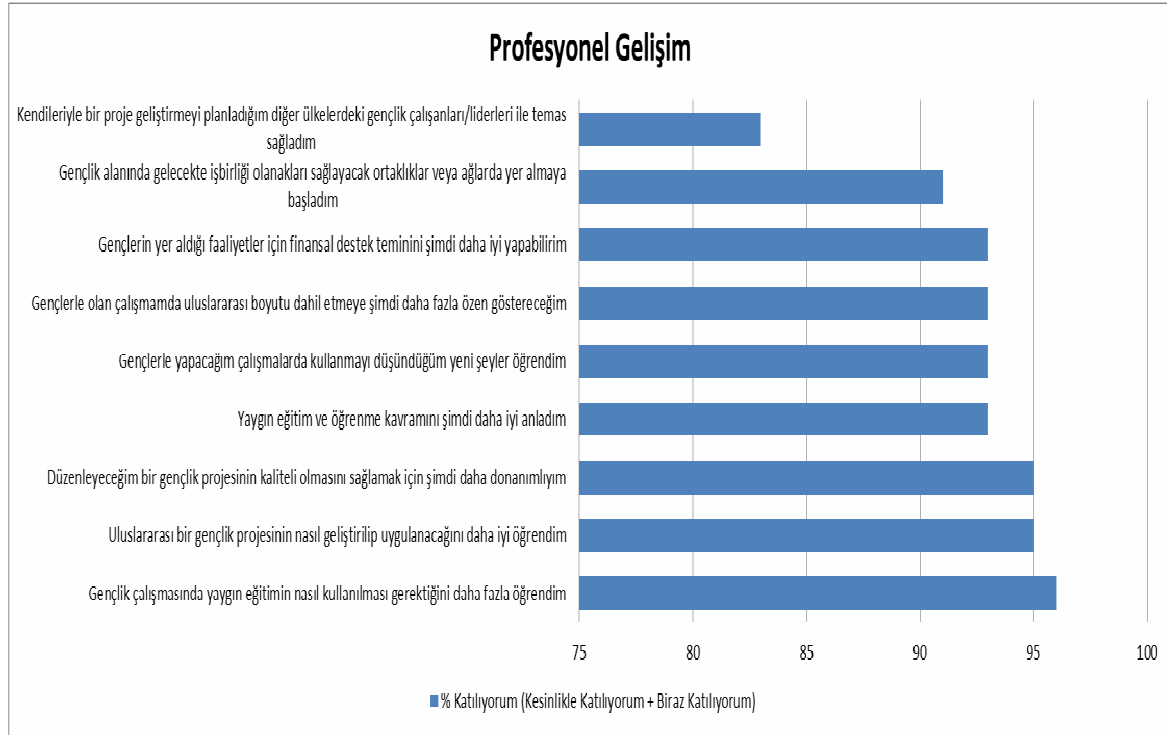
2013 yılı anketlerinde bu tür eylemlere katılmış olan 200 kişinin verdiği cevaplara göre, katılımcıların en büyük kazanımı, *gençlik çalışmalarında yaygın eğitimin kullanılması* konusunda olmuştur. Ankete katılanların **yüzde 96**'sı, katıldıkları projenin gençlik alanındaki çalışmalarına en büyük etkisinin *gençlik çalışmasında yaygın eğitimin nasıl kullanılması gerektiğini daha fazla öğrenmek* olduğunu ifade etmiştir (Tablo 3). Gene aynı şekilde, katıldıkları proje sayesinde *yaygın eğitim ve öğrenme kavramını şimdi daha iyi anladığını* ifade edenlerin oranı **yüzde 93** olmuştur.

Proje yönetimi ve proje kalite yönetimi konularında da katılımcıların projelerden önemli kazanımlar edindikleri tespit edilmiştir. *Uluslararası bir gençlik projesinin nasıl geliştirilip uygulanacağını daha iyi öğrendiğini ve düzenleyeceği bir gençlik projesinin kaliteli olmasını sağlamak için şimdi daha donanımlı olduğunu* ifade edenlerin oranı **yüzde 95** olmuştur. Projelerin hayata geçirilmesi için en önemli unsur olan finans kaynakları hakkında bilgi sahibi olma ve bu kaynaklara erişim konusunda da katılımcıların katıldıkları projelerde kendilerini geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Ankete katılanların **yüzde 93** gibi çok yüksek bir oranı, proje sonrası için *gençlerin yer aldığı faaliyetler için finansal destek teminini şimdi daha iyi yapabileceğini* belirtmiştir. Özel araştırma kapsamında proje liderleriyle yapılan mülakatlar da proje liderlerinin ciddi derecelerde yönetme/yönetim becerisi elde ettiğini göstermektedir. Görüşülen proje liderlerinin projelerin yazım, hazırlık, uygulama ve değerlendirme safhalarında da yer aldıkları düşünüldüğünde, proje liderlerinin projelerin koordinasyonu ve yönetimi ile faaliyetlerin bütçelendirilmesi hakkında çok daha yetkin hissetmeye başlamaları şaşırtıcı değildir. Bir çok proje lideri, projelerin değişik aşamalarında, daha planlı ve düzenli şekilde çalışma becerileri geliştirdiklerini ve daha gerçekçi bütçeler hazırlayarak bunları uygulamayı öğrendiklerini dile getirmişlerdir. Bunlara, bir takım içerisinde çalışma becerisi de eklenebilir. Proje liderleri, projelerde yaşadıkları deneyimlerin kendilerini daha sabırlı, daha toleranslı, daha disiplinli, daha aktif

ve iş yapmanın değişik biçimlerine daha açık hale getirdiğini belirtmişlerdir. Takım çalışmasının başka bir boyutu olarak, bir çok proje lideri, gençleri projelere ve faaliyetlere, özellikle de hazırlık ve uygulama aşamalarında, daha fazla dahil etmeyi ve onlara yetki devretmeyi öğrendiklerini söylemektedir.

Mülakatlar, proje liderlerinin projelerin hazırlık ve uygulama aşamalarında bir çok yeni beceri elde ettiğini göstermektedir. Bu beceriler, pratik ayarlamalar konusunda uzmanlaşma; katılımcıların ihtiyaç, istek ve hayal kırıklıkları ile başa çıkabilme; ve/veya proje uygulaması esnasında yerel aktörlerle iletişim kurabilme becerileri olarak özetlenebilir. Bu beceriler, proje liderlerinin projelerde yer almaları sayesinde artan sorun çözme kapasitesinde yükselişe de yakından ilgilidir. Proje liderleri, özellikle de proje uygulaması esnasında ortaya çıkan sorunlarla başa çıkabildikleri ve onları çözebilmek için yeni yöntemler geliştirdikleri ölçüde kendilerini yetkin ve başarılı hissetmektedirler.

Tablo 3 Proje Katılımcılarının Profesyonel Gelişimi

Tablo 3'te de görüldüğü üzere, katıldıkları projelerde bireylerin ağ ve ortaklıklar kurma konusunda da başarılı oldukları ve projelerden bu konuda da önemli faydalar sağladıkları tespit edilmiştir. *Kendileriyle bir proje geliştirmeyi planladığı diğer ülkelerdeki gençlik çalışanları/liderleri ile temas sağladığını* ifade edenlerin oranı **yüzde 83** olurken; *Gençlik*

alanında gelecekte işbirliği olanakları sağlayacak ortaklıklar veya ağlarda yer almaya başladığını söyleyenlerin oranı **yüzde 91** olarak tespit edilmiştir.

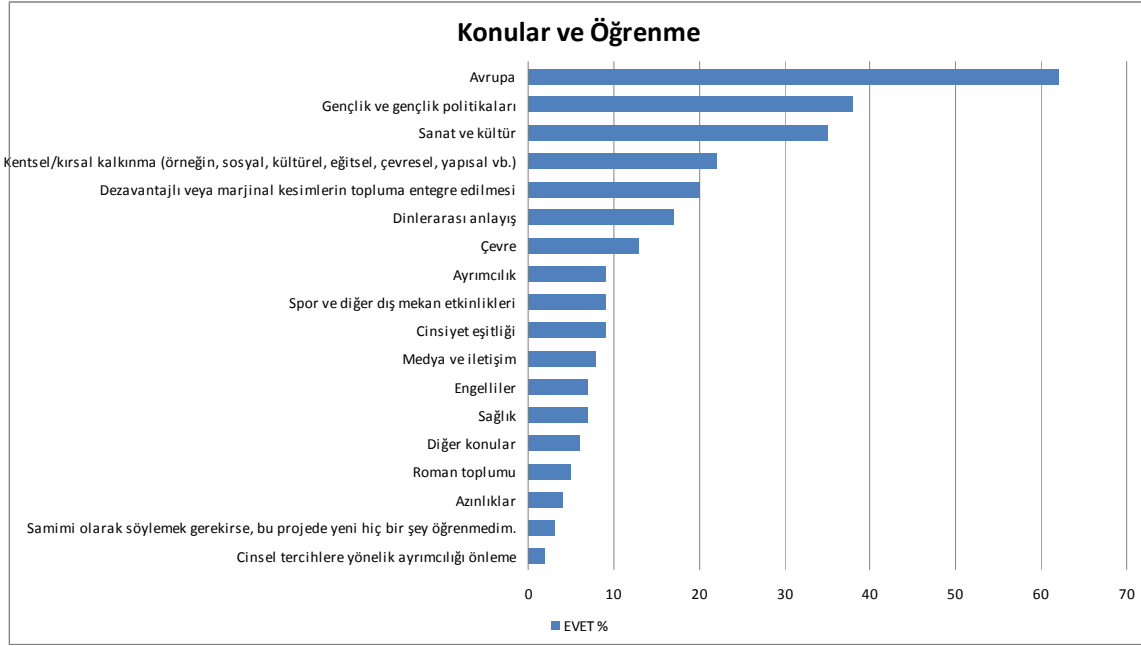
Yüz yüze irtibat olmadan, sadece internet üzerinden kurulan ortaklıklarla yapılan projelerin sorun yaşama olasılıkları, yüz yüze, bir başka proje sırasında oluşturulan yapısal ortaklıklara göre daha yüksek olduğu bilinmektedir. Gençlik programının öncelikli olarak uluslararası projelere destek vermesi ve kaliteli bir projenin ilk koşulunun kaliteli ortaklıklar kurulması olduğu dikkate alınırca, bireylerin katıldıkları projelerde yüz yüze yeni ortaklıklar oluşturması ve mevcut işleyen ağlarda yer alması bu eylemlerin belki de en faydalı olduğu alanlardan birine işaret etmektedir.

4.2 Proje tasarımı

RAY araştırması kapsamında gerçekleştirilen özel araştırma, proje tasarımı ve projeler kapsamında kullanılan yöntemlerin katılımcıların ve proje liderlerinin öğrenmeleri üzerindeki etkilerini de tespit etmeyi amaçlamıştır. Proje tasarımı ile daha iyi öğrenme ilişkisi hakkında bir takım öne çıkan bulgulardan bahsedilebilir. Yaygın öğrenme deneyimleri bir sonraki başlıkta ayrıca ele alınacağı için, proje tasarımı kapsamında proje konuları/temaları, katılımcı gruplarının kompozisyonu ve enformal öğrenme zamanları başlıkları öne çıkan bulgular arasında değerlendirilebilir.

Gençlik Programı projelerine Türkiye'den katılan gençlerin hangi konularda daha fazla öğrendiklerini, 2013 yılında gerçekleştirilen Standart ankete katılan 802 proje katılımcısının cevaplarına bakarak değerlendirebiliriz (Tablo 4). Ankette projeye katılarak hangi konularda yeni bir şeyler öğrendikleri sorulduğunda, gençler, katıldıkları projeler vesilesiyle en fazla Avrupa konusunda öğrendiklerini, bunu takip eden şekilde ise gençlik ve gençlik politikaları, sanat ve kültür, kentsel/kırsal kalkınma, dezavantajlı kesimlerin topluma entegre edilmesi, dinlerarası anlayış ve çevre konularında yeni bilgiler edindiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4 Konular ve Öğrenme

Projelerin genel tasarımları ve bileşenleri anlamında, katılımcı grupları açısından, odak grup toplantılarının katılımcıları iki tür *katılımcı gruplarında* daha fazla öğrenme deneyimi yaşadıklarını belirtmişlerdir: Katılımcılar projeler içerisinde genellikle yaş, bölge ve meslek açısından karışık gruplarda; veya, daha genç ve homojen gruplarda yer almayı tercih etmektedir.

İlk durum, genellikle Eylem 5.1 projelerinde olduğu gibi, katılımcıların, gündelik hayatlarında karşılaşmaları güç olan çok sayıda katılımcı ile bir araya gelmekten hoşlandıklarına işaret etmektedir. Bu tür projeler katılımcıların çeşitli iletişim ağlarına dahil olabilmelerini kolaylaştırmakta ve projenin özel konusu çerçevesinde projedeki diğer katılımcılarla deneyimlerini paylaşabilmelerini sağlamaktadır. Kültürel anlamda karışık katılımcı gruplarının bulunduğu projeler ise katılımcıların aynı ülkeden geliyor olsalar bile yeni kültürlerle tanışmasını, fikir alışverişi yapmasını ve birbirinden öğrenmesini sağladığı ölçüde katılımcılar tarafından tercih edilmektedir. İkinci durum ise proje liderlerinin de gençlerden oluşturduğu projelerde proje katılımcılarının özgüvenlerinin ve motivasyonlarının arttırdığına işaret etmektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Şöyle söyleyeyim, bir kere çok kalabalıktı benim gittiğim şey. Gençlik derneği olduğu için, çalışanlar da derneğin başkanı da genç, aynı yaşıydık. Hatta o da meslektaşımı, o da biyologdu. Onun gibi birçok genç var. Konuşmacılar da, gelen kişiler de –normalde frekansı yakalayamıyorsunuz hani yetişkin-geç olduğundan. Biz o frekansı tutturduk ve çok kalabalık bir gruptuk. Mesela bir eğitim oluyor, yarım saat kırk dakika sürüyor, sonrasında dans ediyoruz, müzik oluyor ve bu çok önemli bence. Orada gelen kişiler vardı kişisel gelişim uzmanları falan. Çok güzel oyunlar oynadık ve yalnızca çocuklar için değil bence bu oyunlar. Yetişkinler de eğlenceli hale getirebilirler. Ben onda çok zevk almıştım mesela.” (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Bizimki [proje] biraz daha heterojendi, hem genç hem yaşlı bir aradaydı. Mesela 65 yaşında bir insan da vardı, 18-20 yaşında bir genç de vardı. Benim gibi yirmili yaşlarında otuzuna merdiven dayamış insanlar da vardı. Bana ilginç gelen şeydi; normalde bir araya gelmesi çok zor insanlar vardır ya, mesela genelde bir doktorun arkadaşı doktor olur veya hemşire olur. Bu programların en güzel yanı benim aklımda kalan bir araya gelmesi çok zor olan insanlar bir araya geliyorlar. (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“[Gruplar] karışıktı. Yani bizim tüm yaptığımız şeylerde karışıktı. Yani her ülkeden bir kişi olacak ama onlara kendileri karar versin dedik. Her ülkeden bir kişi olacak, kendilerine bir isim takıp bir grup olacaklar. ... Çünkü en iyi öğrenme yöntemi ya da en iyi tanışma yöntemi bir şeye dahil olma yöntemi. O yüzden her gün aynı kişi olunca diğerleriyle diyalogları da kalmıyor. Mesela iki kişi vardı Ermenistan’dan. Birbirlerinden ayrılmıyorlardı. Biz her defasın o iki kızı birbirinden ayırmak için elimizden geleni yaptık. Hep farklı gruplara veriyorduk çünkü zaten orada amaç farklı. Ona dikkat ettik yani.” (Eylem 1.1 ve Eylem 3.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Bizim de proje koordinatörlerimiz falan hep gençti. Biz de aynı şekilde eğitim aldıktan sonra iletişim teknikleriyle alakalı çeşitli oyunlar oynadık, tiyatrolar falan yaptık. Kendi bölgemize ait yöresel şeyleri tanıtmak için sadece orada bulunan malzemelerle neler yaparak nasıl bölgeyi tanıtabilirsin diye... bu arada insanlarla kaynaşıyorsunuz. Sonuçta bir sürü ayrı bölgeden bir sürü insan geliyor. Onlarla tanışmak için güzel oyunlar oynandı yani. Eğitimler böyle daha zevkli hale geldi.” (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Odak grup ve mülakatlardan edinilen bulgular, Gençlik Programı bünyesindeki her çeşit projenin “*enformal öğrenme*” alanları yarattığını göstermektedir. Nitel araştırmanın ilginç bir bulgusu, ciddi derecelerde öğrenmenin proje içerisindeki enformal zamanlarda gerçekleştiğidir. Başka bir deyişle, katılımcılar diğer katılımcılarla rahat ilişki kurabildikleri kahve araları, akşam yemekleri gibi enformal zamanlarda da önemli öğrenme deneyimleri yaşamaktadır. Hem proje katılımcıları hem de proje liderleri, bu gibi durumlara örnekler de vermektedirler. Mesela, özellikle de çok taraflı projelerde, öğle yemeğinde proje katılımcılarının karışık gruplar halinde oturtulması, diğer ülkelerden katılımcılarla daha yakın ilişkiler geliştirmeye fırsat sağlamakta, aynı ülkeden gelen katılımcıların kendi grupları içerisinde izole olmalarını engellemektedir. Bir diğer örnekte ise, proje ulusal olmasına rağmen, proje takımının aynı şehirden veya bölgeden gelen katılımcıları konaklama esnasında farklı katlara yerleştirilmesi katılımcılar tarafından takdir edilmiş; böyle bir durum katılımcılar tarafından değişik gruplardaki katılımcılardan öğrenebilecekleri ve fikir alışverişi yapabilecekleri bir ortam olarak olumlanmıştır.

Gençlerden dinleyelim...

“Kahve araları benim için çok önemliydi. Projede insanlarla kaynaşılıyor ama daha çok tanıma noktasında kahve aralarındaki sohbetler çok etkiliydi.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Yemeklerde karışık oturmak çok etkili. Bunu kaç projede denedik olumlu olumsuz sonuçlarını gördük. Gruplaşma ister istemez oluyor başlarda ama asıl muhabbetlerin yemeklerde ve birlikte yapılan çalışmalarda öğrenildiğini gördüm. Birinin din konusunda neler düşündüğünü mesela. Benim Francesco diye bir arkadaşım vardı. Onunla bir çok şey hakkında konuştuk. Gruplaşma olduğu zaman hiç yararlı olmuyor. Otelde yemek konusunda gruplar halinde gelecek dediler farklı oturun dediler ama sonradan anladılar yemekte hiç muhabbet edilmediğinde projeye hiç katkısı olmadığını görünce giderek karıştırmaya başladılar.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Bizim projemizde şu yapılmıştı aynı zamanda, sadece konuşmalarla değil, oda arkadaşlarımız hiçbir şekilde aynı ülkeden seçilmediler. Hepsi Romanya ile Ermenistan, Azerbaycan ile Moldova. Hep farklı ülkelerin kaynaşması için ikişer kişilik odalarda farklı ülkelerle kalındı. Çok büyük bir fayda sağladı tabi ki de bize.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Adana’da kaldığım otelde oda arkadaşım ile çok şey paylaştık. O mesela daha önce gittiği projeleri sen de şuna şuna gidebilirsin, şu da var, şunu da yapabilirsin diyerek kişisel tecrübelerini paylaştı. Farklı kişilerle tanımadığımız insanlarla kalıyorsunuz. Onun dışında kahve molalarında da dediğiniz gibi hiç konuşmadığımız bir insanla merhaba deyip de konuşabiliyorsunuz. ...mesela o derneğin başkanıyla meslektaş olduğumu, mesleki konuşmalarımızdan tutun da genel anlamda konuşmalarımız şeklinde. ...Böyle paylaşımlar oldu, herkes birbirine aktardı, anlattı, birbirinden bir şeyle öğrendi.” (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Biz 7 farklı bölgeden geldiğimiz için, onu da çok güzel şekilde ayarlamışlar. Aynı bölgeden gelen insanlar aynı katta kalmıyorlardı. Aynı odada bile değil, aynı katta. Herkes birbiriyle konuşsun, birbiriyle paylaşsın, tecrübelerini birbiriyle paylaşsın diye. Benim oda arkadaşlarım mesela bir tanesi Malatya’dan gelmişti, bir tanesi İstanbul’dan. Ben de Kayseri’den gelmiştim. Üç farklı kültürü, üç farklı yaşayış biçimini aynı oda içersine aldığımız zaman... Herkesin bazı alışkanlıkları var ama bu alışkanlıkları başka birine baskı yapmadan iyi bir şekilde konuşup geçiştirebiliyorsunuz. Farklı tecrübeler kazanmamıza bayağı yardımcı oluyordu.” (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Yemek aralarında, kahve molalarında, tanımadığımız bir kişinin yanına gidip merhaba deyip konuşma başlattığımız oldu. tanımadığın bir insanı tanımak, en başta öğrendiğimiz o oldu. bir spikeri tanıdım, TEMA Vakfı’ndan üst düzey bir yöneticiyi tanıdım.” (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Tabi ki orada bulunduğunuz zaman herkesten bir şey öğreniyorsunuz, herkesten bir şey kapıyorsunuz. Şu ortamda diyemiyorum çünkü aslında her ortamda bir şey öğreniyorsunuz. Bir proje içersindediniz, beraber bir iş yapıyorsunuz, onun tecrübesiyle çok farklı bir alana da gidebiliyor. ... bir şey öğreniyorsunuz ya da akşam oturur bira içerken, muhabbet ederken bile konuştuğunuz konudan çok şey öğreniyorsunuz ya da bir espiri bir şaka çok şey kazandırabiliyor.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Benim öğrendiklerim daha çok sosyal anlar, yani etkinliğin dışındaki boş zamanlarda, işte yemek arası, yolculuk ya da alan gezileri esnasındaki birebir etkileşimlerle oldu. mesela yeni proje ortaklıkları kurduğumuz olmuştu yemek arasında yaptığımız şeylerde. Başka ortakların yürüttüğü AB programları hakkında bilgi sahibi olma durumu oldu. Sebebi kısmen organizasyon sunumu ve programda yer alan haliyle faydalı olduğu orada da birçok çalışmayı gördük ama dediğim gibi serbest zamanda geçirilen o etkileşimler çok daha öğreticiydi. (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“İlk oturum başladığında, yani projemizin ilk günü, ilk sabah herkes bir mahmur, ... yolculuk yorgunluğu falan, fazla tanışma olmadı. İlk kahve arası yine durgundu. Ama o akşam, akşam yemeğinde, ne oluyorsa yani hani akşam yemeği daha canlıdır, herkes yeni tanıştı. Özellikle masaları ayrı ayrı kurduk, hani uzun bir masa değil de 6-7 kişilik bir masa. Mesela burada bir tanışma oldu. Daha sonra kahve aralarında bizzat biz de arkadaşlarla dolaştık sohbet eden grupları. Ne yaptıkları, projelerle nereden tanıştıkları, projeleri nasıl tanıdılar, hangi faaliyetleri yapıyorlar, bu anlamda bir ilerleme oldu. Ama en fazla yakınlık şehir turunda oldu.” (Eylem 4.3 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

4.3 Proje Faaliyetleri ve Yaygın Eğitim (Öğrenme) Yöntemleri

Avrupa Konseyi'nin 2001 yılında düzenlediği yaygın eğitim/öğrenme (Non-formal Learning – Education) konulu sempozyumun sonuç raporunda, bu alanda yılların deneyimine dayanarak, gençlik sektöründe yaygın öğrenmenin özellikleri tanımlanmaktadır.¹⁹ Bu bağlamda, yaygın öğrenmenin var olan tanımlarındaki ortak bileşenler şöyle sıralanmaktadır: amaçsal öğrenme; çeşitli bağlamlar; tedariğin farklı ve daha hafif sunumu; alternatif/tamamlayıcı öğretme ve öğrenme stilleri; ve, çıktılarının ve sonuçlarının tanınırlığı konusunda az gelişmişlik.

Yaygın öğrenmenin başlıca özellikleri ise şöyle sıralanmaktadır:

- Öğrenmenin bilişsel, duyuşsal ve pratik boyutları arasında dengeli bir birliktelik ve etkileşim,
- Bireysel ve toplumsal öğrenmeyi, ortaklık odaklı dayanışmayı ve simetrik öğretme/öğrenme ilişkisini birbirine bağlayan,
- Katılımcı ve öğrenici odaklı,
- Bütünlükçü ve sürece yönelik,
- Kültürlerarası değişimleri ve karşılaşmaları öğrenme araçları olarak kullanarak, gerçek hayat kaygılarına yakın, deneyimsel ve yaparak öğrenmeye yönelik,
- Gönüllü ve (ideal olarak) herkesin erişimine açık,
- Yukarıda sayılanların hepsini demokratik yaşamın değerleri ve becerileri olarak yaymayı ve uygulamayı amaçlayan.

Örgün ve enformal eğitim alanlarının bir tamamlayıcısı olarak algılanan yaygın öğretme/eğitim, farklı öğrenme yöntemlerini de önermektedir: iletişim temelli yöntemler (etkileşim, diyalog, arabuluculuk); faaliyet temelli yöntemler (deneyim, pratik, deneyimleme); sosyal temelli yöntemler (ortaklıklar, takım çalışması, ağ kurma) ve kendine dönük yöntemler (yaratıcılık, keşif, sorumluluk). Bu fikirler ve kavramlar Gençlik Programı projelerinde öğrenme ve yeterlilik gelişimi konularını özellikle de aktif yurttaşlık ve sivil topluma ve kamusal siyasi hayata katılım bağlamlarında değerlendirmek için faydalı bir zemin sağlamaktadır.

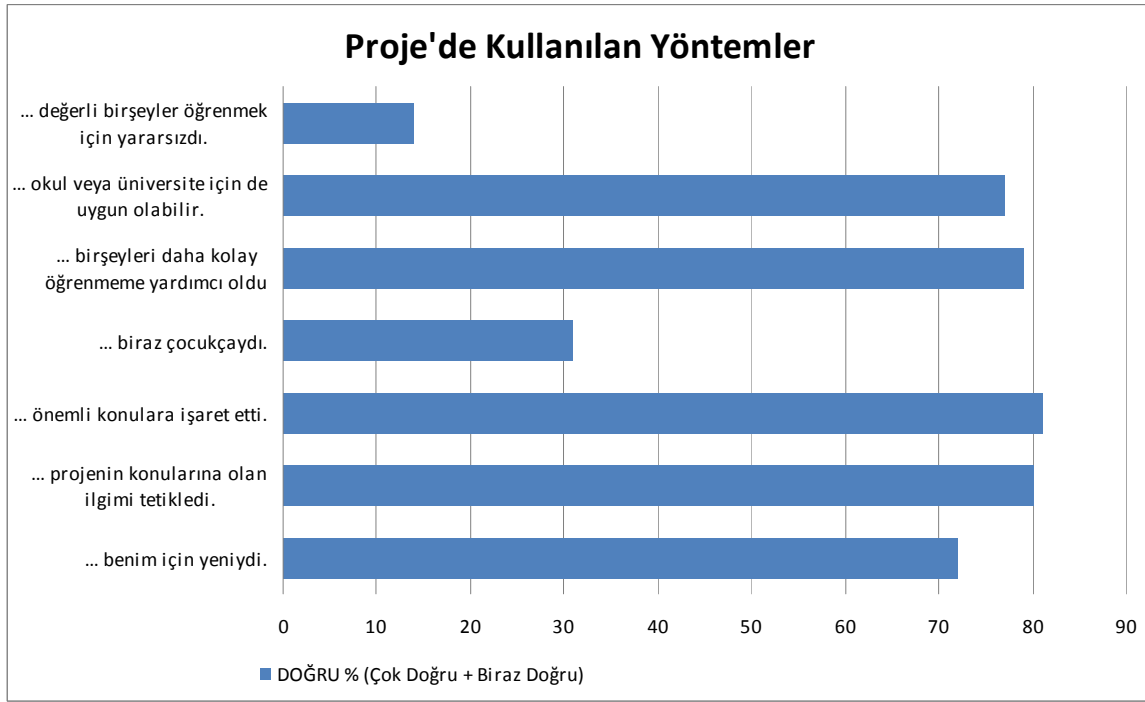
Standart ve özel anketler ile odak grup toplantıları ve mülakatlardan derlenen veriler ışığında, proje katılımcılarının ve proje liderlerinin projelerde kullanılan yöntemler hakkındaki düşüncelerini özetlemek mümkündür. 2012 yılında yapılan Özel anketi

---

¹⁹ Fennes, Helmut; Gadinger, Susanne; Hegleitner, Wolfgang; Lunardon, Katharina (2013) Interim Transnational Analysis: Learning in Youth in Action, Results from the surveys with project participants and project leaders in May 2012, Research Based Analysis of Youth in Action (RAY), Innsbruck, sayfa 16.

cevaplayan 649 proje katılımcısı projelerde kullanılan yöntemlerin “önemli konulara işaret ettiğini”, “projenin konularına olan ilgilerini tetiklediğini”, “bir şeyleri daha kolay öğrenmelerine yardımcı olduğunu” düşünmektedir (Tablo 5). Projelerde kullanılan yöntemleri “değerli bir şeyler öğrenmek için yetersiz” bulan katılımcıların sayısındaki azlık, projelerde genellikle kullanılan yaygın öğrenme yöntemlerinin katılımcıların ilgisini çektiğini göstermektedir.

Tablo 5 Projede Kullanılan Yöntemler

Özel araştırma kapsamındaki nitel araştırma bulguları, katılımcıların ve proje liderlerinin projelerde uygulanan yaygın öğrenme yöntemlerinin yararı hakkındaki farkındalıklarının arttığını göstermektedir. Araştırmada yer alan proje katılımcıları projelerde kullanılan rol oyunları, hareketlendiriciler, simülasyonlar, grup çalışmaları gibi yaygın öğrenme yöntemleriyle, projenin gerçekleştiği yerdeki yerel topluluklar içinde gerçekleştirilen video çekimi, hazine avı, bülten hazırlama gibi faaliyetlerin kendileri için yeni ve yararlı olduğunu belirtmiştir. Hatta proje liderlerinden bir tanesi, proje katılımcılarının katıldıkları projede kullanılan ders anlatımı gibi örgün eğitim yöntemlerinden şikayet ettiklerini, bunların yerine daha aktif olarak katılabilecekleri dış mekan faaliyetleriyle daha mutlu olacaklarını belirttiklerini bildirmiştir. Benzer şekilde, katılımcılardan bir tanesi yuvarlak masa tartışmalarının bir yöntem olarak kullanılmasını eleştirerek, böyle bir ortamın her bir

katılımcının konuşmasını sağlamadığını söylemiştir. Bu tür örnekler ve bulgular, katılımcıların projeler kapsamında konuşma, tartışma ve öğrendikleri hakkında derinlemesine düşünme şansına sahip olduklarında daha iyi öğrendiklerini göstermektedir. Buna ek olarak, mülakatlar ve odak grup toplantıları, değişik projelerde, diğer katılımcılarla birlikte geçirilen enformal zamanların da önemli öğrenme ortamları yarattığını göstermektedir. Bu anlamda, katılımcılar kahve araları, öğle ve akşam yemekleri, otelde birlikte konaklama gibi zamanlarda diğer katılımcılarla yaptıkları enformal tartışmalardan hayli yararlandıklarını belirtmektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Biz herkese yaka kartı yapıyorduk proje başlamadan önce. Tasarımlı bir şekilde. Birkaç seferden sonra insanlar o yaka kartını atmaya, sıkılmaya başladılar. Biz daha sonrasında öğrendik ki ilk günlerde isim öğrenmeye yönelik farklı energizerlar bulunuyormuş. Onlarla birlikte isimlerin öğrenilmesi gerektiğini, yaka kartlarının en son plan olması gerektiğini öğrendik.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“En çok energizerlar (hareketlendirici oyunlar) sırasında etkileyici şeyler ortaya çıkıyor. Çünkü insanlar en doğal olarak bunlarda hareket edebiliyor. Üzerindeki baskılardan kurtuluyor böylelikle en fazla paylaşım, iletişim buralarda sağlanıyor. Ben en iyi arkadaşlıklarımı o sıralarda kazandım. Bu Türkiye’ye gelecek arkadaşım da o sırada göz göze gelip espirileşmemizle tanışmış, dost olmuştuk örneğin. Bir de kültür geceleri paylaşım için çok etkili bir yöntem.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Öğrenmeyi ve katılımı arttıran yöntemler aslında dediğiniz gibi. Oyun mu oynayacağız deniliyor ama diğerlerinin katılımını görünce kendisi de katılıyor ve katıldıkça zevk almaya başlıyor. Mesela bizim projemizde 28 yaşında İspanyol bir lider vardı bize göre yaşı büyüktü. Başta çok eğlenmiyor gibiydi ama sonrasında o da eğlenmeye başladı, bizimle vakit geçirmekten paylaşmaktan mutlu oldu. ...Gruplara ayrılmak bir yandan diğer gruplarla rekabet yaratıyordu ama aynı zamanda paylaşımı da arttırıyordu. Güzeldi.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Simülasyon yaptık. Simülasyonumuzu eğitmenimiz çok başarılı bir şekilde uyguladı. Ben çok memnun oldum. Çünkü daha önce görmemiştim. 1.1’e katıldım katılımcı olarak, yalnız bunu gerçekleştirdiğim için çok beğendim. Simülasyonda da [sorunlar] konuşuldu, bir de bunu uygulamaya dökelim dedik. ...Nasıl yapalım, mesela hastaneler kuruldu, hatta hizmet alım satımları oldu, borsacılık oynadık biraz işte paralar kestik falan. Bu hizmeti alabilir miyim, bu hizmeti alabilir miyim, burslar öğrencilerle alakalı. Eğitim problemi vardı mesela uyuşturucu, eroin gibi. [Gerçek hayatla bağlantılı oldu yani.] Dışarıdaki problemleri bizzat simülasyonda uygulamaya döktük bu anlamda.” (Eylem 4.3 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

“Kültür geceleri yapıyorduk biz bulunan kişilerle. Kültür gecelerinde o ülkenin kültüründen bir şeyler öğrenmeye çalışıyorduk ama kişisel olarak da onlarla sohbet ede ede ortaya bir şeyler çıkıyor. Ben onların, artık şöyle söyleyeyim, Ermenilerin sigaralarına kadar bir şeyler öğrenmiştik. Onların örflerini, adetlerini, üniversitelerini, yaşam biçimlerini onlardan öğrenmiştim. (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Bizim grup çalışmalarında bu oyunlar içersinde de bazı oyunlar vardı ki işte beş tane arkadaşınla tanış, ona sorular sor. Belirli verilmiş sorular var, işte bu sorulara karşı cevaplar al, o ne düşünüyor, sen ne düşünüyorsun, onun hakkındaki düşüncelerin ne, onun senin hakkındaki düşünceleri ne... yani çok güzel şekilde faydalandığımızı düşünüyorum ben o konuda.” (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“[AGH gönüllüleri] En çok karma yaptıkları faaliyetleri seviyorlar. Yani yerel gönüllülerle birlikte yaptıkları faaliyetler her zaman daha heyecan verici oluyor. ... Bunun dışında kalabalık grup halinde hareket ettikleri faaliyetleri çok seviyorlar. Mesela bir konser organize ediyorsunuz. Su dağıtıyor, su dağıttıktan sonra bir

dahaki dağıtımına kadar olan süreçte dinlenip geyik yapmak çok hoşlarına gidiyor. Her şeyin belli bir motivasyona ve yüksek enerjiyle döndüğü faaliyetleri daha çok seviyorlar. Hareketli takım liderlerini çok seviyorlar. Böyle şeylerde daha mutlu oluyorlar.” (Eylem 2 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Bu kişiden kişiye değişebiliyor aslında ama genel olarak sadece yabancı gönüllünün yabancı gönüllüyle yaptığı aktivitelerden hoşlanmıyorlar. Garip bir biçimde Avrupalı Avrupalıyla çalışmaktan çok haz etmiyor. Böyle bir garip durum var benim gözlemlediğim. Onun dışında profesyonel işleri yapmayı sevmediklerini biliyorum. Mesela hazır bir resmi yaptırmayı sevmiyorlar ama o resmi kendileri araştırıp bulup tasarlayıp çocuğa yaptırmayı çok seviyorlar. Hazır materyallerden, hani bizim kapitalist sistemin ürünü dediğimiz şeylere uygulamaktan hoşlanmıyorlar. Mesela biz oyunlar yaptırarak oynatmadılar ama oyun tasarlamayı seviyorlar. Yani hazırlık yapmayı çok seviyorlar ama araç olmaktan hoşlanmıyorlar. Üretici olmayı daha çok seviyorlar.” (Eylem 2 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

Mülakatlar esnasında, proje liderleri yaygın öğrenme yöntemlerinin proje katılımcıları için olduğu kadar kendileri için de önemli öğrenme fırsatları yarattığının farkında olduklarını belirtmişlerdir. Proje liderlerinin proje takımları içerisinde diğer proje liderleriyle yaşadıkları deneyimler proje liderlerinin faydalı öğrenme olanakları yakaladıklarını göstermektedir. Bu sayede proje liderleri proje takımlarında yer almaları sonucunda önemli takım çalışması becerileri kazandıklarını belirtmekte, günlük değerlendirme ve derinlemesine düşünme faaliyetleri sırasında ortaya çıkan öğrenme ortamlarından hayli yararlandıklarını dile getirmektedirler.

4.4 İstihdam olanakları

RAY araştırmasının Türkiye özelinde gösterdiği bir diğer önemli sonuç, Gençlik Programı çerçevesinde *hemen her tür projeye katılımın gençlerin iş bulma şanslarının arttırdığı algısıdır*. Bütün eylem türleri için bu durumu gösteren anket sonuçlarına ek olarak, gençler odak grup toplantıları ve mülakatlarda da bu durumla ilgili somut örnekler vermektedirler. Gençlik projeleri, sadece istihdam olanaklarının arttığı algısını yaratmamakta, aynı zamanda gençlerin gelecek eğitim planları ve gelecek kariyer planları konularında da fikirlerinin netleşmesine yardımcı olmaktadır. Projelere katılım yoluyla gençler sahip olduğu meslek ve işle ilgili algılarında da olumlu gelişmeler yaşamakta, mesleki gelişim fırsatları yakalamaktadır. İstihdam ve iş olanaklarının artışı konusundaki algı ve mesleki gelişim olanakları, sadece proje katılımcıları için değil, aynı zamanda proje liderleri için de önemli bir kazanım olarak vurgulanmalıdır.

Gençlerden dinleyelim...

“Almanya’da bir spor organizasyonunda gerçekleştirdiğim Avrupa Gönüllü Hizmeti projemden sonra Türkiye’ye döndüğümde projem boyunca öğrendiğim, geliştirdiğim yabancı dillerin sayesinde iş bulmakta sıkıntı yaşamadım. 7 aydır bir yabancı şirkette tam zamanlı çalışmaktayım.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Üniversiteden 2011 yılında mezun oldum. İş arama sürecimde bu proje gerçekten çok iyi oldu benim için. Hem moral hem kültürler arası entegrasyon anlamında sürecime destek sağladı.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Teşekkürler... Gençlik Programı sayesinde 6 yıldır bir üniversitede çalışıyorum ve yüzlerce gence bir fırsat sunuyorum.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“AGH’den sonra hayatım ve benliğim tam anlamıyla değişti. Önceden sadece hayal edebildiğim, gidebileceğimi hiç düşünmediğim Avrupa’ya gitmiş olmak, orada bir hizmette bulunmak, yurtdışına çıkış, orada yaşama ve hizmette bulunma gibi süreçleri bizzat yaşamış olmak hayatımın AGH sonrası döneminin çok daha farklı olmasına sebep oldu. Döndükten sonra Türkiye’de daha aktif olarak gönüllülük hizmetinde bulunmaya başladım. Yurtdışı iş ve staj başvurularında bulundum ve de kabul aldım. Türkiye’deki şirketler CV’me eklediğim yurtdışı deneyiminden sonra daha fazla aramaya başladılar. Yurtdışında okumanın da zor olmadığını düşünüp master başvurularında bulundum ve de kabul aldım. Önceden hayal bile edemeyeceğim tüm bu olayların peşpeşe gerçekleşmesi kendime olan güvenimi tam anlamıyla yerine getirdi.” (Standart anket, 2013, AGH Gönüllüsü)

Gençlik Programı, gençlerin istihdam edilebilirliği konusuna büyük bir önem vermektedir. Bu amaçla, Gençlik projelerine katılan gençlerin yaşadıkları ve edindikleri tecrübeleri toplumun diğer kesimleriyle birlikte işverenler için de tanınır hale getirmek üzere Youthpass isimli bir araç tasarlanmış ve Gençlik Programı’nın bütün proje katılımcılarına verilmesi öngörülmüştür. RAY araştırması kapsamında Standart ve Özel anketler ile odak grup toplantıları ve mülakatlar kapsamında proje katılımcıları ve proje liderlerinin Youthpass’ı ne kadar tanıdığı ve bildiği, gerçekleştirilen projelerde bu aracın ne kadar kullanıldığı ve Youthpass’ın gençlere yararlı olup olmadığı gibi konular da araştırılmıştır.

Youthpass nedir?²⁰

Youthpass, gençlik çalışmalarında yaygın ve enformal öğrenmenin tanınırlığını sağlamak ve desteklemek üzere geliştirilmiş bir araçtır.

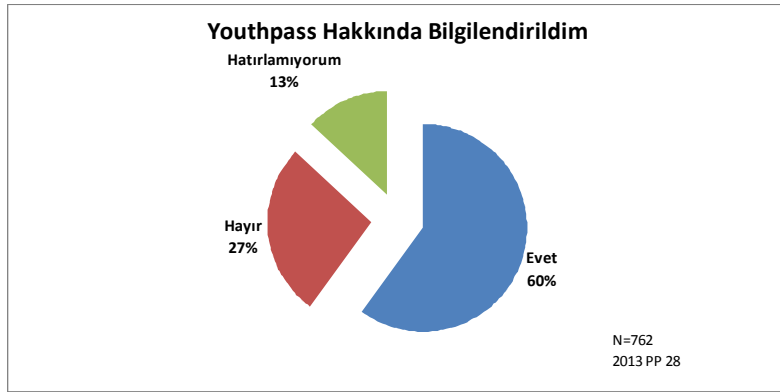
Youthpass, Avrupa Komisyonu'nun yaygın öğrenmenin tanınırlığını teşvik etme stratejisinin bir parçasıdır. Gençlik Programı (2007-2013) ve Erasmus+ Gençlik Programı (2014-2020) kapsamında desteklenen projeler sonunda verilen bir sertifika olarak tanımlanmıştır.

Öğrenme çıktılarını görünür hale getirmek ve tasdik etmek için bir araç olarak Youthpass, gençlik çalışmaları çerçevesinde uygulama ve politika arasında bir ilişki kurgulamaktadır:

- Youthpass Sertifikalarını destek kişileriyle birlikte yaratan proje katılımcıları, projelerde neler yaptıklarını ve hangi yeterlilikleri edindiklerini tanımlama olanağına sahip olmaktadır. Dolayısıyla, Youthpass kişisel yaygın öğrenme süreçleri hakkında derinlemesine düşünme yapabilmeye destek olmaktadır.
- Youthpass, projenin katma değerini belgeleyerek, gençlerin ve gençlik çalışanlarının aktif Avrupa vatandaşları olmalarını desteklemektedir.
- Avrupa çapında gençlik alanında yaygın öğrenmeyi tasdik eden bir araç olarak Youthpass gençlik çalışmasının toplumsal tanınırlığının güçlenmesine katkıda bulunmaktadır.
- Youthpass, anahtar yeterlilikleri görünür hale getiren ve tasdik eden bir sertifika aracılığıyla gençlerin ve gençlik çalışanlarının istihdam edilebilirliğine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

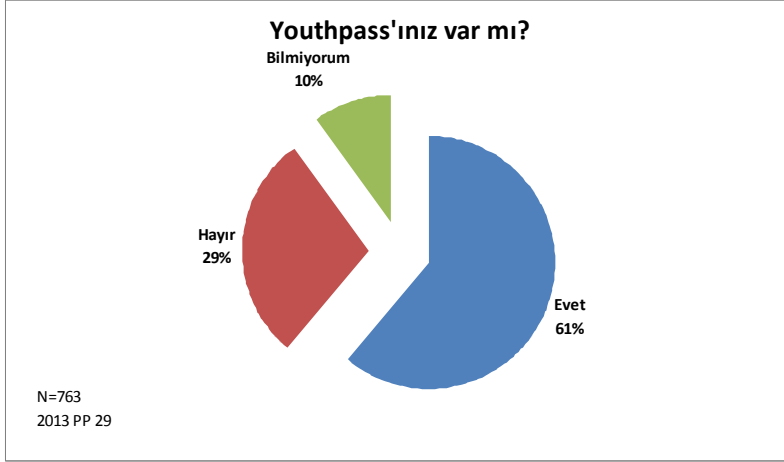
2013 Standart anket sonucunda 762 proje katılımcısından elde edilen verilere göre, katılımcıların sadece **yüzde 60'ı** projeler esnasında veya sonrasında *Youthpass ve faydaları hakkında bilgilendirildiklerini* belirtmektedirler (Grafik 1). Benzer şekilde, proje katılımcıları arasında *Youthpass sahibi olanların* oranı ise sadece **yüzde 61'**dir (Grafik 2). Bir öğrenme aracı olarak projelerde Youthpass'ın kullanımı konusunda benzer bulgular, odak grup toplantılarında da ortaya çıkmıştır: Katılımcıların, Youthpass hakkındaki bilgi ve Youthpass'a sahip olma oranları yaklaşık yarı yarıyadır. Bu durum, Gençlik Programı çerçevesinde projeleri sunan kuruluşların katılımcılara Youthpass sağlama konusunda yeterli özeni göstermediği sonucuna varmayı mümkün kılmaktadır.

Grafik 1 Youthpass Hakkında Bilgilendirildim

²⁰ <https://www.youthpass.eu/en/youthpass/about/>

Grafik 2 Youthpass'ınız var mı?

4.5 Devamlılık - sürdürülebilirlik

RAY araştırması kapsamında Türkiye özelinde öne çıkan bulgulardan bir tanesi Türkiye'deki gençlerin Gençlik Programı'na katılma oranları ve projelerden sonra yeni faaliyetlere katılma konusundaki isteklilikleridir.

Araştırma sonuçları proje katılımcıların neredeyse yarısının Gençlik Programı'ndan yararlanana kadar daha önce herhangi bir gençlik projesinde yer almamış olduklarını göstermektedir. Çarpıcı olan ise projelere katılan gençlerin önemli bir kısmının yeni projeler ve değişik rollerle Gençlik Programı'na katılmaya devam etmeleri ve etmek istemeleridir. Mülakat ve odak grup toplantılarında yer alan katılımcıların çoğu Gençlik Program projelerine bir kez katıldıktan sonra, ulusal ve uluslararası düzeylerde gençlik çalışmalarına katılmaya devam ettiklerini belirtmişlerdir. Projelerde yaşadıkları deneyim sayesinde motivasyonları artan bir çok katılımcı, Gençlik Programı bünyesinde kendi projelerini hazırlamaya ve bu projelerin hazırlık, planlama, sunma ve uygulama aşamalarında aktif rol almaya başladığını belirtmiştir. Ayrıca halihazırda var olan yapılarda yeni proje hazırlayan katılımcılar olduğu gibi, gençlik çalışmalarında ve sivil toplumda yer alma çabalarına devam edebilmek için yeni gençlik yapılanmaları kuran katılımcıların sayısı da azımsanamayacak kadar yüksektir. Bazı katılımcılar dernek veya gençlik merkezi gibi kendi gençlik örgütlerini kurduklarını, ve/veya kendi yerelliklerinde gönüllü çalışmalara katılmaya devam ettiklerini vurgulamıştır.

Gençlerden dinleyelim...

“Katıldığım bu proje, benim Gençlik Programları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmamı sağladı ve kendi projemden sonra başka projeye daha katıldım. Bunlar benim diğer insanlarla olan ilişkilerimi daha da geliştirdi. Şu anki amacım da AGH ile yurt dışına gitmek ve okulda öğrendiğim yabancı dili geliştirmek. Avrupa Birliği'nin sağladığı bu fonların ve yardımların çok etkili ve yararlı olduğunu düşünüyorum. Yaptığım projeden sonra benim başka projeler yapma isteğim ve başka projelere katılma isteğim arttı. Bunu olabildiğince kendi çevremdeki insanlara anlatmaya ve yaymaya çalışıyorum. Bunların kesinlikle bir domino etkisi yarattığını düşünüyorum. Bu tür programlar insanların becerilerini geliştirebildikleri, takım çalışmasını öğrenebildikleri programlar. Mümkün olduğunca bu tür programlardan herkesin haberdar olmasını istiyorum ve anlatıyorum.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Bence bu tarz projeler gençlik için çok faydalı, bunlara katılarak kazandığım deneyimi ve kültürlenmeyi çok daha yüksek paralar dökerek sahip olamazdım, yanı sıra edindiğimiz arkadaşlıklar ve bağlantılar cabası. Ben sınıf öğretmenliği mezunuyum ve atandığım zaman bütün yaz tatillerimi gönüllülük yaparak değerlendirmeyi planlıyorum.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Mesela ben STK çalışmalarımı arttırarak daha faydalı bir birey olmaya başladım.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

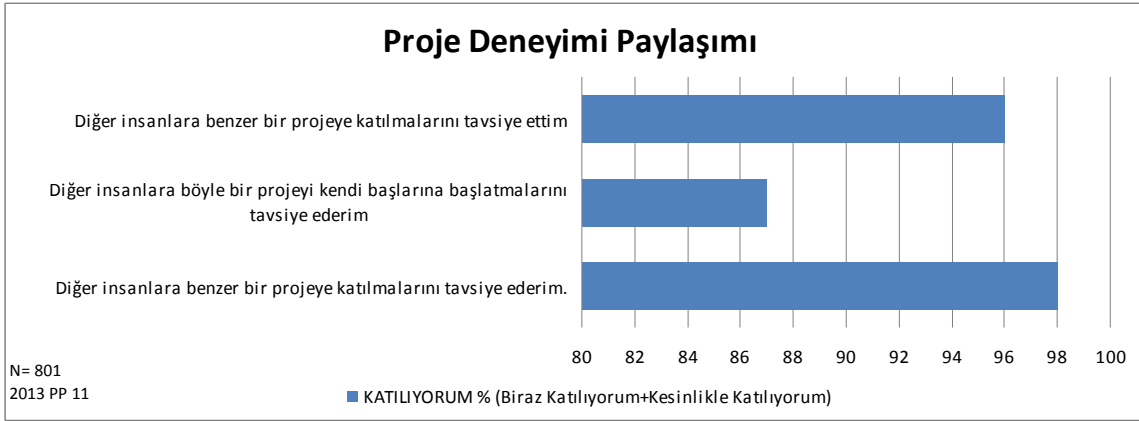
“[Katıldığım projede] genç işsizliği üzerine hak temelli çözüm arayışında bulundum. Fikir üretme ve çözüm sürecinde gerçekten etkili olduğunu düşünüyorum bu projenin. Çıktılarda kendi fikrimi görmek beni heyecanlandırdı.” (Standart anket, 2013, Eylem 5.1 katılımcısı)

“[Katılımcıların] öz güvenlerinin arttığını görüyorum ve bağlılıklarının da arttığını görüyorum. Orada o zaman gelen ve görev alan arkadaşlar hala devam ediyorlar kendi derneğimiz içinde. Ve hep anlatıyorlar: “Çok güzeldi. Farklı bir şey yaptık. Kaç yıldır yapılan ilk defa böyle bir şey!” Onlar da farklılık yaratmanın içinde bir parça olmaktan haz alıyorlar.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

Devamlılık ve sürdürülebilirlik anlamında önemli bir gösterge de katılımcıların proje deneyimlerini çevreleriyle nasıl paylaştıklarına bakılarak elde edilebilir. Bu anlamda, 2013 Standart anketine katılmış olan 801 gencin cevaplarına göre, proje katılımcılarının **yüzde 98'i diğer insanlara benzer projelere katılmalarını tavsiye ederim** demiş, katılımcıların **yüzde 96'sı halihazırda katılımı tavsiye ettiklerini** belirtmiş, **yüzde 87'si** de *diğer insanlara bir projeyi kendi başlarına başlatmalarını tavsiye edebileceklerini* söylemişlerdir (Tablo 6). Bu oranların yüksekliği, proje katılımcılarının Gençlik Programı sayesinde elde ettikleri deneyimler ve kazanımlardan hayli memnun olduklarını göstermektedir.

Tablo 6 Proje Deneyimi Paylaşımı

4.6 Avrupa Birliği, Gençlik Programı ve Ulusal Ajans

RAY araştırmasının anket çalışmaları yoluyla bilgi edinmeye çalıştığı konulardan biri de Gençlik Programı'nın gençlerin Avrupa, Avrupa Birliği ve Gençlik Programı ile ilgili bilgi düzeyinde yarattığı değişimi tespit etmektir. 2013 Standart anketine katılan 802 proje katılımcısının vermiş olduğu cevaplara göre, katılımcıların **yüzde 69'unun Avrupa Birliği hakkındaki görüşlerinin daha iyileştiği** görülmektedir (Grafik 3). Bu anlamda, *görüşüm daha kötüleştii* diyenlerin oranındaki azlık (**yüzde 2**) dikkat çekicidir.

Grafik 3 AB Hakkında Görüşüm

Odak grup toplantıları ve mülakatlardan elde edilen bilgiler ışığında, proje katılımcılarının projeler içerisinde geniş anlamıyla Avrupa, dar anlamıyla da Avrupa Birliği ile ilgili tartışma ve fikir alışverişi ortamları bulunduğu, mevcut görüşlerini test etme, doğrulama veya

yanışlama imkanına sahip olduğu, ve bu konularda yeni fikirler oluşturduğu görölmektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Benim katıldığım eğitimde siyasi kavramlara (Avrupa ve Avrupa Birliği hakkındaki siyasi kavramlara) çok değinildi ve çok hoş bir tabir kullanılmıştı: United in diversity. Ve aslında herkesin kültürünün, ... yani “Avrupa Birliği'nin ve Avrupa'nın temeli bu zaten.” denmişti.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Bende mükemmel bir Avrupa modeli vardı. Orada bütün her şeyin böyle mükemmelce uygulandığı falan... Ama ben orada da şunu gördüm: Türkiye'de nasıl aksaklık varsa alınan kararların uygulanış şeklinde, aynı şekilde oralarda da bu uygulanış aksaklıkları... Oranın da aslında mükemmel olmadığını...” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Benim Avrupa Birliği'ne bakış açım değişmişti. Oradayken özellikle, buraya gelince yine şey oldu ama. Macaristan'ın ekonomisi çok kötü durumda ve bunun çok büyük sorumlusu da Avrupa Birliği aslında. Avrupa Birliği'ne daha olumlu bakıyordum, hala olumlu kısım daha fazla benim açımdan ama azalma oldu yani. Çoğunluk işsizdi. Biz iki ay oradaydık ama biz gittiğimizde açılan mağazalar bir hafta sonra, on gün sonra kapanıyordu, yenisi açılıyordu. Yani ciddi kriz vardı orada.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

Anket sonuçları, katılımcı gençlerin katıldıkları projelerin Avrupa Birliği ve Gençlik Programı tarafından desteklendiğini yüksek oranlarda bildiklerini göstermektedir. 2013 Standart anketinde sorulan “*bu proje, finansal olarak AB tarafından desteklenmiştir. Bunu biliyor muydunuz?*” sorusuna katılımcıların **yüzde 97'si “evet”** yanıtını vermiştir. Bu da katılımcıların bilinç düzeyi hakkında önemli bir gösterge olarak kabul edilebilir. Aynı ankette “*proje kapsamında elde ettiğiniz AB fonları, Gençlik Programı tarafından sağlanmıştır. Bunu biliyor muydunuz?*” sorusuna “evet” yanıtı verenler ise **yüzde 95** düzeyinde çıkmıştır. Her iki soruya verilen olumlu yanıtların bu kadar yüksek olması, Gençlik Programı kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlere katılanların katıldıkları faaliyetin yapısı ve maddi kaynakları konusunda bilgili ve bilinçli oluklarına işaret etmektedir. Ancak, bu anketlerin faaliyetlerin sonlanmasından sonra yapıldığı dikkate alınmalıdır. Katılımcıların, faaliyete katılmadan önce ne kadar bilinçli olduklarına dair elimizde bir veri olmadığından, bu düzeye aktivite sırasında ulaşıp ulaşmadıkları hakkında bir değerlendirme yapılması mümkün değildir.

Gençlik Programı projelerine katılan gençler, sadece Avrupa Birliği ve Gençlik Programı'yla ilgili değil, aynı zamanda programın yürütücüsü olan *Ulusal Ajans'la ilgili de yeni bilgiler* edinmektedir. Odak grup toplantıları ve mülakatlardan elde edilen veriler ışığında, proje katılımcılarının *Ulusal Ajans hakkında genellikle olumlu görüşler*

geliştirdiklerini ve Ulusal Ajans'tan *projelerin kalitelerini arttırmak için beklentileri* olduğunu tespit etmek mümkündür. Proje katılımcıları, Ulusal Ajans tarafından *verilen destekten memnun görünmekte* ve bu desteği takdir etmekte; Ulusal Ajans'tan projelerin uygulama aşamalarında da kendilerine destek olmasını ve projelerin başarılı çıktılarını (gerekirse yerinde ziyaret ederek) takdir etmesini istemekte; projelerin başarılı olmasını garanti altına alabilmek için, Ulusal Ajans'ın projelerin *değerlendirilme aşamalarında kuruluşların yetkinlikleriyle ilgili daha titiz araştırmalar yapmasını*, ve Gençlik Programı'nın tanıtımı açısından Ulusal Ajans'ın daha fazla inisiyatif almasını ve faaliyetler yürütmesini önermektedirler.

Gençlerden dinleyelim...

“Bu projelerin gerçekten amacına ulaştığını düşünüyorum. Teknik konulardaki yardım ve destekleri için Ulusal Ajans'a çok müteşekkirim.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Bu tür çalışmalar gerçekten yararlı, birçok konuda özellikle insana vizyon vermesi açısından. Hele bi de maddi imkanları kıtsa bir bireyin... Ve ulusal ajans ve değerli çalışanları bence bu işi iyi yapıyor.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Her zaman arkadaşlarıma ve aileme derim ki, iyi ki UA var, iyi ki bu tip projelere katılım sağlayabiliyoruz. Ben Bartın ilinin 15-20 haneli bir köyünde büyüdüm ve bu tip gönüllü faaliyetler sayesinde bir çok ülke gezdim, bir çok yabancı arkadaşım oldu ve belki de bunlar sayesinde geleceğim için en mantıklı mesleği seçtim.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Gençlik projeleri Türk Ulusal Ajansı tarafından profesyonellikle yürütülüyor. Yardımları sayesinde hiç bir sorunla karşılaşmadan işlemlerimi gerçekleştirdim.” (Standart Anket, 2013, Proje Katılımcısı)

“Kesinlikle yetkinlik diyorum, en önemli şey. Bence projeler kabul edilirken bu yetkinlik konusuna biraz daha bakılmalı. Bir kuruma bir proje desteği verilirken gerçekten bu konuyu yapıp yapamayacakları biraz daha iyi irdelenmeli.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

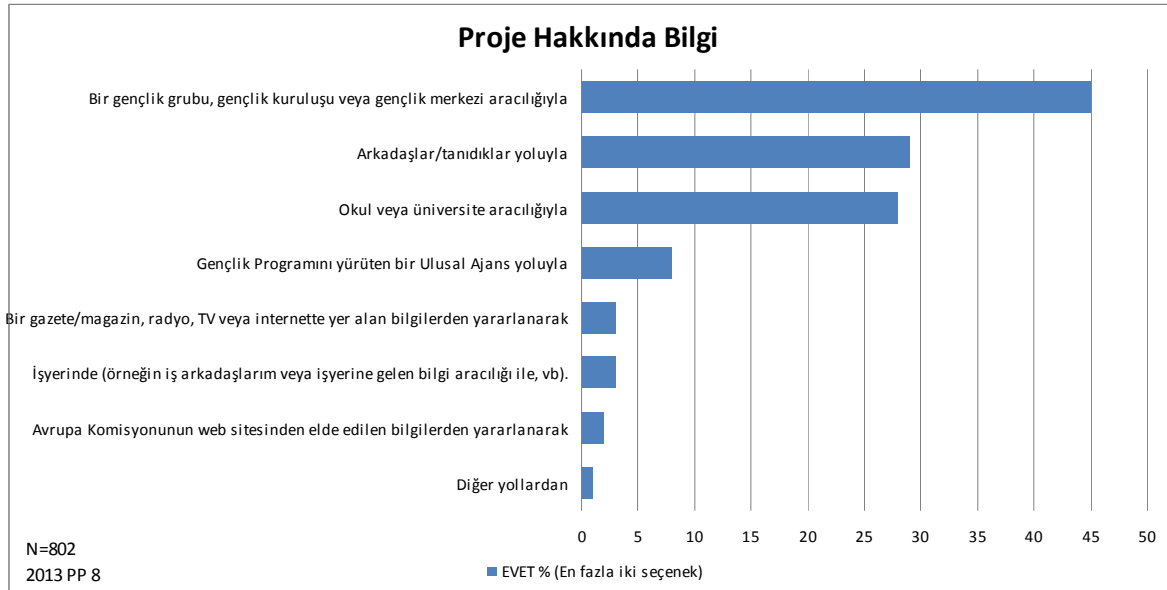
“Ulusal Ajans'ın Antalya'ya gelip de Antalya'daki STK'ları toplayıp bir bilgilendirme sunumu yapsa... Çok zor olduğunu düşünmüyorum. Ticaret Odası da Valilik de böyle bir şeyi destekler. Yani illa biz kişinin Ulusal Ajans'ı bulmasını, tesadüfen duymasını, keşfetmesini, proje için oturup çalışmasını bekliyoruz. Ama bu da insanlarda “Ya şimdi bu çok uzun iş. Bir sürü prosedür... Sonra ödemesi var, bilmem nesi var.” gibi algılardan bir geri duruş sergiliyorlar. O yüzden belki Ulusal Ajans böyle yerel dediğimiz -il merkezi bile olsa- ya da bazı ilçeleri seçip (özellikle daha İç Anadolu, Doğu Anadolu neyse)... Biraz bilgilendirmeye yönelik başka şeyler yapabilir.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Bir de... Açıkçası bu kadar güzel etkinlik yaparken birileri de gelsin görsün Ulusal Ajans'tan. Çünkü, tüm projeler öyle mi oluyor bilmiyorum ama, birileri gelip bir gün de olsa onları da ağırlayalım isterdim. Çünkü nihai raporda ne kadar anlattırsanız ya da şurada ne kadar söylerseniz boş.” (Eylem 1.1 ve Eylem 3.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

Projeler hakkındaki bilgilerin nereden öğrenildiği sorusuna verilen cevaplar, gençlerin projelere katılmadan önce de Ulusal Ajans'la ilgili bilgi sahibi olup olmadığını gösteren bir veri olarak kabul edilebilir. 2013 Standart anketine katılan 802 proje katılımcısının verdiği cevaplara göre (Tablo 7), projelerle ilgili bilgiler en çok bir gençlik grubu, gençlik kuruluşu

veya gençlik merkezi vasıtasıyla edinilmektedir. İkinci sırada arkadaşlar ve tanıdıklar vasıtasıyla, üçüncü sırada ise okul veya üniversite aracılığıyla gelmektedir. Odak grup toplantıları ve mülakatlar da bu bulguları doğrular niteliktedir. Anket sonuçlarına kıyasla daha yaygın görünen bir bilgi edinme yöntemi de internet ve değişik websiteleri olarak ortaya çıkmaktadır. Projeler hakkında bilgilerin öğrenildiği kaynaklar sıralamasında Ulusal Ajans'ın dördüncü sırada olması, gelecekte Gençlik Programı'nın tanıtımı için Ulusal Ajans'ın çabalarına yol gösterici olabilir.

Tablo 7 Proje hakkında bilgilerin nereden öğrenildiği

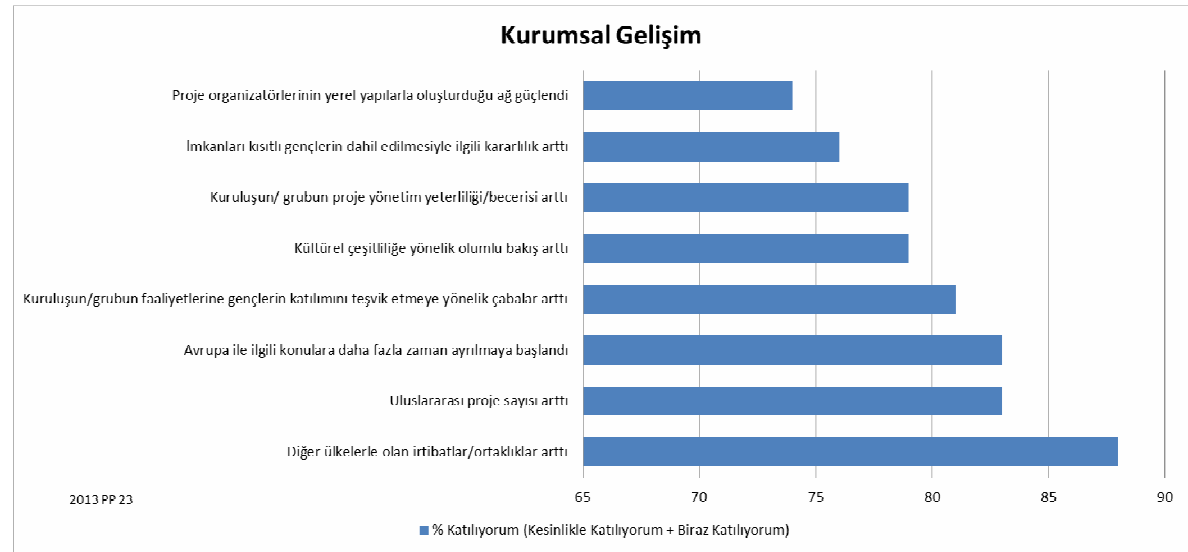
4.7 Kuruluşlar Üzerinde Etkiler ve Sektörler ve Kurumlar arasında İşbirliği

RAY araştırması gençlerin Gençlik Programı projelerine katılımının, bu gençlerin kuruluşları üzerinde bir etki yaratıp yaratmadığını da tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu başlıkta, aynı zamanda katılımcıların kuruluşlarıyla olan ilişkilerinin niteliği de incelenebilir.

Araştırma kapsamında kurumsal kazanımlar ve gelişim, Eylem 5.1, Eylem 4.3, Eylem 3.1 kapsamında yapılan projelere katılan gençlik çalışanları ve liderleri ile kuruluş temsilcilerine 2013 Standart anketlerinde sorulan “*Bu projeye bir kuruluş/grup/kurum adına katıldıysanız, projenin kuruluşunuz/grubunuz üzerinde ne tür etkileri oldu?*” sorusuna verilen cevaplara bakarak tespit edilebilir. Tablo 8’den görülebileceği üzere, “*diğer ülkelerle olan irtibatlar ve ortaklıklar arttı*” cevabı, en popüler cevap olarak ortaya

çıkılmaktadır. Anket katılımcılarının **yüzde 88'i**, katıldıkları projeden sonra kuruluşlarının irtibat ve ortaklıklarının arttığını ifade ederken, bu ortaklıklarla yakından ilgili olarak, kuruluşları tarafından *düzenlenen uluslararası proje sayısının arttığını* ifade edenlerin oranı da **yüzde 83** olmuştur. Bahsedilen uluslararası projelerin Avrupa Birliği Gençlik Programı kapsamında gerçekleştiğinden hareketle, katılımcıların yine **yüzde 83'ü** proje sonrası kuruluşlarında *Avrupa ile ilgili konulara daha fazla zaman ayrıldığını* belirtmiştir.

Tablo 8 Kurumsal Gelişim

Tablo 8'e göre düzenlenen projelere katılımın kuruluşlara en zayıf etkisinin *yerel yapılarla kurulan ağlar ve imkanları kısıtlı gençlerin dahil edilmesi* alanlarında olduğu görülmektedir. Bu iki alanda bir etki olduğunu söyleyenlerin oranları sırasıyla **yüzde 74** ve **yüzde 76** olmuştur.

Odak grup görüşmeleri ve mülakatlar da gençlerin ve gençlik çalışanlarının projelere katılmalarının, kuruluşlar üzerindeki etkilerine örnekler sağlamaktadır. Bu bulguları destekleyen şekilde, odak grup toplantıları ve mülakatlarda, en yoğun olarak belirtilen etki, yeni kuruluşlarla bir araya gelme ve birlikte çalışma konularında görülmektedir. Odak grup toplantıları ve mülakatlardan anketlere nazaren farklı olarak elde edilen bir sonuç ise uluslararası ortaklıkların yanı sıra, *ulusal ve/veya yerel ortaklıklar kurmayı ve değişik kamu/özel kuruluşlardan projeler için destek sağlamayı öğrenme* konularında belirtilen kurumsal gelişmedir. Bu bağlamda, proje katılımcıları kendi kuruluşlarının yeni kuruluşlarla tanışıp işbirliği yapmaya başladığını; kuruluşların yerel kurum ve kuruluşlarla

işbirliği ve iletişimin öneminin farkına varmaya başladıklarını; ve kendi projelerinde diğer kurum ve kuruluşların desteğini almaya başladıklarını belirtmişlerdir.

Gençlerden dinleyelim...

“Biz mesela TEMA’nın Kastamonu’da bir şubesi olduğunu öğrendik ve onunla iş birliği yapma şansı elde ettik bu proje sayesinde. Güçlü bir organizasyon olduğu için çok da faydalandık.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Kurumsal olarak -evet- çok güçlü bir organizasyon olmamızı sağladı. Bilgi Üniversitesi ile çalışabiliyoruz mesela. Bütçeleri izlemek şeylerine katılıyoruz, platforma üye olduk. Çeşitli eğitimlere katılımcı gönderiyoruz.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“[Katılımcılar] Halkın, basın ve kamu kurumlarının ilgisini çekmenin önemini fark ettiler. Çünkü sadece kendi üyeleriyle on kişi toplanıp bir proje yaptıklarında, o çok sığ kalıyordu. Ama işte mutlaka bir projede bir belediye, bir yerel yönetim, bir dernek (hani yerel aktörlerden birinin) içinde olması gerektiğini -çünkü o sunumlarda, eğitimlerde onlardan da bahsediliyordu- ve onun onlara daha fazla yaygınlaştırabileceğini gördüler. Mesela Bodrum projesinde gidip pazardaki halkla konuşmuşlar, Belediye'nin pazarına gitmişler, Belediye'ye gitmişler özel olarak, talep etmişler. Onlar iletişim kurma gerekliliğini öğrenip gidip onu da deneyimleyerek “Evet, bu bize faydalı oldu”ya geldiler.” (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Projemiz Suçun İşlenmediği Bir Toplum Projesi idi. Ulusal bir projeydi. Karabük İl Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştı. Yürütücüsü İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bulunan Toplum Destekli ..... Şube Müdürlüğü personeli idi. Bu projemizde destekçilerimiz vardı. Türk Kızılayı Karabük Şubesi Başkanlığı, Orman İşletme Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Kardemir Karabükspor, İşkur İl Müdürlüğü. Bu kurumlarla beraber işbirliği içerisinde çalıştık.” (Eylem 1.2 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

Yeni kurulan ortaklık ve işbirliklerinin yanı sıra, odak grup görüşmeleri ve mülakatlar, projelere katılım vasıtasıyla katılımcıların kuruluşlarının çeşitli düzeylerde farkındalık artışı ve kapasite gelişimi yaşadıklarına dair örnekler de sunmaktadır. Bu kurumsal gelişim, özellikle *projelerin bütçelerini hazırlama, yönetme ve mali işlere dair resmi sorumlulukların* takibi ve yerine getirilmesi konularında ortaya çıkmaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“O bütçeyi yönetme becerisi elde ettim ben kendim için. Benimle birlikte çalışan dernek saymanımız, dernek başkanımız da “Aman, biz bir hibe aldık, bunu doğru kullanalım. Evraklarımızı doğru hazırlayalım. Zamanında ödemelerimizi yapalım. Proje süresini geçirmeyelim. Beyannamemizi verelim.”... Yani o, sizi disipline sokuyor. (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Ama ne oluyor? Bu projeleri yaparken, [kuruluşlar] “Bütçe yapmalıyım.”, “Seneye şu hedefleri belirlemeliyim.”, “Bu faaliyetlere göre de şu kadar paraya ihtiyacım var; bunun şu kadarını sponsor bulurum, şu kadarını hibe alırım, şu kadarını cebimden karşılarım.” mantığını geliştirmeye başlıyorlar. Bence bu önemli bir kazanım. Çünkü bir insanın kendisi için de, işi için de, derneği için de gelecekle ilgili bir çalışma yapmadığı sürece aynı şeyler döner durur, bir başarı olmaz. AB hibeleri o açıdan iyi.” (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Mesela yerelde diğer dernekler bizi duyduklarında “AB hibesi almışsınız, proje yapmışsınız.” diye tebrik edip, “Gazetede gördük sizi, çok iyi olmuş. Biz de aslında yapmayı çok istiyoruz. Bir türlü daha başaramadık.” diyenler, bizi takdir edenler oldu. O da o yönetimde (şubenin yönetiminde) “Biz bu sene iyi bir şey başardık.” hissi yarattı.” (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

Ayrıca katılımcıların kuruluşlarının, projelerden elde edilen çıktıları kendi kuruluşlarında uygulamaya başladığı, yeni projeler gerçekleştirebilmek için kurumsal yapılarında değişiklikler yaptığı ve kuruluşlarının diğer üyelerini de projelere angaje ettiği bazı örnekler de mevcuttur.

Gençlerden dinleyelim...

“Ama üniversitenin bu anlamda çok sahip çıktığını, takdir ettiğini söyleyebilirim. Bu projeden sonra üniversiteye ben bir teklifte buldum, niye kampüste bizim ayrı ayrı geri dönüşüm kutularımız yok diye. Rektörlükten bana özel teşekkür yazısı geldi. Uygulanmaya başladı proje.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ben ...Kaymakamlığı proje koordinatörüyüm. Normalde de işim bu, proje yapmak. Aslına bakarsanız kaymakamlıklarda proje koordinatörlüğü diye bir kadro yoktur. Valiliklerde AB temas noktaları vardır. Onun dışında kaymakamlıklarda böyle bir oluşum yoktur. Ancak benim bu konularla ilgilendiğimi kaymakam bey görüp bunun oluşturulmasını kendisi istedi özellikle. Sadece gençlik değil, başka projeler de yapıyoruz yetişkinlere yönelik. Kurumda herkes bir şekilde yurtdışı görmüş oldu. 50 yaşından sonra bu insanlar yurt dışına gitti geldi bu projeler sayesinde. O yüzden artık şu andaki tepki şu şekilde: bizi ne zaman götüreceksiniz yurtdışına, bir daha nereye proje yapacağız, nereye gideceğiz? Herkes gerçekten destekliyor. Şimdiye kadar hiçbir sıkıntıyla karşılaşmadık devlet kurumu olmasına rağmen.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Tüm bu kurumsal gelişim örneklerinin yanı sıra, proje katılımcılarının ve proje liderlerinin *projelere katılmak istedikleri için kendi sivil toplum kuruluşlarıyla ve/veya çalışmakta, öğrenim görmekte oldukları kurumlarla yaşadıkları sorun ve sıkıntılara ilişkin örnekler de odak grup toplantıları ve mülakat katılımcıları tarafından dile getirilmiştir.* Bu anlamda, öğrenci gençlerin projelere katılmak için okullarından ve/veya hocalarından destek görmediği, projeler yoluyla deneyimlenen öğrenme hareketliliğinin katılımcılara ve/veya kuruluş/kurumlara yapacağı katkının kuruluş/kurum temsilcileri tarafından yeteri derecede anlaşılmadığı ve bu tür bir hareketliliğin bazı durumlarda kuruluş/kurum yetkilileri tarafından engellenmesi ile karşılaşılan örnekler de mevcuttur. Bu tür sıkıntıların aşılabilmesi ve gençlerin kurumsal olarak daha iyi desteklenebilmesi için, Gençlik Programı ve gençlik projelerinin gençler ve gençlerin kuruluşları üzerindeki olumlu etkileri hakkındaki bilgilerin yaygınlaştırılması, Program'ın ve öğrenme çıktılarının tanınırlığı konusunda daha yaygın çalışmalar yapılması faydalı olacaktır. Gençlik çalışmalarının gençler üzerindeki etkilerinin tanınırlığı (recognition) konusu bir sonraki bölümde daha detaylı bir şekilde tartışılmaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Bu konuda mühendislik fakültesi- ben yani hep bu ortamın birazcık daha farklı olduğunu, %98 erkek öğrencilerin yaygın olduğu bir fakülte dışında görüldüğünden farklı olduğu için herhangi bir hocamdan bugüne kadar herhangi bir destek hiçbir şekilde almadım. Kolaylık da sağlanmadı. Ben hep kendim fedakarlık yapıp veya bazı zamanlarda eğitimimi ikinci plana alarak bu faaliyetleri gerçekleştirmek durumunda kaldım. Bu yüzden uzatmalı bir öğrenciyim, çok iyi bir öğrenci değilim. Açıköğretim öğrencisiyim, bir yandan ona güveniyorum veya işte başka işler yapıyorum. Ama herhangi bir hocamdan, herhangi bir akademisyenden böyle bir yardım, fayda daha hiç görmedim.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ben bu katıldığım eğitimin önce Fransa ayağına başvurmuştum, oraya da seçilmiştim. Göndermediler beni. Ben Valilik'te çalışıyordum son zamana kadar. Göndermediler, dediler ki hep daha önceleri farklı projelere gidip geldiğim için: “Hep geziyorsun, hep kendin geziyorsun. Bizi hiçbir yere götürmüyorsun. Otur oturduğun yerde.” şeklinde bir tavır... Direkt böyle üst düzey bir yöneticiden aldığım bir tavırdır bu “Otur oturduğun yerde.” şeklinde. Daha sonra Almanya'ya çıktı. Dedim ki: “Hayır, gideceğim.” Ben bu... Özellikle ben eğitimi çok özellikle seçtim. Yani bu eğitime gitmeyi çok istiyordum. “Kalite arttırmayla ilgili neler yapılabiliyor?” şeyini... Çünkü çok uzun zamandır proje yapıyorum, biraz da sıkılmışım sürekli aynı şeyleri yapmaktan. “Hayır,” dedim, “ben buna gideceğim.” dedim, “Ne olursa olsun gideceğim.” Zorla böyle... Kavga ede ede artık şey yaptım. Ve bana izin dahi yazmadılar.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

4.8 Tanınırlık (Recognition) ve Takdir edilme

Gençlik Programı projelerine katılan gençlerin elde ettikleri deneyimleri ve öğrenme çıktılarını farklı sektör ve paydaşlarla (aileler, okullar, potansiyel işverenler vb.) paylaşma, bu çıktıları bu aktörlere “tercüme etme” ve gençlik alanı ve sivil toplum içinde ve dışında yaşanan öğrenme etkinliklerini toplumun farklı kesimleri gözünde de değerli hale getirebilme “tanınırlık” başlığı altında değerlendirilmektedir. Farklı sosyal, eğitimsel ve siyasi faktörler, gençlik çalışmalarının ve yaygın eğitimin tanınmasıyla ilgili ulusal farklılıklar ortaya çıkartmaktadır. Bazı toplumsal çevrelerde gençlik çalışanları ve eğitmenler, daha profesyonel bir anlayışla değerlendirilip bir meslek bulabilirken, bazı durumlarda gençlik çalışmalarına yönelik sosyal açıdan nispeten düşük bir tanıma söz konusu olabilir. Başka toplumsal çevrelerde ise gençlik çalışmaları finansal olarak önemli ölçüde destek ve sosyal takdir toplayabilir, ama resmî bir tanıma söz konusu olmayabilir.²¹

“İstihdam olanakları” bölümünde gençlik çalışmalarının, katılımcı gençlerin projeler vasıtasıyla elde ettikleri deneyimin potansiyel işverenler tarafından ne kadar tanındığı ve bu durumun gençlerin iş bulma olanaklarına yaptığı etki açısından elde edilen bulgular tartışılmıştır. Tanınırlık konusunun istihdam edilebilirlik dışında kalan boyutları ile ilgili elde edilen bulgular, aile, yakın çevre, arkadaşlar, okul, iş çevresi gibi kategorilerde de tartışılabilir.

²¹ Darko Markovic, “Gençlik alanındaki öğrenimlerin tanınmasıyla ilgili otostopçu rehberi”, Youthpass Kılavuzu, sayfa 14.

RAY çalışması Özel araştırma kapsamında, odak grup toplantıları ve mülakatlardan elde edilen veriler, proje katılımcılarının ve proje liderlerinin elde ettikleri deneyimlerin çeşitli çevreler tarafından tanınması ve takdir edilmesi konularında gençlerin farklı tepkiler ve tavırlarla karşılaştığını göstermektedir. Bir kısım katılımcı, aileleri ve yakın çevrelerinin kendilerine öğrenme hareketliliği faaliyetlerine katılım açısından destek olduğunu söylerken, bir kısım katılımcı bu deneyimleri yaşarken yeterli desteği görememekte olduklarını, olumsuz tepkiler aldıklarını belirtmiştir.

Çoğu gencin, projelere katılabilmek için ailelerinden izin ve destek alması gerektiği düşünüldüğünde, sayılan toplumsal kategoriler arasında belki de gençlerin hayatlarında en önemli yere sahip olan ailedir. Odak grup toplantıları ve mülakatlardan elde edilen veriler ışığında, katılımcı gençlerin ailelerinin, gençlerin elde ettiği “başarıları” (yabancı dil gelişimi, yurtdışı deneyimi vs.) gördükçe kendilerine verdikleri desteğin arttığını, bir şeyler başardıklarını gördükçe çocuklarıyla gurur duymaya başladıklarını, gençlerin projelerden kazanımlarını gördükçe çocukları hakkında olumsuz algılarının değiştiğini, çocuklarına olan güven duygularının arttığını ve takdir duygusunun geliştiğini söylemek mümkündür.

Gençlerden dinleyelim...

“Ailem zaten bu oluşumları gördükçe beni desteklediler proje yazdığımda. [Bendeki değişimin] farkındalar. Yani buralara kadar gelmemin büyük başarı olduğunu görüyorlar. Arkadaşlarım hani bu proje sayesinde değil de, kendi yaptığım proje sayesinde gençliğin neler yapabileceğini gördüler zaten. Benimle beraber, benim yanımda oldular ondan sonra. Ben de olabildiğince gençlere yardımcı olabilmek için, küçük bir gençlik merkezi açtık ilçede. Bununla da çalışmalar falan yaptık. Şu anda seminerler veriyorum gençlere.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Benim annemin arkadaşları gazetede görüp “Aaa! Sizin kız ne yapıyor?”, “Bu nasıl bir şey?”, “Tebrik ediyoruz.”, “Gençlerle şöyle bir etkinlik düzenlemişler, gazetede gördük.”... Bunu katılan öğrenciler, arkadaşlar da aynı şekilde kendi ailelerinin gazetelerde özellikle çıkmasında... İnsanlarda böyle farklı bir şey yaptıkları için bir takdir oluşmuş.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Gencin annesi diyor ki arkadaşına bir çay sohbetinde: “Bak, benim oğlum gazeteye çıktı. Şöyle bir proje yaptı”. Belki çok iyi anlamıyor projeyi ama... Ötekisinin oğlu da diyor ki: “O zaman, bizimki de katılsaydı. Bir dahakine ona da haber verin.” Öyle çok ufak ufak dalgalarla yayılan bir şey ama genel anlamda ilişki daha başarılı.” (Eylem 5.1 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Aile açınsındansa şu şekildeydi: oğlum otur dersine çalış, ne yapacaksın oralarda. Oralara gittikten sonra oğlum hadi devam et diye takdir ettiler.” (Eylem 4.3 ve Eylem 3.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ailem beni hiçbir yere göndermezdi. Üniversite hayatımda yurttan eve taşınmamı bile istemiyorlardı. Onların gözünde çok büyük böyle tabular falan vardı. Ama ben ne zaman yurtdışına gittim, her şey o kadar değişti ki! Böyle... İnanılmaz. Bana hiçbir şey sormuyorlar bile artık: “Sen nereye gidiyorsun, ne yapıyorsun?” Ben oradan oraya gidiyorum, oradan oraya gidiyorum. Bir gün babamı aradım tam böyle Berlin Duvarı'nın önünde. Pardon! Babam beni aradı. “Ne yapıyorsun?” dedi. “Baba,” dedim “şu an Berlin Duvarı'nın önündeyim.” “Ooo kızım,” dedi, “sen” dedi, “dünyayı gezdin.” filan diyor böyle. Artık sonunda geldim, İstanbul'a taşındım. Hiç kimse bir şey demiyor. Normalde onlar için benim İstanbul gibi bir yerde yaşamam kesinlikle olmayacak bir şeydi. Ama bana “Sen ne yapacaksın orada?” bile demedi. O kadar mı her şey değişir? Şimdi benim yurtdışına gitmem onlar için inanılmaz bir güvence. Sanki ben artık her şeyi başarabilirim, her şeyi yapabilirim. Böyle bir şey gelişti.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Sadece bana güvenleri değil... Hatta kız kardeşim de böyle çatışma çok yaşıyordu annem ve babam... İstanbul'da tek başına yaşaması sürekli bir tartışma konusuydu evde. Bir anda kesiliverdi o tartışmalar. Çünkü “Demek ki bu kızlar bir şeyler başarabiliyorlar.” diye böyle bir anda algıları değişiverdi.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Türkiye'deki aileler gururla anlatıyorlar benim çocuğum bir AB projesine katıldı diye. Bunu çok önemsiyorlar.” (Eylem 2 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Ta Almanya'ya kadar gitmişse şuraya da gidebilir yaklaşımı doğuyor. Bir de benim çocuğum dil biliyor meselesi. Dil bildiğine belgeyle inanmıyor aileler ama gidip geldikten sonra konuşur ya, o yaptı orada, nasıl halletti işlerini falan moduna giriyorlar. ...Bir özgüven ve ailelerin de onlara güveni artıyor tabi doğal olarak. Arkadaşlarının gözünde çok kıymetli oluyorlar.” (Eylem 2 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

Odak grup toplantıları ve mülakatlar, katılımcı gençlerin arkadaş çevrelerinden de genellikle olumlu tepkiler aldığını göstermektedir. Arkadaşlarının ve akranlarının değişik deneyimler yaşadığını, yurtdışına gitme fırsatları yakaladığını, toplumsal hayata aktif olarak katıldığını ve ürünler ürettiğini gören gençler, kendilerinin de benzer fırsatlardan yararlanabileceğini düşünmekte, arkadaşlarından bu yönde kendilerine destek olmalarını ve yön göstermelerini talep etmektedirler. Bu anlamda katılımcı gençlerin olumlu deneyimleri,

yeni gençlerin de Gençlik Programı'ndan yararlanma fırsatlarını arttırıcı, programı daha geniş kitlelere yayıcı bir etki yapmaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Benim arkadaş çevresi özellikle, bizim yaş grubu biraz böyle imrenerek bakıyor. Yani yerinde olmak isterdim mantığı çok yaygın. Bizleri de götürsen falan gibi talepleri var, hani ben birilerini alıp da bir yerlere götürüyormuşum gibi yani. Biraz böyle algılanıyor ama tabii zevkli görüldüğü için o tür bir şey var.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Arkadaşlarıma anlattım. Arkadaşlarım demek böyle bir şey de var, bize de yardımcı ol katılımlım dediler. Ondan sonra da buna benzer bir aktiviteye katılmıştım. Mesela o aktivite sayesinde arkadaşlarımdan birisi Ulusal Ajans aktivitelerine katılmıştı. Ben ona yardımcı olmuşum. Yurt dışındaki bir eyleme katılmıştı mesela. Bu eylemden sonra arkadaşlarıma yönlendirme açısından faydam oldu. arkadaşlarımla bu aktivitelere daha çok yönlendirdim.” (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Odak grup toplantıları ve mülakatlardan elde edilen veriler, proje katılımcısı gençlerin bir kısmının aile, yakın çevre, arkadaşlar, okul, iş çevresi tarafından olumsuz tepkiler de alabildiklerini göstermektedir. Projelere katılımın gençler için zaman kaybı ve “boş iş” olduğunu düşünmek ve gençlik çalışmaları ve öğrenme hareketliliği faaliyetlerine katılmanın örgün eğitim faaliyetlerini engelleyebileceğini düşünmek olumsuz tepkilerin sebeplerine örnek olarak verilebilir.

Gençlerden dinleyelim...

“Senin ne işin var orda, sen boş işlerle uğraşıyorsun diye düşünüyorlar. Arkadaşların para kazanıyor sen hala macera peşindesin dediler.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Erkek)

“Annem destek oldu ama babam destek olmadı. Ne işin var orda dedi ama ben pek takmadım. O aslında sadece sinirlendirmek için yapıyordu bence. Etrafımdaki insanlar genel olarak okulunu bitirince gidersin diyorlardı. Ben de okulumu bitirince nasıl gideceğim diyordum. Askerlik vs diye düşünüyordum zamanı tam şu zamanlar diyordum. İnsanlar yadırgıyorlardı. Ben kendimi geliştirmeye gidiyorum, insanların kültürlerini tanımaya gidiyorum, ülke görüyorum hepsi bir değerdir benim için dedim. Ama genel olarak yadırgandım. Destek olmayan olmadı değil tabii. Hatta Facebook'ta ben İspanya'dayım deyince altına ben de çok istiyorum diyenleri gördüm. Ben de pek çok katılımcı gönderdim ama genel anlamıyla desteklenmedim.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Ben dışardan biri sorduğu zaman, hani helal olsun sana falan diyorlar, bayağı bir iş başarmışsın falan. Dışardakiler destekliyor ama yakın çevremdeki insanlar biraz değişik algılıyor. Bunun farkına varamıyorlar.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Benim babam yanımda bir arkadaşım daha olmasa göndermezdi sanırım. Azerbaycan'a bir proje vardı tek kız ben olduğum için göndermedi. Diretebilirdim ama artık direktmek istemedim. Benim ailemde de öyle bir şey var yanımda muhakkak bir Türk kız olsun istiyorlar. Öteki türlü korkuyor.” (Eylem 2 Odak Grup Toplantısı, AGH Gönüllüsü, Kadın)

Proje katılımcısı gençlerin maruz kaldıkları bu tür olumsuz tepkiler, gençlerin gelecekte daha çok öğrenme hareketliliği faaliyetlerine katılabilmeleri için gençlerin çevrelerine

Gençlik Programı'nın yararlarını daha iyi anlatmak ve gençlerin öğrenme deneyimlerini ve kişisel kazanımlarını daha görünür hale getirmek gerektiğini göstermektedir.

4.9 İmkanları Kısıtlı Gençlerin Dahil Edilmesi

Gençlik Programı çerçevesinde imkanları kısıtlı gençlerin katılımını sağlamak önemli bir önceliktir. Bu tür özel durumlar veya engellerin gençleri örgün ve yaygın eğitim alma, uluslararası hareketlilik ve katılımcılık, aktif vatandaşlık, sorumluluk alma ve toplumun bütün katmanlarına dahil olma gibi imkanlardan mahrum bırakmaması için, Gençlik Programı, herkese açık olmasının yanı sıra, aynı zamanda imkanları kısıtlı gençlerin toplumla kaynaşmasını ve sosyal açıdan dahil olmayı, aktif vatandaşlığı ve istihdamı artırma açısından da önemli bir araç olma amacını taşımaktadır.

Gençlik Programı 2013 Kılavuzu'nda Avrupa Komisyonu, imkanları kısıtlı gençleri, aşağıdaki listede belirtilen durumlardan bir veya birkaçı ile ve engellerle yüzyüze olan; akranlarına nispetle daha az imkanlara sahip olan gençler olarak tanımlamaktadır.

- Sosyal engeller: Cinsiyet, etnisite, din, bedensel engellilik gibi ayrımcılıkla karşı karşıya olan gençler; sosyal becerileri sınırlı veya riskli cinsel davranışlar sergileyen gençler; tehlike altındaki gençler; (eski suçlular (eski) uyuşturucu veya alkol bağımlıları; genç ve/veya ayrı ebeveynler; yetimler; parçalanmış aileler.
- Ekonomik engeller: Düşük hayat standardında bulunan, düşük gelirli, sosyal güvenlik sistemine dayalı olarak yaşayan gençler; uzun süreli işsizlik ve fakirlik çekenler; evsiz, borcu olan veya mali sıkıntıları olan gençler.
- Engellilik: zihinsel (entelektüel, bilişsel, öğrenme) engeli olan; fiziki, duymasal veya diğer engelleri olan gençler.
- Eğitim zorlukları: Eğitim zorlukları yaşayan gençler; eğitimini yarıda bırakanlar; kalifiye olmayan kişiler; zayıf öğrencilik performansı sergileyen gençler.
- Kültürel farklılıklar: Genç göçmenler veya mülteciler veya bu tür aileler içinde yaşayan gençler; millî veya etnik azınlık halinde yaşayan gençler; dil adaptasyonu çeken ve kültürel dahil olma problemleri yaşayan gençler.
- Sağlık problemleri: Kronik sağlık problemleri olan gençler; şiddetli hastalıklar veya psikiyatrik durumlar; zihinsel sağlık problemleri yaşayan gençler.
- Coğrafi engeller: Merkezden uzak ve kırsal bölgelerde yaşayan gençler; küçük adalarda veya taşrada yaşayan gençler; şehirlerdeki problemlî bölgelerde yaşayan gençler; az hizmet (kısıtlı sayıda toplu taşıma aracı, yetersiz imkanlar; terkedilmiş köyler) alan bölgelerdeki gençler.

RAY araştırması, olanakları kısıtlı gençlerin Gençlik Programı'na katılımı açısından bulgulara ulaşmayı amaçlamıştır. Bu çerçevede, elde edilen bulgular katılımcıların kendilerini imkanı kısıtlı gençler kategorisinde tanımlaması ve genel anlamda Türkiye'de "imkanı kısıtlı" algısının nasıl şekillendiği ile katılımcıların imkanları kısıtlı toplum kesitlerinin ve gençlerin farkına varmaları konularında yoğunlaşmaktadır.

Türkiye'den 2013 Standart anket çalışmasına katılanların **yüzde 28'i** bu projeden *önce hiç yurtdışında bulunmadıklarını* belirtmişlerdir. Burada dikkat çekici önemli bir nokta, *daha*

önce yurtdışına çıktığını belirtenlerin yüzde 23'ünün bir gençlik değişimine katıldıklarını, yani gene gençlik hareketliliği kapsamında yurtdışı tecrübesi edindiklerini belirtmeleridir. Odak grup toplantılarında ve mülakatlarda da bir çok katılımcının kendini “imkanları kısıtlı gençler” kategorisinde tanımladığı görülmektedir. Ancak nitel araştırmanın bir bulgusu, imkanı kısıtlı kavramının katılımcılar tarafından muğlak ve değişken bir biçimde kullanıldığıdır. Zihinsel ve fiziksel bir çok engelin kolaylıkla tanımlanabilir olmasına rağmen, projelere Türkiye’den katılan proje katılımcıları ve proje liderleri “imkanları kısıtlı” tanımlamasını çoğunlukla fazla kapsayıcı bir biçimde kullanmaktadır.

Bazı katılımcılar için Türkiye’nin üç büyük şehri olan Ankara, İstanbul veya İzmir’de yaşamıyor olmak onları doğrudan dezavantajlı duruma sokarken, bir çok katılımcı için daha önce yurt dışına çıkmamış olmak kendilerini olanakları kısıtlı kategorisinde algılamaları için yeterli olmaktadır. Bunların dışında, katılımcılar imkanları kısıtlı olma durumunu başka dil bilmemek, yurtdışına çıkmamak, küçük yerleşim bölgelerinde yaşıyor olmak, fiziksel engellilik, uzun süreli işsiz olmak, kendine bir gelecek çizememek gibi özelliklerle açıklamaktadır.

Gençlerden dinleyelim...

“Bizim Türk katılımcıların coğrafi ve sosyal yaşam biçimleri bakımından zaten sosyal dezavantajı vardı. Diğer katılımcılardan birkaçı daha önce hiç yurt dışına çıkmamış ve yaşadığı yerden bile- hani gezip görmemiş kişiler gelmişti. Böyleydi yani.” (Eylem 1.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

Türkiye’deki pek çok gencin ben zaten dezavantajlı olduğumu düşünüyorum. Başka bir dil bilmemek... Ben 22 yaşındayım, daha geçen ay Azerbaycan'a gittim geldim. Başka hiçbir şekilde yurtdışına çıkmadım. Yurtdışına çıkamamış olmak bile, Avrupa gençleri gibi şey yapamıyor olmak bile bence bir dezavantaj benim için. Onun haricinde, seçerken katılımcıları (ekipteki üyeleri) ekonomik engeller konusunda da dikkat etmeye çalışıyoruz. (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Bizim zaten yaşadığımız 2500 nüfuslu, fazlasıyla dezavantajlı gençlerin bulunduğu yer. Ailelerin ekonomik durumu çok iyi değil. Katılımcıları biz alırken biraz teşvik edici olsun diye, başarılı öğrenciler arasından seçiyoruz. Yurtdışına götürecekssek, daha önce çıkmamış olmalarını baz alıyoruz. İki defa götürmemeye gayret ediyoruz. Yani bu bizim yaptığımız işlerde bir nevi şey gibi oluyor aslında: Evet, dezavantajlı gençleri kullanıyoruz ve onları başarılı olmaya teşvik ediyoruz ki ödül olarak yurtdışına götürelim gibi. Ya da projeye dahil edelim gibi. Böyle bizde.” (Eylem 1.2 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Gidenlerin hepsi zaten vize engelinden dolayı dezavantajlı. Hayatında hiç uçağa binmemiş, hayatı boyunca hiç başka ülkeye gitmemiş veya 4. Sınıftan beri İngilizce öğrendiği halde konuşamayan Türk gençlerinin dezavantajlı olduğunu düşünüyorum. Başkent Üniversitesi, Çankaya Üniversitesi, özel bir üniversitede de okuyabilir, ama kendisini ifade etmekten yoksun olduktan sonra bana avantajlı gibi gelmiyor. Gelen gönüllülerde de oldu. Almanya ile yaptığım bir ortaklıkta eski bir yurt çocuğu geldi bize, çok da memnun kaldı. Çok verimli bir çalışma geçirdik onunla. Mesela hayatına bir anlam katamamak, bulunduğu ülkede kendisine bir gelecek çizememek de bence bir dezavantaj. Kendi ülkesini kendi hayallerine yeterli bulamamak da bence bir dezavantaj.” (Eylem 2 Mülakat, Proje Lideri, Kadın)

“Sosyal engelli bizzat benim talep ettiğim, çok üzerinde durduğum bir şeydi. Çünkü sosyal engeli anlayamayız. Bir insanı gördüğümüz zaman engelli mi değil mi anlayamayız sosyal anlamda. Dolayısıyla kendilerine ben bazı sorular da yönelttim *word* dosyası halinde, şunlara uygun olanları seçersek projemiz daha isabetli olur. Biz de ona önem verdik. ... Mesela hiç katılmamış, Avrupa Birliği projesini hiç bilmeyen kişiler vardı. Ekonomik anlamda yine bu projeleri ücretli bilen, paralı bilen, gelmekten korkan arkadaşlarımız rast geldi açıkçası. Bilmiyorlardı ama ben gerçekten başarılı olacaklarına inandığım için...” (Eylem 4.1 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

RAY araştırması sonuçları, projelere Türkiye’den katılan proje katılımcılarının ve proje liderlerinin, öğrenme hareketliliği faaliyetlerine katılımları sayesinde, gerek hedef kitlenin bir parçası, gerekse katılımcı olarak projelerde yer alan imkanları kısıtlı gençlerin katılım anlamında yaşadığı sıkıntıların ve zorlukların farkına varmaya başladığını; empati duygularının geliştiğini; bu gençlerle birlikte çalışmalar yapma olanaklarının arttığını; olanakları kısıtlı gençlerle çalışmalar yürütebilecekleri yeni ortamlar ve yöntemler öğrendiklerini; ve bunları yaşadıkça ve yaptıkça kendilerini topluma daha yararlı bireyler olarak hissetmeye başladıklarını göstermektedir.

Gençlerden dinleyelim...

“Pilot bölge olarak seçilen mahallelerimiz ekonomik düzey olarak dar kesimli ailelerin oluşturduğu ve genelde suça meyilli olan ailelerin olduğu yerler. Sosyal imkan olarak futbol sahası, basketbol sahası gibi yerlerin olmadığı, sosyal içerikli faaliyetlerin yapılamayacağı mahallelerdi bunlar. Tabiri caizse varoş mahalle diyebileceğimiz mahallelerdi. Buradaki okullarda öğretmenleri aracılığıyla özellikle sorunlu çocukları belirledik ve tüm faaliyetlerimize onları dahil ettik. Bir okulumuz vardı, Gazi Mustafa Kemal İlköğretim Okulu. Okulun en sorunlu öğrencisi dedikleri kişi proje bittikten sonra bize gelip ben artık ders çalışıyorum, artık okumaya karar verdim diyerek projemizden etkilendiğini söyledi.” (Eylem 1.2 Mülakat, Proje Lideri, Erkek)

“[Bizim projemizde] fiziksel engelli vardı. Uzun süredir işsiz olan bir çocuk vardı mesela onunla tanıştım. Daha fazla da vardı ama sorunca direkt aklıma bu iki arkadaş geldi. Katılmışlardı yani. Normalde oraya gelme, katılma imkanları çok zor. Özürlü bir çocuk nasıl gelecek nasıl katılacak? Ama bu program ona bu imkanı sağlamış. Yanına bir tane bakım veren kişi, yani onunla ilgilenecek kişi vermişler. Hem ona, hem o çocuğa kalma imkanı vermişler. O çocuk geldi orada katıldı, konuşma yaptı, düşüncelerini paylaştı. Fiziksel engelli, ayakları tutmuyor, geldi orada yaşadıklarını anlattı. Yaptığı aktiviteleri anlattı. Ben o çocukla gurur duydum mesela. Bunları nasıl yapmış dedim. Aynı şekilde, işsiz çocuğunda normalde belli bir geliri yok. Ama onu da almışlar getirmişler, orada gönüllü bir faaliyete katılıyormuş. Onun da düşüncelerini bizimle paylaştırdılar. Yani çok marjinal gruptaki insanlar da katılabiliyor, o imkanı da güzel.” (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Erkek)

“Benimkinde dediğim gibi her yerden insanların Adana’ya gelmesi, sonuçta öğrenciler maddi durum açısından düşünürsek. Durumları iyi de olsa öğrenci yani, onun bir yere gidip gelmesi açısından düşününce. Buna devletin teşvik etmesi de iyi ama bilmiyorum, o şekilde gözlemledim. Bir de mesela sağlıkla ilgili kısımda da oraya bir sürü kanser hastaları geldi. Ben bunun Ankara ayağındaydım, başka illerde de oldu. Oraya gelen kişiler de zor şartlarda, bir taraftan tedavi görüyor bir arkadaş, ertesi gün mesela tedavim var deyip yorgun düşüp gelemeyenler vardı. Dolayısıyla o açıdan farklı kişiler vardı.” (Eylem 5.1 Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Zihinsel engellilerle ilgili bir projede 11 ay boyunca gönüllü olarak yer aldım. Zihnimdeki engelleri ortadan kaldırmamı sağladı. Artık benim dışındaki insanları daha yakından tanıyabileceğime inanıyorum.” (Standart anket, 2013, AGH Gönüllüsü)

“Bizde pratikte başarılı uygulamalar olarak iki proje gelmişti. Pratikte görmek açısından iyiydi. Bir tanesi de görme engelliler üzerineydi. Bir görme engelli yanında köpeğiyle gelmişti. Aralarındaki iletişim... Daha sonra bize bir workshop düzenlemişlerdi. Sadece ses takip ederek görme engellilerle empati kurmamızı sağlamışlardı, bu beni etkilemişti. İlk defa bir görme engellinin yerine kendimi koyup zorlukta kaldım ve beni etkiledi.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

“Bize bir aktivite vermişlerdi: video aktivitesi. Tabii grup oluyoruz, grup çalışması gerekiyor ve herkesin konuşması isteniyor: Dâhil olma yani, fikirlerini söyleme. ... İtalya’dan Pepe arkadaşımız konuşmaya başladığında sürekli “Vaktimiz yok!”... Çünkü dil bariyeri vardı Pepe’nin biraz. Kendini ifade etmekte zorluk çekiyordu ve daha yavaştı. Ama orada önemli olan zaten yaptığımız etkinlikte herkesin dâhil... Bizden istenen buydu zaten. Ama Bulgar arkadaş “Bir şeyler ortaya koyalım da sunalım; çabuk çabuk yapalım.” hevesindeydi. Bense orada ne istenildiğini anladığım için “Lütfen!” dedim “Bak, bunu birkaç defadır yapıyorsun.” Orada bir gerginlik yaratmış oldum ben. “Pepe’nin konuşması bitene kadar dinleyeceğiz, onun görüşleri de benim için önemli. Hep seni dinledik. Lütfen,” dedim “müsaade et; arkadaşımız da konuşsun.” Ve orada gerçekten Pepe’nin yüz ifadesine baktım; çok mutluymuştu konuşabildiği için. Ama benim için hem olumsuz hem olumlu bir an oldu.” (TCP Odak Grup Toplantısı, Proje Katılımcısı, Kadın)

5. Sonuç

Türkiye’de on yılı aşan bir süredir devam etmekte olan Avrupa Birliği Gençlik programları, Türkiye’nin dört bir köşesinden gelen, farklı eğitim seviyelerinde, farklı yaşlarda, değişik kültürel ve sosyo-ekonomik seviyelerde binlerce gence ve gençlik alanında faaliyet gösteren bireylere, Avrupa’nın diğer ülkelerindeki yaşlıları ve meslektaşları ile biraraya gelme ve ortak çalışmalar yürütme fırsatı sunmaktadır.

Bu raporda bulgularını paylaştığımız Gençlik Programı’nın Araştırmaya Dayalı Analizi - RAY Network Ulusal Araştırması, gerçekleştirilen bu projelerin katılımcılar üzerindeki kişisel ve profesyonel etkilerini sistematik ve bilimsel bir şekilde veri temelli olarak ölçmesi nedeniyle bir ilki teşkil etmektedir.

Raporda sunulduğu üzere, nitel ve nicel araştırma yöntemleri ile toplanan verilerin analizi, bugüne kadar ancak el yordamı ile tahmin edilen bazı hususların doğrulanması açısından da önem taşımaktadır. Uzun süre sadece çok küçük ölçekli bir seferlik araştırma girişimlerine veya bu alanda çalışanların kişisel gözlem ve tecrübelerine dayanarak geçerli olduğu varsayılan çıkarımlar, ilk defa bu çalışma ile sistematik, tekrar edilebilir ve sürdürülebilir verilerle test edilmiştir.

Bu raporda sunulan birçok farklı bulgunun temel ortak özelliği, kim olursa olsun, nereden gelirse gelsin, projenin süresi ne olursa olsun, *AB Gençlik programı kapsamında bir projeye katılan bireyler için bu proje hayatlarında önemli bir dönüm noktası olmaktadır.*

RAY çalışması Türkiye araştırması kapsamında elde edilen bulgular, Türkiye’den Gençlik Programı’na katılan gençlerin, değişik seviyelerde de olsa, *bütün yeterlilik alanlarında öğrenme deneyimleri yaşadığını* göstermektedir. Verilerin analizi, en fazla öğrenme deneyiminin *sosyal vatandaşlık yeterlilikleri, yabancı dilde iletişim, öğrenmeyi öğrenme ve girişimcilik ve inisiyatif alma* alanlarında öne çıktığını göstermektedir.

Gençlik Programı’na Türkiye’den katılan gençlere bakıldığında, araştırmanın en çarpıcı sonuçlarından biri araştırma kapsamındaki her türlü gençlik projesi için geçerli olmak üzere, katılımcıların *özgüvenlerindeki artış* olarak belirtilmelidir. Başka bir çarpıcı bulgu ise gençlik projelerine katılımın *Türkiye’de gençlerin, özellikle de genç kadınların, güçlenmesinde* oynadığı önemli roldür. Bu durum, öncelikle proje katılımcıların

özgüvenlerindeki artışla, ikinci olarak da özellikle de ailelerin olumlu yönde değişen algıları, bir başka deyişle, artan toplumsal tanınırlıkla ilgilidir.

Genel olarak katılan projelerden memnuniyet seviyesi de üst seviyede gözükmektedir. Gençlik Programı'na Türkiye'den katılan gençlerin proje sonrası görüşlerine bakıldığında, 2013 Standart anketine katılan gençlerin, neredeyse tamamı projeye katılarak *kişisel olarak çok yararlı bir deneyim yaşadıklarını düşündükleri* görülmektedir. Gençler, *projeye ilgili beklentilerinin büyük oranlarda gerçekleştiğini, gelecek yıllarda da benzer projelere katılmayı planladıklarını* belirtmektedirler.

RAY araştırmasının Türkiye özelinde gösterdiği bir diğer önemli sonuç, Gençlik Programı çerçevesinde hemen her tür projeye katılımın gençlerin iş bulma şanslarının arttırdığı algısıdır. Bütün eylem türleri için bu durumu gösteren anket sonuçlarına ek olarak, gençler odak grup toplantıları ve mülakatlarda da bu durumla ilgili somut örnekler vermektedirler. Gençlik projeleri, sadece istihdam olanaklarının arttığı algısını yaratmamakta, aynı zamanda gençlerin gelecek eğitim planları ve gelecek kariyer planları konularında da fikirlerinin netleşmesine yardımcı olmaktadır. Projelere katılım yoluyla gençler sahip olduğu meslek ve işle ilgili algılarında da olumlu gelişmeler yaşamakta, mesleki gelişim fırsatları yakalamaktadır. İstihdam ve iş olanaklarının artışı konusundaki algı ve mesleki gelişim olanakları, sadece proje katılımcıları için değil, aynı zamanda proje liderleri için de önemli bir kazanım olarak vurgulanmalıdır.

Gençlik Programı projelerine katılan gençler, sadece Avrupa Birliği ve Gençlik Programı'yla ilgili değil, aynı zamanda programın yürütücüsü olan Ulusal Ajans'la ilgili de yeni bilgiler edinmektedir. Odak grup toplantıları ve mülakatlardan elde edilen veriler ışığında, proje katılımcılarının Ulusal Ajans hakkında genellikle olumlu görüşler geliştirdiklerini ve Ulusal Ajans'tan projelerin kalitelerini arttırmak için beklentileri olduğunu tespit etmek mümkündür. Proje katılımcıları, Ulusal Ajans tarafından verilen destekten memnun görünmekte ve bu desteği takdir etmekte; Ulusal Ajans'tan projelerin uygulama aşamalarında da kendilerine destek olmasını ve projelerin başarılı çıktılarını (gerekirse yerinde ziyaret ederek) takdir etmesini istemekte; projelerin başarılı olmasını garanti altına alabilmek için, Ulusal Ajans'ın projelerin değerlendirilme aşamalarında kuruluşların yetkinlikleriyle ilgili daha titiz araştırmalar yapmasını, ve Gençlik

Programı'nın tanıtımı açısından Ulusal Ajans'ın daha fazla inisiyatif almasını ve faaliyetler yürütmesini önermektedirler.

Bütün bu olumlu tespit ve çıktıların yanısıra, Gençlik projelerine katılanlar, özellikle de profesyonel eğitim ve ağ kurma faaliyetlerine katılan gençlik çalışanları, sürdürülebilirlik ve edinilen bilgi ve deneyimlerin paylaşımı konusunda sorunlara dikkat çekmektedirler. Proje katılımcılarının ve proje liderlerinin *projelere katılmak istedikleri için kendi sivil toplum kuruluşlarıyla ve/veya çalışmakta, öğrenim görmekte oldukları kurumlarla yaşadıkları sorun ve sıkıntılara* ilişkin örnekler de odak grup toplantıları ve mülakat katılımcıları tarafından dile getirilmiştir. Bu anlamda, öğrenci gençlerin projelere katılmak için okullarından ve/veya hocalarından destek görmediği, projeler yoluyla deneyimlenen öğrenme hareketliliğinin katılımcılara ve/veya kuruluş/kurumlara yapacağı katkının kuruluş/kurum temsilcileri tarafından yeteri derecede anlaşılmadığı ve bu tür bir hareketliliğin bazı durumlarda kuruluş/kurum yetkilileri tarafından engellenmesi ile karşılaşılan örnekler de mevcuttur. *Bu tür sıkıntıların aşılabilmesi ve gençlerin kurumsal olarak daha iyi desteklenebilmesi için, Gençlik Programı ve gençlik projelerinin gençler ve gençlerin kuruluşları üzerindeki olumlu etkileri hakkındaki bilgilerin yaygınlaştırılması, Program'ın ve öğrenme çıktılarının tanınırlığı konusunda daha yaygın çalışmalar yapılması faydalı olacaktır.*

Gençlik Programı'nın Araştırmaya Dayalı Analizi - RAY Network Ulusal Araştırması bulguları, gerek gençlik projelerinin kalitesinin artması gerekse de bu projelerin gençler özelinde topluma kazandırdıkları ve yaptığı olumlu etkinin tanınırlığı açısından önemli bir imkan sunmaktadır. Bu raporda ortaya konulan ve yukarıda altı çizilen hususların, öncelikle gençlik ve eğitim alanında faaliyet gösteren tüm paydaşlarla paylaşılması, bu projelerin ve aktivitelerin sadece gezme, eğlenme, yabancılarla tanışma araçları olduğu yönündeki yanlış algıyı değiştirmekte ve bu projelerin bunun çok ötesinde gayet etkili ve başarılı birer öğrenme süreçleri olduğunu göstermekte önemli bir rol oynayacaktır.

Ulusal Ajans bu farkındalığı yaratmak ve tanınırlığı kazandırmak için, bu çalışmanın bulgularını kullanarak etkin rol oynamalı ve bugüne kadar başarı ile yürütmeye odaklandığı gençlik projelerinin toplum nezdinde hak ettiği yere gelmesi için bir plan ve strateji kapsamında çalışmalarına hız vermelidir.

Gençlik Programı'nın Araştırmaya Dayalı Analizi - RAY Network Ulusal Araştırması'nın sunduğu en önemli avantaj ise *sürekli ve karşılaştırmalı* analiz temeline dayanmasıdır. Sürekli ve sistematik veri toplanması öznesi gençlik olan gençlik çalışmalarının dinamik ve değişken yapısını doğru anlamak için bir zorunluluktur. RAY araştırması kapsamında her yıl iki defa proje katılımcıları ve proje liderleri ile yapılan anket çalışmaları, sahada olup biten gelişmeleri anında takip ve tespit imkanı sunmaktadır. Keza, RAY Network'e üye olan ülke sayısının her geçen gün artması, ülke bazında mukayeseli analiz imkanı sunmaktadır. Gençlik programının uluslararası ortaklıklar kapsamında yapılandığı dikkate alındığında, uluslararası düzeyde analizlerin projelerin kalitesi ve katılımcıların gelişimi konusunda ne kadar önemli olduğu anlaşılabilir.

Gençlik Programı'nın Araştırmaya Dayalı Analizi - RAY Network Ulusal Araştırması raporu tüm bu nedenlerden dolayı ancak uzun bir sürecin ilk adımını teşkil edebilir. Bundan sonra sistematik veri toplanmasının devam etmesi ve bu raporda ortaya konulan konuların zaman içinde ne yönde değişiklikler gösterdiğinin izlenmesi hayati önem taşımaktadır.

Türkiye'de Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nı yürütmekle sorumlu olan Ulusal Ajans, gerçekleşen proje ve katılan genç sayıları açısından rüştünü çoktan ispatlamış ve haklı olarak Avrupa çapında sözü geçen ve saygı duyulan ulusal ajanslardan biri olmuştur. *Proje sayısı yerine, proje kalitesi*'nin ön planda olduğu bir çalışma ortamı ise ancak sağlıklı ve etkin bir *izleme ve değerlendirme* stratejisi ile mümkün olabilir. Bu nedenle, Gençlik Programı'nın Araştırmaya Dayalı Analizi - RAY Network Ulusal Araştırması gibi çalışmalara ayrılan zaman ve imkanlar sürdürülmeli ve bu araştırma bir iyi örnek olarak değerlendirilmelidir.